

HISTORY OF MONGOLS IN PHOTOGRAPHS VOL. III

МОНГОЛ ОРОН МОНГОЛЧУУД

МОНГОЛИЯ И МОНГОЛЫ

III

РОССИЙСКАЯ АКАДЕМИЯ НАУК
ИНСТИТУТ ИСТОРИИ МАТЕРИАЛЬНОЙ КУЛЬТУРЫ

МОНГОЛ УЛСЫН ШИНЖЛЭХ УХААНЫ АКАДЕМИ
ТҮҮХ, АРХЕОЛОГИЙН ХҮРЭЭЛЭН

МОНГОЛ ОРОН МОНГОЛЧУУД

ЭМХЭТГЭСЭН: С.ЧУЛУУН, М.В.МЕДВЕДЕВА

*(Г.И.Боровкагийн Монголд ажилласан судалгааны
гэрэл зургийн цуглуулгаас)*

МОНГОЛИА И МОНГОЛЫ

СОСТАВИТЕЛИ: МЕДВЕДЕВА М.В., ЧУЛУУН С.

Улаанбаатар-Санкт-Петербург
2017

Улаанбаатар, Судар бичгийн хүрээлэнгийн хашаан доторх байшин, өмнө тал

Улан-Батор. Дом во дворе Ученого Комитета, южный фасад.

ДАА-900
ННА-63
Ч-891

HISTORY OF MONGOLS IN PHOTOGRAPHS VOL. III

ОХУ-ын ШУА-ийн Эдийн соёлын түүхийн хүрээлэн болон Монгол Улсын ШУА-ийн Түүх, Археологийн хүрээлэнгийн Эрдмийн Зөвлөлийн зөвшөөрлөөр хэвлэн нийтлүүлэв.

Книга издается по решению Ученого Совета Института истории материальной культуры РАН и Ученого Совета Института истории и археологии МАН.

Уг бүтээл нь Оросын Холбооны Улсын Санкт-Петербург хот дахь Оросын ШУА-ийн Эдийн соёлын түүхийн хүрээлэнгийн гэрэл зургийн сан хөмрөгөөс 1925-1926 онуудад Монгол улсад ажилласан судлаач Г.И.Боровкагийн гэрэл зургийн цуглуулгаас нийтлүүлж байна. Эдгээр гэрэл зургууд нь урьд өмнө хэвлэгдээгүй бөгөөд эдүгээ анх удаагаа орос, монгол хэлээр нийтлэгдэж байгаа болно.

1920-иод оны үеийн Монголчуудын амьдрал, монголын байгал, хүмүүсийн намтар түүхтэй холбоотой гэрэл зургуудаас гадна археологийн судалгааны ажил, түүний үр дүнгийн тухай голдуу байна.

Монголын түүх, угсаатны зүй, орчин үеийн түүх, археологийн талаар тусгайлан судалгаа хийж буй оюутан, магистр, докторант, судлаачид хэн бүхэнд зориулагдсан болно.

Данный труд представляет уникальные фотографии из фондов Института истории материальной культуры РАН, сделанные советским археологом Г.И.Боровкой во время его работы в Монголии в 1925-1926 гг. Фотоснимки ранее не публиковались и впервые издаются на русском и монгольском языках.

Помимо фотографий монгольской природы, жизни и быта монголов двадцатых годов прошлого столетия, значительное место занимают фотоснимки, запечатлевшие археологические раскопки и их результаты.

Книга рассчитана на широкий круг читателей, интересующихся Монголией, и студентов, магистрантов, докторантов и исследователей, занимающихся ее современной историей, этнографией и археологией.

Эмхтгэсэн: С.Чулуун., М.Медведева
Хэвлэлийн эхийг бэлтгэсэн: Б.Баясгалан
Уран сайхны редактор: С.Цогтбаяр
Зургийн хуулбар: Н.А.Лазаревская
Техник редактор: Г.Хавчуур
Хэвлэлийн хуудас: 34 х.х
Хэвлэлийн газар: Admon printing
Хэвлэсэн тоо: 300 ширхэг

Составители: Медведева М.В., Чулуун С.
Компьютерная верстка: Баясгалан Б.
Художественный редактор: Цогтбаяр С.
Сканирование изображений: Лазаревская Н.А.
Технический редактор: Хавчуур Г.
Печатный лист: 34
Издательство: Адмон принтинг
Тираж: 300 экз.

Энэхүү ном нь зохиогчийн эрхийн хуулиар хамгаалагдсан бөгөөд зөвшөөрөлгүйгээр хувилан олшруулах, олон нийтийн зорилгоор хэрэглэх, радио, зурагт, сонин хэвлэлд нийтлүүлэх зэрэг бусад бүх төрлийн хууль бус аль ч хэлбэрээр ашиглахыг хатуу хориглоно.

Авторское право на эту книгу защищается на законной основе и никакая часть данной публикации не может быть воспроизведена или передана в любой форме или любыми средствами, включая фотокопирование, запись, или другие электронные или механические методы без разрешения.

ISBN 978-99978-854-5-6

© С.Чулуун, М.В.Медведева
© ИИМК РАН
© Институт истории и археологии МАН

ISBN 978-99978-854-5-6

9 789997 885456

ГАРЧИГ

ӨМНӨХ ҮГ

- Монгол улсын Шинжлэх Ухааны Академийн Ерөнхийлөгч Д.Рэгдэл. 6
- Оросын Шинжлэх ухааны Академийн Эдийн соёлын түүхийн хүрээлэнгийн захирал В.А.Лапшин 8

УДИРТГАЛ

- С.Чулуун, М.В.Медведева
1920-иод оны Монгол орон ба Монголчуудын ертөнц 12

ГЭРЭЛ ЗУРГИЙН ЦУГЛУУЛГА 24-237

ОРОС, МОНГОЛЫН АРХИВЫН ЗАРИМ БАРИМТААС 238

ГЭРЭЛ ЗУРГИЙН ЦЭС 246

ОГЛАВЛЕНИЕ

ПРЕДИСЛОВИЕ

- Президент МАН, академик Д.Рэгдэл 7
- Директор ИИМК РАН В.А.Лапшин 8

ВВЕДЕНИЕ

- М.В.Медведева, С.Чулуун
Монголия и мир Монголов 1920-х годов 18

КОЛЛЕКЦИИ ФОТОГРАФИЙ 24-237

НЕКОТОРЫЕ ДОКУМЕНТЫ ИЗ РОССИЙСКИХ И
МОНГОЛЬСКИХ АРХИВОВ 238

КАТАЛОГ ФОТОГРАФИЙ 246

ӨМНӨХ ҮГ

XX зууны эхэн үеийн Монгол орон ба монголчуудын тухай нэгэн сонирхолтой ном Та бүхний гар дээр очиж байна. 1925 онд Оросын археологич, скиф судлаач Г.И.Боровко залуухан судлаач байхдаа Монголд явуулсан археологийн судалгааны үедээ авсан гэрэл зургийн бүрэн цуглуулгыг ШУА-ийн Түүх, Археологийн хүрээлэнгийн захирал С.Чулуун, Оросын ШУА-ийн Эдийн Соёлын түүхийн хүрээлэнгийн гэрэл зургийн архивын эрхлэгч М.В.Медведева нар эмхэтгэн ийнхүү нийтийн хүртээл болгож байгаа юм.

Номонд орсон гэрэл зургуудыг ШУА-ийн Тэргүүлэгчдийн газраас Олон Улсын Монгол Судлалын Холбоотой хамтран хэрэгжүүлсэн “Дэлхийд тархсан монгол өв” төслийн хүрээнд шинжлэх ухааны доктор, профессор С.Чулуун Оросын ШУА-ийн Эдийн соёлын түүхийн хүрээлэнд томилолтоор ажиллаж байхдаа уг хүрээлэнгийн эрдэмтэн судлаачид, удирдлагын дэмжлэгээр үзэж судлан хамтран ном бүтээл болгон хэвлүүлэхээр анх тохиролцжээ. Улмаар Оросын талын эрдэмтдийн дэмжлэгээр эдгээр гэрэл зургуудыг тусгай каталоги болгон нийтлүүлэх гэрээг байгуулжээ. Харин хэвлэн нийтлүүлэхэд Боловсрол, Соёл, Шинжлэх Ухаан, Спортын яамнаас дэмжлэг үзүүлж олон түмэнд хүргэж байгаа болно.

Г.И.Боровка бол 1924 анх Хүннүгийн язгууртны цогцолбор дурсгал бүхий Ноён ууланд ажиллахаар ирж, 1925 онд Туул голын сав нутагт, 1926 онд Ноён ууланд археологийн малтлага тус тус явуулсан судлаач юм. Түүний судалгааг нэг талаас Монголын орчин үеийн шинжлэх ухааны анхны байгууллага Судар бичгийн хүрээлэн дэмжиж байсан юм. Ялангуяа 1925 оны Туул голын сав нутаг дахь хээрийн судалгаа бол Судар бичгийн хүрээлэнгээс тусгайлан захиалж, Монгол улсад археологийн судалгааг мэргэжлийн түвшинд явуулах, түүх, соёлын өвийг хамгаалах зорилгоор хийгдсэн ажил болно.

Энэхүү бүтээлд Монгол улсын Шинжлэх ухааны байгууллагын түүхтэй холбоотой маш олон гэрэл зураг байгаад бид нэн талархаж байгаа бөгөөд манай оронд орчин цагийн шинжлэх ухаан нэвтрэн хөгжих түүхийн эхний үеийг дэлгэрүүлэн судлахад ихээхэн чухал хэрэглэгдэхүүн болох нь дамжиггүй юм. Судар бичгийн хүрээлэнгийн анхны дарга Онходын Жамъян нарын гэрэл зураг, судар бичгийн хүрээлэнгийн анхны байр, түүний орчин тойрны байдал зэрэг олон түүхэн гэрэл зургуудыг уншигч Та анх удаагаа эндээс үзэх болно. Мөн 1920-иод оны монголчуудын ахуй амьдрал, байгаль орчин, сүм хийдийн талаар ч өргөн хүрээний мэдээлэл олж авах, тодруулан судлах боломж бүрдэж байгаа юм.

Энэ төрлийн гэрэл зургийн цомгуудыг үргэлжлэн хэвлэх төлөвлөгөөтэй бөгөөд Монгол улсын Шинжлэх ухааны Академийн зүгээс Монголын тухай хуучин гэрэл зургуудыг цомог хэлбэрийн цувралаар эмхэтгэн нийтлүүлэх ажлыг байнга дэмжин ажиллах болно. Энэ эрэл хайгуул, судалгааны явцад тусгайлсан мэдээлэлийн сан бий болгох ажлыг Түүх, Археологийн хүрээлэнд эхлүүлээд байгааг энэ ялдамд уншигч Танд дуулгахад таатай байна.

МОНГОЛ УЛСЫН ШИНЖЛЭХ УХААНЫ АКАДЕМИЙН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ,
АКАДЕМИЧ Д.РЭГДЭЛ

ПРЕДИСЛОВИЕ

Внимание читателей предлагается интересное издание о Монголии и монголах начала XX века. Совместными усилиями директора Института истории и археологии Монгольской Академии наук С.Чулууна и заведующей Научным архивом Института истории материальной культуры РАН М.В.Медведевой выходит в свет полная коллекция снимков, сделанных в 1925 г. во время археологических исследований, проведенных в Монголии, тогда еще молодым российским археологом и исследователем скифов Г.И.Боровкой.

В рамках проекта "Наследие монголов, распространенное по миру", претворенного Президиумом Академии наук Монголии совместно с Международной ассоциацией монголоведения, доктор исторических наук, профессор С.Чулуун, ознакомившись с данными снимками, будучи в командировке в Институте истории материальной культуры РАН, договорился с руководством Института об их издании. При непосредственной поддержке учёных с российской стороны был заключён договор о публикации этих снимков в форме каталога, а издание каталога осуществлено при финансовой поддержке Министерства образования, культуры, науки и спорта Монголии.

Г.И.Боровка впервые прибыл в Монголию в 1924 г. для проведения раскопок в Ноин-Уле, где находятся захоронения хуннской знати. В 1925 г. он провел археологические изыскания в бассейне реки Толы, а в следующем 1926 г. он еще раз принял участие в раскопках Ноин-Улы. В его исследованиях было особенно заинтересовано первое современное научное учреждение Монголии – Ученый Комитет. В частности, раскопки в бассейне реки Тола были проведены по специальному заказу Ученого Комитета с целью проведения в Монголии археологических изысканий и охраны исторического и культурного наследия на профессиональном уровне.

Мы рады, что коллекция включает в себя значительное количество снимков, связанных с историей научного учреждения Монголии, и они, несомненно, послужат важным источником в изучении истории становления и распространения современной науки в Монголии, особенно на начальной ее стадии. Взору читателей впервые представлены снимки первого Председателя Ученого Комитета - Онхот Жамъяна, первое здание Ученого Комитета, его панорама и многое другое. Снимки дают не только наглядное представление о послереволюционном быте и укладе жизни монголов, об окружающей их среде, а также о буддийских монастырях и храмах по состоянию на 1925 г., но и включают в себя широкий спектр ценной информации для дальнейшего их изучения.

Мы планируем продолжать издание подобных фотоальбомов. В свою очередь, Монгольская Академия наук и впредь будет поддерживать работу по серийной публикации старых снимков о Монголии в виде альбомов. Пользуясь случаем, хотелось бы отметить, что в ходе поисков и исследований фотодокументов в Институте истории и археологии Академии наук Монголии был учрежден Фонд исторических документов.

ПРЕЗИДЕНТ АКАДЕМИИ НАУК МОНГОЛИИ,
АКАДЕМИК Д.РЭГДЭЛ

ӨМНӨХ ҮГ

Энэхүү бүтээл нь Монгол улсын Шинжлэх Ухааны Академийн Түүх, археологийн хүрээлэн ба Оросын Шинжлэх Ухааны Академийн Эдийн соёлын түүхийн хүрээлэнгийн хооронд 2016 онд байгуулсан Хамтын ажиллагааны гэрээний хүрээнд хэрэгжүүлсэн анхны хамтарсан төсөл юм.

Оросын ШУА-ийн Эдийн соёлын хүрээлэнгийн эрдэм шинжилгээний архивт XIX-XX зууны үеийн Орос болон хөрш орнуудын археологи, угсаатны зүй, уран барилгын түүх хийгээд дурсгалт зүйлүүдийн хадгалалт, хамгаалалтад холбогдох гар бичмэл ба гэрэл зургийн арвин баялаг цуглуулга хадгалагдаж байна. Тэдгээрийн тоонд 1859 онд байгуулагдсан Оросын Эзэн хааны археологийн комисс, түүний суурин дээр 1919 онд байгуулагдсан Эдийн соёлын түүхийн Улсын Академи болон түүнийг залгамжилсан Оросын ШУА-ийн Эдийн соёлын түүхийн хүрээлэнгийн сан хөмрөгүүд багтана.

Оросын ШУА-ийн Эдийн соёлын түүхийн хүрээлэнгийн үйл ажиллагааны нэг үндсэн чиглэл нь архивын баримт материалыг хэвлэн нийтлүүлэх замаар археологийн судалгааны үзэл санаа, түүхийг сурталчлах явдал билээ. Тиймээс Монголын ШУА-ийн Түүх, археологийн хүрээлэнгийн захирал, доктор С.Чулуун надад хандан Эдийн соёлын түүхийн Улсын Академийн эрдэм шинжилгээний ажилтан Г.И.Боровкагийн 1925 онд Монголд явуулсан хээрийн судалгааны үед авсан гэрэл зургийн цуглуулгыг хэвлүүлэх санал тавьсныг дуртайяа хүлээн авсан билээ.

Монголын археологи, угсаатны зүйн шинжилгээ судалгааны тухай нэн ховор эх хэрэглэгдэхүүн болох энэхүү цуглуулгыг бид хамтран хэвлүүлж, уг бүтээлээрээ улс төрийн хэлмэгдүүлэлтэд өртөж, амь насаа харамсалтайгаар алдсан нэрт археологич, мэргэжил нэгт нөхөр Григорий Иосифович Боровкагийн (1894-1942) гэгээн дурсгалыг хүндэтгэж байна. Үүний хамт 1937 онд Г.И.Боровкаг шоронд хоригдож байсан үед иргэний зориг гарган, түүний гэрэл зургийн цуглуулгын боловсруултыг хийсэн манай архивын ажилтан К.Назароваг нэхэн дурсах ёстой.

Эцэст, бид энэхүү бүтээлээ 2019 оны 4 сарын 18-нд тохиох Эдийн соёлын Академи байгуулагдсаны 100 жилийн ойд зориулан өргөн барьж байна.

ОРОСЫН ШИНЖЛЭХ УХААНЫ АКАДЕМИЙН
ЭДИЙН СОЁЛЫН ТҮҮХИЙН ХҮРЭЭЛЭНГИЙН ЗАХИРАЛ
В.А. ЛАПШИН

ПРЕДИСЛОВИЕ

Настоящее издание является первым совместным проектом Института истории и археологии Монгольской академии наук и Института истории материальной культуры Российской академии наук в рамках договора о сотрудничестве между двумя институтами, подписанного в 2016 году.

Научный архив Института истории материальной культуры РАН содержит богатейшую коллекцию рукописных и фотодокументов по археологии, этнографии, истории архитектуры и охране памятников России и сопредельных стран и территорий XIX–XX веков. В их числе фонды Императорской археологической комиссии (ИАК, 1859) и Государственной Академии истории материальной культуры (ГАИМК, 1919), преемником и наследником которых является Институт истории материальной культуры РАН (ИИМК РАН).

Одной из уставных форм деятельности ИИМК РАН является пропаганда истории археологии и археологической мысли путем издания архивных материалов. Вот почему я с радостью откликнулся на предложение директора Института истории и археологии МАН С. Чулууна издать коллекцию фотографий, сделанных сотрудником ГАИМК Г.И.Боровкой в 1925 году во время экспедиции в Монголию.

Эта коллекция содержит уникальный материал, как по археологии, так и этнографии Монголии. Одновременно данное издание является данью памяти замечательного археолога, нашего коллеги Григория Иосифовича Боровки (1894-1942), трагически погибшего в эпоху террора. Необходимо вспомнить и сотрудницу архива ГАИМК К.Назарову, которая обработала эту коллекцию фотографий в 1937 году, когда Г.И.Боровка находился в тюремном заключении, что являлось в то время актом гражданского мужества.

Наконец, мы посвящаем данное издание грядущему столетнему юбилею Государственной Академии истории материальной культуры, который состоится 18 апреля 2019 года.

ДИРЕКТОР ИНСТИТУТА ИСТОРИИ МАТЕРИАЛЬНОЙ
КУЛЬТУРЫ РОССИЙСКОЙ АКАДЕМИИ НАУК
В.А. ЛАПШИН

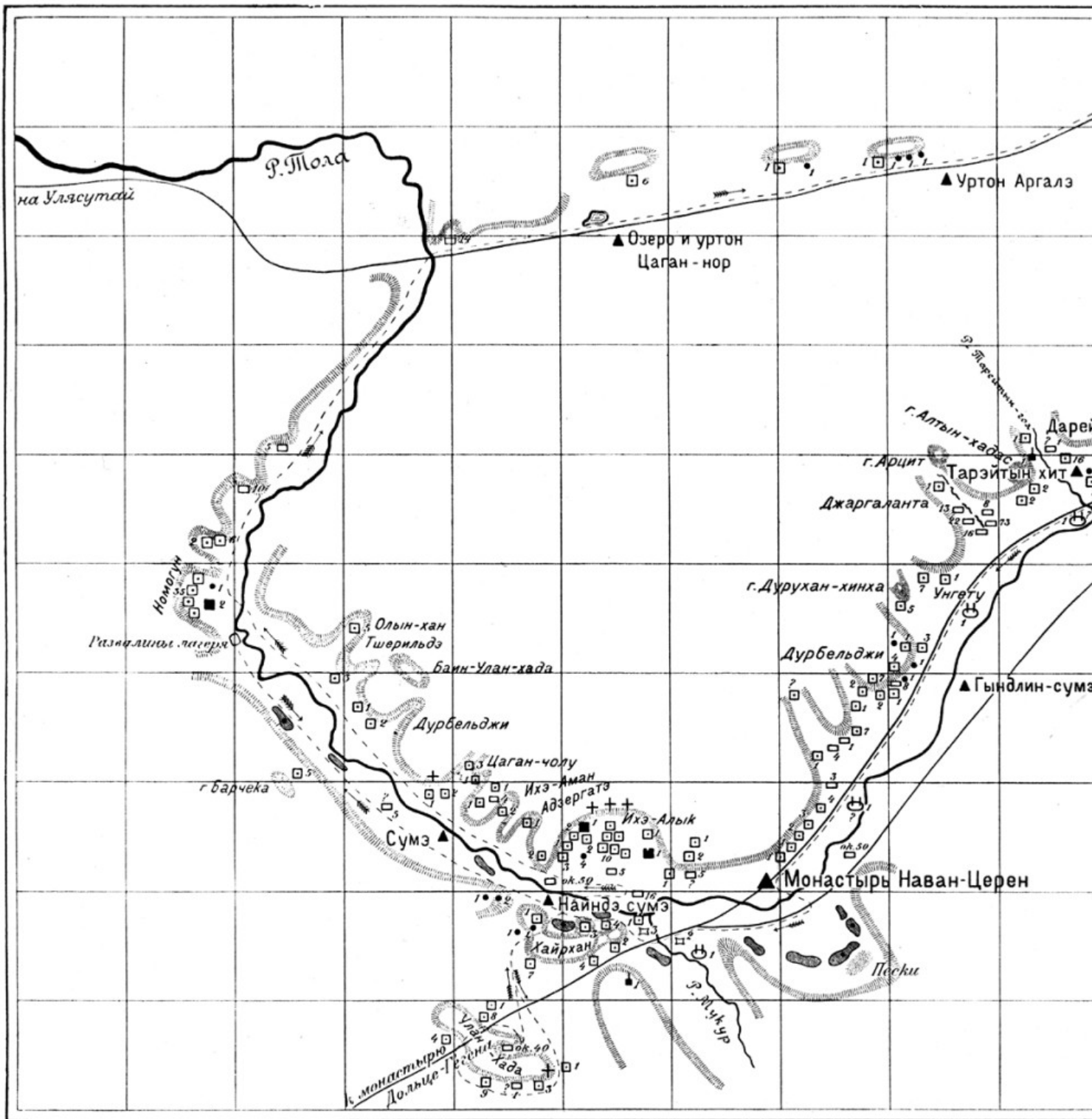

Григорий Иосифович БОРОВКА
(Потсдам. 1929 он)

Григорий Иосифович БОРОВКА
(Потсдам. 1929 г.)

Схематическая археологическая

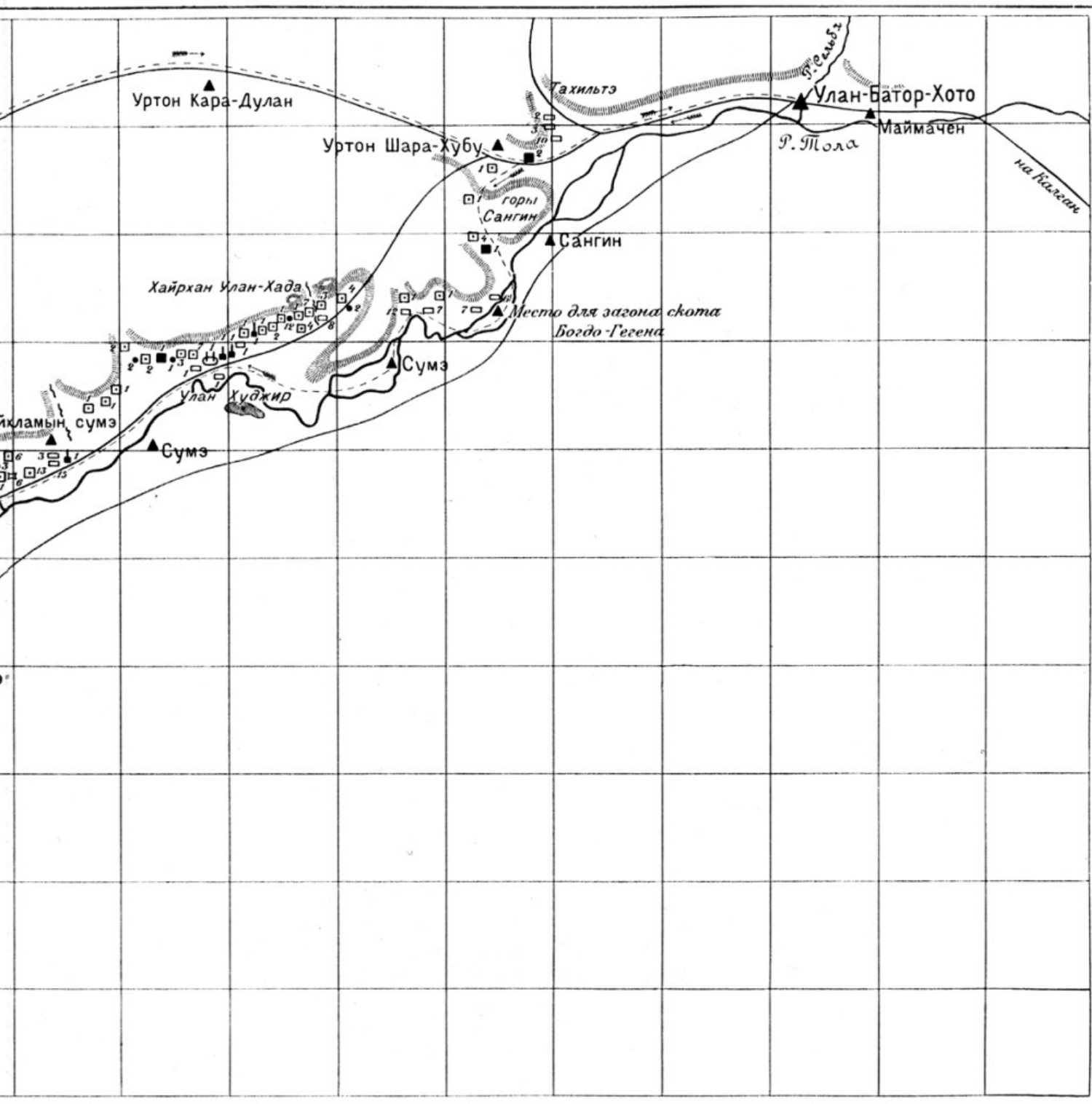

- ▲▲ Населенные пункты, строения.
- Дороги.
- ~ Ручьи.
- - - Полузасохшие ручьи.
- Путь следования экспедиции.
- ☉ Песчаные выдувы с остатками древности.
- ☉ Выдувы, на которых были обнаружены следы неолита.

10 5 0
Сторона ква

карта среднего течения р. Толы.

10 20 30 км.
двух делений сетки = 10 км.

- Прямоугольные плиточные погребения.
- ▣ Плиточные погребения с вогнутыми сторонами.
- ■ Курганы (круглые и квадратные).
- Херексуры.
- ☪ Турецкие княжеские погребения.
- ↓ Каменные столбы.
- ⊕ Рисунок на скалах.
- ? означает, что тип памятника не совсем ясен.

словных знаках обозначают
ных сооружений в могильниках.

УДИРТГАЛ

1920-ИОД ОНЫ МОНГОЛ ОРОН БА МОНГОЛЧУУДЫН ЕРТӨНЦ

С.ЧУЛУУН, М.В.МЕДВЕДЕВА

1. Монгол дахь Г.И.Боровкагийн экспедици ба Монгол орон

Монгол орон дэлхийн эрдэмтдийн сонирхолыг татах болсон нь тэдний баялаг түүх, соёлын их өв сан хөмрөг, нүүдэлчдийн өвөрмөц соёл иргэншлийн онцлогтой холбоотой. XVII зууны эхнээс эхлэн Оросын элч нар, аажимдаа XVIII зууны эцэс үеэс Монгол орныг судлах сонирхол ихээхэн идэвхжсэн юм. Харин XX зууны эхэн болоход Монголчууд бие даасан улс байгуулж, өөрийн шинжлэх ухааны анхны байгууллага (Учком) үүсэж буй болов. Шинэ байгуулагдсан Шинжлэх Ухааны байгууллагаас гол хамтран ажиллаж байсан улс нь Зөвлөлт Холбоот Улс болно.

Зөвлөлт Холбоот улсаас олон тооны шинжилгээний ангиуд Монгол нутагт ирж хээрийн судалгаануудыг явуулах болов. Мэдээж үйл ажиллагааг зохицуулах гол байгууллага нь Зөвлөлтийн талаас "Монголын комисс" байлаа. Тэдгээр олон шинжлэх ухааны чиглэлийн шинжилгээний ангиудын дотор археологийн шинжилгээг явуулах нэгэн чухал анги байсан нь Г.И.Боровкагийн удирдсан Туул голын сав хөндийд явуулсан шинжилгээний анги байв.

1923 оноос Монголд ажиллаж эхэлсэн П.К.Козловын удирдсан Монгол-Түвэдийн экспедицийн үйл ажиллагааг улам өргөжүүлэх зорилгоор С.А.Теплоуховын хамт Г.И.Боровкаг Оросын Эдийн соёлын түүхийн хүрээлэнгээс томилов. Хамгийн гол нь түүнийг скифийн амьтны загварт урлагийн чиглэлээр судалгаа хийдэг учир Ноён уулаас олдсон амьтны загварт хивс зэрэг зүйлсийг судлуулахаар илгээсэн байна. Үнэн хэрэгтээ П.К.Козловын зүгээс Ноён уулын малтлагын байдал нэлээд хүндэрсэн учир Оросын Газарзүйн Нийгэмлэгийн нарийн бичгийн дарга В.Л.Комаровт захидал илгээснээс хойш хэсэг хугацаа өнгөрсөн дараа тэднийг илгээх шийдвэрийг гаргажээ. ШУА-ийн саналыг Зөвлөлтийн Засгийн газар амархан

дэмжсэн нь тэднийг илгээхэд санхүүгийн хүндрэл байхгүй байсантай холбоотой байжээ.

Г.И.Боровка үндсэндээ Монголд 1924, 1925, 1926 онуудад нийт 3 удаа ажилласан байна. Тэрээр анх удаа 1924 онд ирж Ноён уулын малтлагад оролцож судалгааны нэг хэсгийг удирдаж ажилласан бөгөөд амьтны дүрслэл бүхий дурсгалуудыг Ленинград (одоогийн Санкт-Петербург) тусгай гэрээ хийж авч явсан байдаг. Анх удаа Монголд явахынхаа өмнө ээждээ бичсэн захидалдаа:

"Хайрт ээж минь өнгөрсөн долоон хоногт миний амьдралд өөрчлөлт гарлаа. Би 8 сараас экспедицээр Монгол улсыг зорихоор боллоо. Тэндээс чухал олдвор олсон гэнэ. Сонины тэмдэглэлээс үзвэл скифчүүдтэй холбоотой олдвор олдсон байна. Одоо тэдгээр олдворууд дээр эрдэм шинжлэгээний судалгаа хийх шаардлагатай болсон. Тиймээс би өөрийн хүсэлтээр явж оролцохоор боллоо. Дараагийн долоо хоногт миний явах шийдвэр гарвал бодох санах юмгүй шууд л явах болно. Энэ ажил миний хувьд маш чухал алдаж болохгүй боломж юм" гэжээ (Zerbst-Boroffka 2015).

Үнэхээр Г.И.Боровкагийн хувьд энэ удаагийн Монголд ажиллах зорилго нь сэтгэл хөдөлгөсөн, маш их яарч байсан экспедиц байлаа. Тэрээр 1924 оны 9 сарын 19-нд анх Монголд ирж Хараагийн Ноён ууланд 10 сарын 6-ны өдөр анхны малтлагаа эхэлжээ (Юсупова 2010). Малтлага судалгааны үр дүн ч маш гайхалтай байсныг П.К.Козловын олсон дурсгалуудаас мэдэх боломжтой.

Тэрээр анхны монголд Хүннүгийн булш малтсан тухайгаа ээждээ бичсэн захидалдаа их л сэтгэл хөдлөж бичсэн байдаг. Чухам ямар шалтгааны улмаас болсон юм энэ удаагийн малтлага намар өвлийн хүйтэнд өрнөсөн шинжтэй байна. Малтлага үндсэндээ 1 сар гаран үргэлжилсэн гэж Ю.И.Елихина тэмдэглэжээ (Елихина 2017). 10 сарын 7-нд хаягласан захидалдаа анх Сүжигтэд

ирлээ “удахгүй малтана” гэсэн бол 1925 оны 1 сарын дундуур бичсэн захидалдаа

“Уг орон гайхамшит эртний түүхийн дурсгалаар дүүрэн аж. Долоо хоног бүр хүйтэн жавар, цасан шуургатай. Малтлага хэцүү нөхцөлтэй байсан хэдий ч бид булшийг бүрэн малтаж дуусав. Козлов болон бид нарын малтлагаас илрүүлсэн олдворуудаас МЭӨ болон манай эриний эхэн үед оршин тогтносон Төв Азийн олон соёл харилцаатай холбоотой асар сонирхолтой үр дүн гарав” (Zerbst-Boroffka 2015)

гэж тэмдэглэснээс мэдэж болно. Үүний учрыг би эсвэл нэгэнт цаг хугацаа байхгүй тулгамдсан учир арга буюу өвлөөр малтсан эсвэл хөлдүү үед малтах нь булш нурах, шавар намаг болохоос хамгаалсан аль нь болохыг хэлэхэд бэрхшээлтэй юм. Г.И.Боровкагийн малтлагаас илэрсэн хамгийн чухал зүйл нь Грекийн үеийн хивс, даавуун эдлэл олдсонд машинд их олзуурхаж түүнийг хэрхэн судлах тухай тэмдэглэсэн байдаг. Тэдгээр дурсгалын тухай С.А.Теплоухов 1924 оны 11 сарын 14-нд Судар бичгийн хүрээлэн дээр тайлан тавьж, 17-ны өдөр “Хуучны дурсгалт эд зүйлийг хамгаалах тухай” хуулийг үндэслэн тусгай гэрээ байгуулжээ. Эдгээр олдворуудын бараг ихэнхийг тэрээр Судар бичгийн хүрээлэнтэй тусгай гэрээ байгуулан 1925 оны намрын 9 сараас оройтуулалгүйгээр буцаж ирэх нөхцөлтэйгээр Эрмитажид авч явсан байна. Ленинградд очсон дараа С.А.Теплоухов, Г.И.Боровка нар Зөвлөлтийн ШУА-ийн Комиссын хурал дээр тайлан илтгэл тавьж, оросын эрдэмтдийн сонирхлыг илүүтэй татаж эхэлсэн байна. Гэвч С.А.Теплоухов зав муутай хэмээн 1925 онд дахин Монголд яваагүй бөгөөд харин Г.И.Боровка 1925 оны 8 сараас Монгол улсад дахин ажиллах урилга авсан байна. Энэ удаагийн урилгыг мэдээж Судар Бичгийн Хүрээлэнгээс өгсөн байх. Тэрээр Москвагаас гарч Сэлэнгэ, Троицкосавск, Алтан булгаар дамжин Монголд 1925 оны 7 сарын 31-нд Улаанбаатарт ирсэн байна. Шууд ирээд Ноён ууланд гарах гэсэн боловч борооны шалтгаанаас болж гарч чадсангүй.

Тэрээр 8 сарын дунд хүртэл Улаанбаатарт хэдэн өдөр саатсны дараа Туулын сав нутаг дагуу археологийн хайгуул судалгаа хийхээр болжээ. Үүний учир нь бороо маш их байсан учир Ноён ууланд ажиллах явдал бүтэлгүйтсэн байна. Тийм учраас Судар бичгийн хүрээлэнгийн хүсэлтээр Туул голын хөндий дэх археологийн дурсгалуудыг судлахаар хөдөлсөн байна. Энэ тухайгаа өөрийн ээждээ 1925 оны 8 сарын 19-нд бичсэн захидалдаа:

“Нэг цагийн дараа бидний 2 сарын турш 400 км явах археологийн морин цуваа аялал эхэлнэ.

8 тэрэг, 10 хятад ажилчид, 1 монгол замын хөтөч, 1 орос орчуулагч, би болон Монголын Судар бичгийн хорооноос ажлын анд нөхрын хамт. Хар бараан үүлэн дундаас мандах нар цухуйж байгаа нь сайхан өдөр болох шинжтэй. Магадгүй сайн зүйл болохыг бэлгэдэж байгаа байх” хэмээн бичжээ (Zerbst-Boroffka 2015).

Монгол улсын Үндэсний Төв Архивын баримтын сангаас түүний Монголд ажилласантай холбоотой баримтуудыг шүүрдэж үзвэл

“Монгол Ард улсын Судар бичгийн хүрээлэнгээс Монгол Ард улсын Дотоод Явдлын яаманд хуудас өргөн илгээн явуулахын учир. Эдүгээ Манай Судар бичгийн Хүрээлэнгээс Орос эрдэмтэн Боровкад харьяат хүрээлэнгээс дагалдан одох монгол Эрдэмбаяр, газарч Батболд, хөдөлмөрчин орос хүн нэг, хятад арав дагалдуулан хуучин эх түүхэнд холбогдох хөшөө чулуу ба булшны зэрэг зүйлийг шинжлэн олж малтаж үзэх зэрэг хэргээр Богд Хан уулын аймгийн Баян-Эрхт уул, Хутаг-Өндөр уул, Хүнцэлчибчид хан уулын хошууд ба Туул голыг уруудан уналга морь 3, ачих тэрэгтэй морь 8, майхан, бие хамгаалах бичиг олгохыг гуйж дотоод яамнаа хуудас өргөн илгээв 15 оны 8 сарын 10” (МУУТА.ф.23, д.1, хн.66, х. 127-127а).

гэсэн баримт бий. Түүний ээждээ бичсэн захидалтай Монголын архивын баримт хоёр бараг ижил байна. Мөн уг экспедицийн аюулгүй байдлыг хангах үүднээс Судар бичгийн хүрээлэнгээс Цэргийн яаманд хүсэлт гаргаж 1 буу, 100 сум олгож өгсөн ба тус шинжилгээний ангид ихээхэн анхаарал халамж тавьж байсан байдаг. Г.И.Боровкаг экспедицээр явах үед Судар бичгийн хүрээлэнгээс Монголын түүх, соёлын дурсгалыг хулгайгаар сүйтгэж байгаа хүмүүсийг олж илрүүлэх, барьж ирүүлэх, олсон олдворыг хураан авахыг мөн даалгажээ. Энэ тухай архивын баримтад:

“...Үнэмлэх тамга шийтгэн олгосон учир. Байцааваас манай Монгол улсын газар дотор буй бүхий хуучин дурсгал болох зүйл цөм Монгол улсын өөрийн хөрөнгө болох тул Судар бичгийн хүрээлэнгийн мэдэлд байх ба зөрчигч буй аваас шүүх цаазын зохих зүйлын ёсоор яллан шийтгэвээс зохимой хэмээсэн зүйл буй бөгөөд үүнд Зөвлөлийн Засагт Холбоот улсын Академи наукаас урьж ирүүлсэн Орос эрдэмтэн Боровка нар манай хүрээлэнгээс Богд хан уулын аймгийн Баян-Эрхт уул, Хутаг-Өндөр уул, Хүнцэлчибчид хан уулын хошууд ба Туулын гол уруудан хуучин эх түүхэнд холбогдох

хөшөө чулуу ба булшны зэрэг зүйлийг шинжлэн олж малтаж үзэх зэрэг хэргээр томилон гаргасны тулд аливаа газарт энэ мэт зүйлийг зоргоор хулгайлан малтагчид тохиолдох болбоос харьяат нутгийн эрх баригчдад хэлж шууд зогсоох ба малтаж олсон юм зүйлийг хураан авчирах эрхийг мөнхүү Борока нарт олгож гаргаж мэдэгдэхээс гадна зөрчин малтагчдыг уг дүрэм ёсоор дагаж шийтгэвээс зохимой” (МУУТА. ф.23, д.1, хн.66, х.131).

хэмээн Г.И. Боровка нарт бас хууль бус малтлага хийсэн хүмүүсийг хянах үүрэг давхар өгч байжээ. Ийнхүү Г.И.Боровка нар 1925 оны 8 сарын 19-нд Өргөө буюу Улаанбаатар хотоос баруун өмнө зүг Туул голыг уруудан хөдөлсөн байна.

Улсын Архивт буй түүний Туулын сав уруудан явсан маршрутын тухай баримтаас үзвэл 1925 онд Улаанбаатар хот-аймгийн яам хүртэл (одоогийн Төв аймгийн Лүн сумын хавь) Туулыг уруудаж- Цэцэрлэгийн замаар Улаанбаатар хот оров” хэмээн тэмдэглэжээ (МУУТА. ф.23, д.1, хн.161, х.51а). Шинжилсэн зүйл нь замын гудасын хуучны балгасын байдал, зарим булш зэргээр нягтлан шинжлэж үзэв хэмээн тэмдэглэжээ. Г.И.Боровкагийн явсан байдлыг үзвэл Улаанбаатар хотоос гарч Туул голыг уруудан одоогийн Төв аймгийн Алтанбулаг сумын нутаг Улахын буланг тойрч эртний Түрэгийн хаант улсын үеийн “Өнгөтийн дурсгал”-ыг судлан шинжилж эхэлсэн байна. Тэднийг хотоос гараад 3 хонож байхад Хэнтий, Туулын дээд эхэнд ажиллаж байсан Б.Я.Владимирцовын экспедиц Улаанбаатарт буцаж ирэн Г.И.Боровкагийн хойноос нэхэн ирсэн байна. Б.Барадины тайлан тэмдэглэлд

“наймдугаар сарын 23... Экспедиц Туулын хөндийн дагуу биднээс доош 10 бээрийн газарт байжээ. Бид энэ мэдээг сонсоод ихэд баярлаж экспедицийнхэний буудалласан газрыг зорив. Цагийн дараа бид нөхөр Боровкагийн экспедицийнхэн дээр очсон юм. ... хээтэй чулуун хавтангуудыг нь тэд төнхөн хугалжээ. Чулуун хавтангийн хээ Туулын эргийн Баян давааны аманд бидний харж байсантай бараг ижилхэн юм. Нөхөр Боровкагийн даалгаврын дагуу хятад ажилчид бага сага малталт хийжээ. Наймдугаар сарын 24. Нөхөр Боровкатай салах ёс гүйцэтгээд бид буцах замдаа гарав”. (Номинханов 2016) (Фото. II 25148)

Б.Барадины тэмдэглэл, Г.И.Боровкагийн гэрэл зургийн огноо хоёр яг таарч байгаа юм. Энэ нь Г.И.Боровкагийн эдгээр гэрэл зургийн он цаг, өдөр маш нарийн бүртгэл

тэмдэглэгээтэйг илтгэнэ. Г.И. Боровка эртний түрэгийн булш, тахилгын газраас гадна хэд хэдэн газар дөрвөлжин булшийг малтан шинжилсэн байна. Түүнийг зарим судлаачид Монгол нутагт дөрвөлжин булшний судалгааг анх хийсэн судлаачдын нэг гэж үздэг юм.

Тэрээр Туул голын сав дагуух хадны зураг, дөрвөлжин булш, түрэгийн үеийн дурсгалуудыг малтан судлах шинжлэх үзэх ажлыг хийж 1925 оны 10 сарын эхээр Улаанбаатарт буцаж ирсэн байна. Тэд ойролцоогоор 2 сар орчим ажилласан байна (МУУТА. ф.23, д.1, хн.67, х.14). Улаанбаатарт буцаж ирсний дараа эсвэл гарахаас өмнө авсан бололтой тухайн үеийн Улаанбаатарын зарим түүх соёлын дурсгалт газрын зургийг нэлээд нарийн авсан байна. Түүний өөрийнх нь тэмдэглэснээр буцаж ирсний дараа модон чимэглэл, байшин савны зургийг нэлээд авсан тухайгаа тэмдэглэснээс үзвэл зарим зураг нь зун хөдөө гарахаас өмнө, зарим нь буцаж ирсэн даруйд болох нь тодорхой байна. Тухайлбал, Судар бичгийн хүрээлэнгийн 2 давхар хуучны асарын зураг, Богдын ногоон ордны зураг зэргийг Г.И.Боровкагийн цуглуулгаас мэдэж болно. Г.И.Боровка 1925 оныхоо Туулын хөндийд ажилласан хээрийн судалгааны тайлангаа 1927 онд тусгай ном болгон хэвлүүлсэн (Боровка 1927).

Тэрээр энэ удаагийн Туулын хөндийд ажилласан хээрийн судалгааныхаа туршид нийт 92 булш бунхан тэмдэглэн бүртгэж, олон тооны дурсгалын гэрэл зураг болон гар зургийг үйлдэж, зарим нэгэн дурсгалд малтлага судалгааг явуулжээ (Боровка 1927). Монгол улсын архивт хадгалагдаж буй түүний малтсан дурсгалын тоог үзвэл нийт 230 орчим дурсгалыг бүртгэн тэмдэглэсэн байна. Уг шинжилгээний анги нь Монгол улсын Судар бичгийн хүрээлэнгээс тусгайлан явуулсан анхны хээрийн малтлага судалгаа гэж тэмдэглэж болох тухай Г.И.Боровка өөрөө тэмдэглэсэн байдаг. Дөрвөн газар жижиг малтлага үйлдсэн байна. Жаргалантын хөндийд, Тариатын хийдийн ойролцоо, Өнгөт, Улаан хужир хэмээх газруудад малтсан байна. Нийтдээ бол 400 км явж хайгуул судалгааг хийсэн байна. Г.И.Боровка өөрийн хээрийн судалгаа товч тайлан нэлээд гэрэл зургийн хамт Судар бичгийн хүрээлэнд хүлээлгэн өгч дурсгалуудыг судалгаа хийхээр Эрмитажд авч явсан (Елихина 2017) Тус тайлан хожим ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэнд, 2002 оноос Археологийн хүрээлэнд шилжсэн боловч харамсалтай 2015 онд Археологийн хүрээлэн Түүхийн хүрээлэнд нийлж, Түүх, археологийн хүрээлэн болоход хэн нэгэн авч үгүй хийсэн бололтой эргэж ирсэнгүй. Тэрээр өөрийн тайлан зохиолынхоо төгсгөлд Монгол орон бол маш өвөрмөц бөгөөд бүх талаас нь өргөн хүрээнд судлах ёстой газар нутгийн нэг болно хэмээн тэмдэглэсэн байдаг.

Тэрээр Улаанбаатарт хэсэг суугаад 11 сарын 14-нд Дээд Үд орох машин олсон учир нэгэнтээ буцаж 12 сарын 2-нд Ленинград хотноо хүрчээ. Түүний 1925 оны Туулын хөндий дэх судалгааны ажил нь хэдийгээр богино хугацаанд боловч Түрэг, хүрэл зэвсгийн үеийн өвөрмөц дурсгалуудыг анх удаа малтан судалж, судалгааны эргэлтэд оруулах ажлыг гүйцэтгэсэн нь ихээхэн чухал экспедиц болсон гэж үзэж болно. Гэвч Г.И.Боровкагийн хамгийн гол сонирхол нь Ноён ууланд ганц болтугай булш малтах хүсэл хэвээр байв.

Тэрээр 1924 оны анхны судалгааны үр дүнд Эрмитажд авч явсан Ноён уулын дурсгалуудын нэлээд хэсгийг 1926 онд ирэхдээ авч ирсэн. Түүний хүсэл Ноён ууланд ажиллах хүсэл 1926 онд сая биелсэн юм. Г.И.Боровка Ноён уулын 49 булшийг бие даан малтсан. Түүний малтлагын тухай академич А.Е.Ферсманд илгээсэн цахилгаандаа "...малтлага цар хүрээгээр томгүй, үр дүн нь бага, гэхдээ сонирхолгүй бус" хэмээн бичжээ. Уг булш нь язгууртны болох нь тодорхой юм. Олдворуудын хувьд "...3 ширхэг духавч, морины тоног хэрэгсэл, суран бүс, төмөр амгай, даавууны хэсэг, алхаж буй морин дүрс бүхий 5 товруу, чий будагтай аяга, төмөр хадаас, төмөр саваа, нүүрсний дээж, алтан хуудсаар бүрсэн хадаастай дугуй товруу илрүүлсэн байна. Эдийн соёлын түүхийн улсын академиас 44 зүйлийн эд Улсын Эрмитажид 1938 онд ирсэн алтан товруу зэргийг 1937 онд шилжүүлжээ" (Елихина 2017) Түүний 1926 оны маршрутыг харвал дараах байдалтай байна. Улаанбаатар хот-Ноён уул-Мандал Тосгон- Улаанбаатар хот гэсэн байна.

Г.И.Боровка ийнхүү Монгол улсын нутагт 3 жил археологийн судалгаа хийж нэлээд тооны малтлага судалгаа хийсэн бөгөөд түүнийг судлах, судалгааны эргэлтэд оруулан хэвлэн нийтлэх, сэргээн засварлах зэрэг ажлуудыг нэлээд амжуулсан боловч дахин монголд ажиллаагүй юм. Тэрээр богино хугацаанд боловч Монголын археологийн судалгаанд нэлээд амжилт гаргаж чадсан төдийгүй хожмын судлаачдад хэрэг болохуйц ховор гэрэл зургийн сан хөмрөгийг үлдээж хоцроосон юм. Түүний гэрэл зургийн цуглуулга нь дан ганц археологийн судалгааны тухай бус тухайн үеийн монгол орон, монголчуудын нэгэн цаг үеийн түүхийг өгүүлж чадаж байгаагаараа онцлогтой.

2. Г.И.Боровкогийн гэрэл зургийн цуглуулгын тухай товчхон

Оросын Шинжлэх Ухааны Академийн Эдийн соёлын түүхийн хүрээлэн нь дэлхийд ховор баялаг баримтын

архивтай юм. Гэрэл зургийн материалын цуглуулга нь XIX зууны дунд үед гэрэл зураг анх үүссэнээс эдүгээг хүртэл гэрэл зургийн урлагийн бүхий л хөгжлийн үе шатыг бүрэн тусган харуулж чадна. Харин гэрэл зургийн цуглуулга нь тус хүрээлэнгийн Эрдэм шинжилгээний архивын гэрэл зургийн салбарт тусдаа хадгалагддаг. Тэдгээрээс түүхэн зургийн бүхий л төрөл зүйлийг үзэж болно. Цуглуулгын үндсэн цөм нь археологийн материалууд боловч гэрэл зургийн сэдвүүд нь зөвхөн археологийн судалгаагаар хязгаарлагдсангүй юм. Манай архивт судалгаа шинжилгээний хатуу дэгээр авсан эрдэм шинжилгээний экспедицийн ажлын зургуудаас эхлээд Их Ван ноёдод зориулан үйлдсэн гоёмсог цомог, нууцлаг тальботип зургаас эхлээд XIX зууны хоёрдугаар хагасын энгийн хар цагаан гэрэл зургууд болон 1890-ээд оны 40x50 см хэмжээтэй гоёмсог шилэн негатив, нарийн хальсны өчүүхэн жижиг кадрууд зэрэг олон янз дүрслэл, жанртай янз бүрийн газар орон, он дараалал бүхий өөр өөр арга техникээр авсан гэрэл зургуудыг үзэж болно. Эдгээр гэрэл зургууд нь Оросын эзэнт гүрний соёл түүхийн өвийн олон талыг харуулах бөгөөд Европ, Ази болон Африкийн улс орнуудын түүхэнд холбогдох фотоматериалууд ч бий.

Манай фотоархив (2004 оноос хойш Эрдэм шинжилгээний архивын гэрэл зургийн хэлтэс болсон) нь гэрэл зургийн тусгай хадгаламж болгон 1918 онд бий болсон боловч архивын цуглуулгын үүссэн нь түүнээс хамаагүй өмнө бөгөөд XIX зууны хоёрдугаар хагасаас XX зууны эхэн хүртэл Хаант Оросын археологийн судалгааны байгууллагуудыг тэргүүлэгч Оросын Эзэн хааны археологийн комиссын үйл ажиллагаатай холбогддог (Длужневская 2013). 1917 гэхэд тус комиссын архивт археологийн негатив болон гэрэл зургийн сэдэвчилсэн цуглуулгын төвлөрсөн архив буй болсон байсан юм.

XIX зууны хоёрдугаар хагасаас эхлэн газарзүй, угсаатан судлал, археологи, соёлын түүх, архитектур болон бусад салбарын судлаачид өөрсдийн судалгаанд гэрэл зургийг шинжлэх ухааны баримтжуулалын бодит арга хэмээн үзэж идэвхтэй хэрэглэх болсон билээ. Ялангуяа томоохон эрдэм шинжилгээний болон худалдааны экспедицийн үеэр гэрэл зураг авах нь тогтмол зүйл болж, экспедицийн удирдагчид гэрэл зургийн баримтжуулах аргын амар хялбар, түргэн шуурхай талыг тун ч удалгүй ойлгож дүрслэлийн болон жанрын тавилттай зургуудыг буулгаж гэрэл зурагчиддаа орон нутгийн байгалийн байдал, уран барилга, болон нутгийн хүн амын угсаатны зүйн мэдээллийг харуулсан зураг авах даалгавар өгөх болжээ. Оросын ШУА-ийн Эдийн соёлын түүхийн хүрээлэнгийн Эрдэм шинжилгээний архивт 1874-1875 онд Хятадад явуулсан Оросын эрдэм шинжилгээ

худалдааны экспедицийн гишүүн А.Н.Э. Боярский болон Алс дорнодоос Эрхүү хүртэлх 1875-1876 оны аялынхаа үеэр В.В. Ланин нарын авсан Монгол орны анхны гэрэл зургууд хадгалагдаж байна (Длужневская 2006).

Октябрийн хуьсгалын дараа үеэс гэрэл зураг авах нь аажмаар археологийн судалгааны ажлын нэгэн салшгүй хэсэг болов. Хээрийн ажлын улирал бүрийн үе шат, дурсгалын үе давхарга, ажлын болон ахуйн дүр байдал, олон тооны болон салангид олдворын зургууд нь архивын хөмрөгт орж хадгалагдан дараагийн судалгааны ажилд бэлтгэгдэх болсон билээ. Архивыг үүсгэн байгуулснаас хойш Оросын археологийн олон байгууллага болон судлаачдын хувийн сан хөмрөгөөс үүсэлтэй асар их гэрэл зургийн материалын цуглуулга хуралдсан байна (Длужневская 2013а, 2014).

1920-иод оны хамгийн сонирхолтой гэрэл зургийн цуглуулгуудын нэг нь Эрмитаж болон Эдийн соёлын түүхийн академийн ажилтан Г.И.Боровкагийн удирдсан Оросын ШУА-ийн Монголын экспедицийн археологийн судалгааны ажлыг тусган харуулсан байдаг. Тус экспедицийн үеэр үйлдсэн 300 гаруй гэрэл зургийн хальс болон шилэн негатив эх хувь болон тэдгээрээс цаасанд буулгасан гэрэл зургуудаар бүрдүүлсэн хэд хэдэн цомог (ФО НА ИИМК РАН: отп. О.1243—О.1248, нег. II 25137-25448) Оросын Эзэн хааны археологийн комиссын шууд залгамжлагч болон Эдийн соёлын түүхийн академийн гэрэл зургийн фондод хадгалагдаж буй. 1925—1926 оны хооронд Г.И.Боровкагийн удирдлаган дор Туул голын хөндий дэх хиргисүүр, хадны зураг, чулуун хөшөө зэрэг дурсгалуудыг судалж Сүжигт болон Мандал дахь эртний язгууртны булшны малтлагыг хийж гүйцэтгэжээ (Боровка 1927; Юсупова 2006, 75, 77). Оршуулгын газрын ерөнхий байдал, малталтын явц дахь булшны байдал, хадны зураг, хүн чулуу зэргийг судлаачид тухай бүрт нь нарийн нягт гэрэл зурагт буулгаж баримтжуулж байв. Улаанбаатарын модон архитектурын дурсгал болон угсаатны судлалын ач холбогдолтой монголчуудын төрх байдал, дээл хувцас, малгай, орон гэр, ахуйн эд хэрэгсэл, лам нар, баяр наадам, морины уралдаан, бөх барилдаан, цэргийн жагсаал зэргийн сонирхолтой гэрэл зургууд байна. Хээрийн байр, тээвэр болон экспедицийн гишүүд, Монгол орноор аялан явах үеийн замын дагуух орон нутаг зэргээс гадна П.К.Козлов болон Н.К.Рерих нарын экспедицийнхний гишүүд Монголын Судар бичгийн хүрээлэнд 1926 онд уулзсан уулзалтын зургууд мөн байна (ФО НА ИИМК РАН: отп. О.1246/18-20; Длужневская 2011, 126-127; Юсупова 2006, 84).

Аз болоход 1925-1926 оны хооронд Г.И.Боровкагийн хөтөлсөн хээрийн гэрэл зургийн өдрийн тэмдэглэл (РО

НА ИИМК РАН: ф. 2, оп. 1, 1925, д. 241) нь Оросын ШУА-ийн Эдийн соёлын түүхийн хүрээлэнгийн архивын цуглуулгын бүрэлдхүүнд гар бичмэлийн хөмрөгт нандигнан хадгалагдсаар иржээ. Энэ тэмдэглэлийн үндсэн дээр гэрэл зургийн архивын ажилтан К.Назарова 1937 онд Оросын ШУА-ийн 1925-1926 онд явуулсан Монголын экспедицийн гэрэл зургийн цуглуулгын данс тэмдэглэлийг үйлдсэн байна (ФО НА ИИМК РАН: ф. 46, опись коллекции А1536). Гэвч уг дансанд өдрийн тэмдэглэлийг бүрэн ашиглаж оруулсангүй ажээ. 1925-1926 оны гэрэл зургийн өдрийн тэмдэглэлээ Г.И.Боровка өөрийн гараар энгийн дөрвөлжин шугамтай дэвтэрт харандаагаар бичиж үлдээжээ. Ажлын эхний жилд Г.И.Боровка тэмдэглэлээ дэлгэрэнгүй хөтөлж явсан бөгөөд хүснэгт үйлдэж зураг авсан сар өдөр болон кадрын дугаар, цаг агаарын байдал, байрлалыг бөглөн оруулж гэрэл зураг хэр чанартай гарсан зэргийг тэмдэглэж байв. Энэ тэмдэглэлийн ачаар цуглуулган дахь олон гэрэл зургийг авсан цаг хугацааг минут хүртэл нарийвчлалтайгаар тогтоож, авсан цаг хугацааных нь дарааллаар байрлуулах боломжтой болжээ. 1925 оны тэмдэглэлийнхээ хамгийн эхэнд Г.И.Боровка ашигласан гэрэл зургийн аппарат болон дурангийнхаа маркийг дурджээ. Тэдгээр нь С. Р. Goerz Berlin Dopp-Anastigmat Serie III DAGOR 150 mmf/6.8. өргөн форматын дурантай Идеал хэмээх аппарат болно. Тус дуран нь 1892 онд анх худалдаанд гарч 1924 оноос үйлдвэрлэхээ больсон бөгөөд 30 мм диаметр бүхий жижиг хэмжээтэй 180 гр жинтэй эд байжээ. Тус дурангийн оптик нь сайн чанартай том хэмжээний зураг болон хөрөг авах боломж олгодог тул гэрэл зурагчид болон судлаачдын дунд их нэртэй байсан юм.

1926 оны тэмдэглэл нь харамсалтай нь мэдээллээр тийм ч баялаг бус бөгөөд бараг жирийн жагсаалт гэмээр юм. Эндээс харин Оросын ШУА-ийн Эдийн соёлын түүхийн хүрээлэнгийн архивын гэрэл зургийн цуглуулганд багтаж чадаагүй сонирхолтой гэрэл зургуудын тухай мэдээллийг олж болно. Тэдгээр зургуудад нь экспедицийн гишүүд болон ахуйн элдэв байр байдал дүрслэгдсэн байжээ. Жишээ нь уг жагсаалтад Хиагтын орон нутгийг судлах музейн анхны захирал П.С.Михно ажил дээрээ, В.И.Лисовский нохойн гөлөгнүүдтэй, Вильскийнхэн Мандалд гэрийнхээ өмнө, Кузнецов болон Лопацины гэр бүлийнхэн Зуунмодонд, экспедицийн орос ажилчид, Улаанбаатар дахь гаалийн хороо, машинаас зугтааж буй чононууд гэхчлэн дурдагдсан гэрэл зургууд байжээ. Эдгээр зургийг эрдэм шинжилгээний үнэ цэнэгүй гэж үзсэн бололтой архивт хурааж оруулсангүй аж.

Гэрэл зургийн тайлбарт бид гэрэл зургийн данс болон гэрэл зургийн тэмдэглэлийн бүхий л мэдээллийг бүрэн багтаахыг хичээсэн бөгөөд 1925-1926 оны хооронд Г.И.Боровкагийн удирдлаган доор Монгол орныг археологийн хувьд судалсан ажлыг тусгасан үнэт ховор цуглуулгыг бүрэн танилцуулахыг хичээсэн болно.

Архивын эх сурвалж, ном бүтээл

Монгол Улсын Үндэсний Төв Архив. ф.23, д.1, хн.66, х.127-127 а

МУУТА.ф.23, д.1, хн.66, х.131

МУУТА.ф.23, д.1, хн.67, х.14

МУУТА.ф.23, д.1, хн.161, х.51а

Рукописный отдел Научного архива Института истории материальной культуры РАН, ф. 2, оп.1,1925, д.241

Фотографический отдел Научного архива Института истории материальной культуры РАН, ф. 46, колл. А1536, альбомы О.1243–О.1248

Боровка 1927 – Боровка Г.И. Археологическое обследование среднего течения р. Толы // Северная Монголия. Т. II. Предварительные отчёты лингвистической и археологической экспедиций о работах, произведённых в 1925 году. Л., 1927. С. 43-88

Васильков, Сорокина 2003 – Васильков Я. В., Сорокина М. Ю. Люди и судьбы. Биобиблиографический словарь востоковедов – жертв политического террора в советский период (1917-1991). СПб: Петербургское Востоковедение, 2003. 496 с.

Владимирцов 2002 – Владимирцов Б.Я. Работы по истории и этнографии монгольских народов. М.: «Восточная литература» РАН, 2002. 555 с.

Длужневская 2006 – Длужневская Г.В. Китай и его соседи в фотографиях русских исследователей и путешественников (материалы фотоотдела Научного архива ИИМК РАН) // Санкт-Петербург - Китай. Три века контактов. СПб., 2006. С. 85-105

Длужневская 2011 – Длужневская Г.В. Археологические исследования в Центральной Азии и Сибири в 1859-1959 гг. (по документам Научного архива Института истории материальной культуры РАН). СПб.:ЭлекСис, 2011. 296 с.

Длужневская 2013а – Длужневская Г.В. Научный архив Института истории материальной культуры РАН: история архива и хранители «вечности» // Академическая археология на берегах Невы (от РАИМК до ИИМК РАН, 1919-2014 гг.). СПб, 2013. С. 292-318

Длужневская 2013в – Длужневская Г.В. Фонды фотоархива Института истории материальной культуры РАН (ныне – фото отдел Научного архива ИИМК РАН) // Восточный архив. № 2 (28). М., 2013. С. 79–89

Длужневская 2014 – Длужневская Г.В. Фонды фото архива Института истории материальной культуры РАН (Окончание) // Восточный архив № 1 (29). М., 2014. С. 84-96

Китова 2010 – Китова Л.Ю. Сергей Александрович Теплоухов // Российская археология, 2010, № 2. С. 166-173

Юсупова 2006 – Юсупова Т.И. Монгольская экспедиция Академии наук. История создания и деятельности. 1925–1953. СПб: «Нестор-История», 2006. 280 с.

Елихина 2017 – Елихина Ю.И. Эрмитаж дахь Ноён уулын Эрдэнэс. УБ., 2017. тал. 13

Номинханов 2016 – Номинханов Ц-Д.1924-1925 онд Баруун Монголд хийсэн судалгаа-II. Улаанбаатар. 2016. Эрхлэн хэвлүүлсэн На.Сүхбаатар. тал. 174-175

Юсупова 2010 – Юсупова Т.И. Археологийн тохиолдлын ба зүй тогтолтой нээлтүүд: П.К.Козловын Монгол-Түвэдийн экспедиц, Ноён уулын малтлага. //Түүхийн судлал. Улаанбаатар., 2010. тал. 20-21

Zerbst-Boroffka 2015 – Zerbst-Boroffka Irene. Leben und Wirken des deutsch-russischen Forschers Gregor Boroffka (1894–1942) Briefe (1913–1935) an die Familie aus Russland nach Deutschland. Hamburg, 2015, 324 S.

ВВЕДЕНИЕ

МОНГОЛИЯ И МИР МОНГОЛОВ 1920-х ГОДОВ

М.В.МЕДВЕДЕВА, С.ЧУЛУУН

1. Экспедиция Г.И. Боровки в Монголию

Богатая история, величественное культурное наследие и особая кочевническая цивилизация монголов давно стали объектом пристального внимания исследователей из разных стран. Первые русские послы прибыли в Монголию в XVII веке, с тех пор интерес к ее изучению постепенно возрастал, и к концу XVIII века Монголия с ее самобытной культурой и традициями становится объектом научных изысканий русских ученых и путешественников. После обретения в начале XX века государственной независимости в Монголии в 1921 г. впервые создается собственная научная организация - Ученый Комитет. С самого начала своей плодотворной деятельности Комитет тесно сотрудничал с научными учреждениями и исследователями советской России.

В рамках многочисленных экспедиций, организованных при содействии Советского Союза, в Монголии активно проводились полевые работы. Главным куратором этого процесса с российской стороны являлась "Монгольская комиссия". Одним из важнейших археологических исследований в 1920-е гг. стала экспедиция под руководством русского археолога Г.И.Боровки¹, базировавшаяся в долине реки Тола и являвшаяся частью масштабной комплексной Монгольской экспедиции Академии наук СССР (Юсупова 2006).

Г.И.Боровка и С.А.Теплоухов² были командированы Российской Академией истории материальной культуры с целью расширить состав и направления деятельности

1 Боровка (Боровко) Григорий Иосифович (1894-1942) – археолог, исследователь культур скифо-сарматской эпохи, сотрудник Государственного Эрмитажа и Российской Академии истории материальной культуры. Подробнее о нем см. Васильков, Сорокина 2003. С. 73-74; Zerbst-Boroffka 2015

2 Теплоухов Сергей Александрович (1888-1934) – археолог и этнограф, в то время работал в Российской Академии истории материальной культуры, Ленинградском Государственном Университете, Этнографическом отделе Русского музея. Подробнее о нем см. Васильков, Сорокина 2003. С. 372-373; Китова 2010.

Монголо-Тибетской экспедиции под руководством П.К.Козлова, работавшей в Монголии с 1923 г. Изначально Г.И.Боровку как прекрасного специалиста в области скифского искусства пригласили для изучения ковра из Ноин-Улы. Но на самом деле после письма П.К.Козлова научному секретарю Российского Географического Общества о финансовой трудности экспедиции, они были отправлены в Монголию только через некоторое время.

В общей сложности Г.И.Боровка побывал в Монголии три раза: в 1924, 1925 и 1926 гг. В первый раз он руководил одной из групп на раскопках Ноин-Улы, после чего по условиям особого договора с Ученым Комитетом отвез обнаруженные во время исследований предметы искусства звериного стиля в Ленинград (ныне Санкт-Петербург). Перед поездкой он написал своей матери:

"Дорогая мамочка, на прошлой неделе, в жизни моей произошло изменение. С августа месяца собираюсь в экспедицию, в Монголию. Там обнаружена важная находка. Из сообщений газет явствует, что найдены памятники, связанные со скифами. Надо начать их научное изучение. Поэтому, по собственному желанию буду участвовать в этом деле. Если, на следующей неделе будет решен вопрос о моей поездке, не думая сразу поеду. Для меня эта работа - большая возможность, которую нельзя упускать" (Zerbst-Boroffka 2015)

Действительно, для Г.И.Боровки это была долгожданная и очень желанная экспедиция. Он прибыл 19 сентября в Монголию и уже 6 октября 1924 года приступил к раскопкам в Ноин-Уле (Юсупова 2010). О том, каких чудесных результатов они добились, мы знаем из памятников, открытых П.К.Козловым.

О своих первых раскопках гуннского могильника в Монголии Г.И.Боровка писал с глубоким воодушевлением. Работы по неизвестным причинам начались в холодный период монгольской осени и зимы, когда уже наступили морозы, и продолжались около месяца, как отметила

Ю.И.Елихина (Елихина 2017). О начале исследований сообщается в письме, датированном 7 октября 1924 года: "Прибыл в Судзуктэ, скоро приступим к раскопкам", а в другом письме, написанном в середине января 1925 года, говорится, что:

"Страна изобилует уникальными памятниками древности. Неделя, одна за другой, была морозной с метелями. Несмотря на трудные условия, в которых шли раскопки, мы сумели раскопать могилы полностью. Из находок, обнаруженных Козловым и нами, извлечены огромного интереса результаты, связанные с культурными сношениями Центральной Азии в период до н.э. и начала нашей эры". (Zerbst-Boroffka 2015)

О причинах такого решения можно только догадываться - либо у исследователей не было времени на ожидание следующего сезона, либо они пытались таким образом избежать осенней грязи и оползней, приступая к раскопкам зимой, когда земля уже промерзла. Самыми важными находками экспедиции Г.И.Боровки в тот год стали ковер и ткани бактрийского периода. В своем дневнике он отмечал особое значение исследований такого типа «древностей». 14 ноября 1924 года С.А.Теплоухов сделал доклад об этих находках и погребениях на собрании Монгольского Учкома, а 17 ноября был составлен особый договор на основании Закона о защите предметов древности. Большинство находок из раскопок были вывезены в Ленинград с условием вернуть их в Монголию не позднее сентября следующего 1925 года. По возвращении из экспедиции С.А.Теплоухов и Г.И.Боровка выступили на собрании комиссии АН СССР с докладами о блестящих результатах работ, их сообщения вызвали огромный интерес у советских ученых. В следующем году С.А.Теплоухов, ссылаясь на занятость, отказался от участия в экспедиции, и больше не ездил в Монголию, а Г.И.Боровка вновь получил приглашение поработать в экспедиции и летом 1925 года отправился на место проведения исследований. Прибыв в Улан-Батор через Троицкосавск 31 июля 1925 года, он не смог выехать в Ноин-Улу из-за продолжающихся проливных дождей.

До середины августа Г.И.Боровка находился в Улан-Баторе, дожди так и не прекращались, погода помешала его планам продолжить раскопки Ноин-Улы. В итоге, по просьбе Монгольского Учкома он отправился исследовать археологические памятники долины реки Тола. Об этом он писал своей матери 19 августа 1925 года:

"Через час начнется наш двухмесячный поход на лошадях, который должен пройти 400 км. Едем

я и товарищ по работе из Монгольского Учкома, 10 китайцев-рабочих, монгол - проводник и один русский- переводчик с 8 повозками. Проглянувшее солнце из-за темных облаков обещает хороший день. Будто предвещает что-то хорошее". (Zerbst-Boroffka 2015)

В фондах Национального Архива Монголии имеются интересные документы, содержащие сведения о деятельности Г.И.Боровки во время экспедиции 1925 года. В частности, сохранилось «Прошение Ученого Комитета Монгольской Народной Республики в Министерство Внутренних Дел Монгольской Народной Республики», в котором сообщается:

"Так как ныне из нашего Ученого Комитета отправляются российский исследователь Боровка, с сопровождающими из нашего комитета, с монголом Эрдэмбаиром, проводником Батболдом, с рабочими - 1 русский и 10 китайцев, для обследования исторических памятников и погребений на территориях хошунов Баин-Эрхэту-Ула, Хутук-Ундур-Ула, Хунцэлчибчит-Ула аймака Богд-Хан-Ула вниз по реке Тола верхом на 3 лошадях, с 8 вьючными лошадьми в повозках с палатками, просим Вас предоставить сопровождающее удостоверение. 10-го числа 8-го месяца 15-го года". (ЦНА Монголии, ф.23. д.1. хн.66. х. 127-127 а)

Тексты прошения и приведенного выше письма Г.И.Боровки домой почти идентичны. Кроме всего перечисленного, по просьбе Учкома, Военное Министерство предоставило экспедиции одно ружье со 100 патронами. Важно отметить, что руководство Учкома также наделило археологов правом производить арест грабителей историко-культурных памятников, если такие попадутся на пути следования экспедиции, и конфисковывать у них награбленное. Об этом сообщается в архивном документе:

"Сим удостоверением «закрепленным печатью» уведомляется: Все старинные памятники находящиеся внутри нашей страны являются имуществом Монгольского государства, следовательно, находятся под ведомством Ученого Комитета. Нарушители караются законом. Российский ученый Боровка, приглашенный из Академии Наук Советского Союза, отправляется из нашего Ученого Комитета для обследования исторических памятников и погребений на территориях хошунов Баин-Эрхэту-Ула, Хутук-Ундур-Ула, Хунцэлчибчит-Ула аймака Богд-

Хан-Ула вниз по реке Тола. И Боровка и другие наделяются правом останавливать работу встреченных по пути воровских грабителей через уведомление местных руководителей, и найденные ими памятники конфисковать и привезти. Нарушители же должны понести наказание по закону” (ЦНА Монголии, ф.23. д.1. хн.66. х.131)

Таким образом, Г.И.Боровка и другие сотрудники получили возможность и должны были в процессе исследований исполнять обязанности по охране памятников Монголии, препятствуя незаконным раскопкам археологических объектов и расхищению древностей. 19-го августа 1925 года экспедиция выехала из Улан-Батора по направлению на юго-запад вниз по реке Тола.

По архивным документам маршрут экспедиции выглядит примерно так: г. Улан-Батор – Администрация аймака (*ныне Лун сомон Тув аймака*) – вниз по Толе – по дороге Цецерлик–Улан-Батор (ЦНА Монголии, ф. 23. д.1. хн.161. т.51 а). В процессе экспедиции, как писал Г.И.Боровка, он “исследовал состояние старых городищ и погребений по маршруту”. Судя по маршруту, выехав из Улан-Батора вниз по реке Тола, он начал работу с обследования древнетюркского Унгутского памятника, находящегося на территории нынешнего сомона Алтанбулаг, Тув аймака. Через три дня после их отъезда из Улан-Батора работавшая на верховьях Толы в Хэнтэйе экспедиция под руководством Б.Я.Владимирцова³ вернулась в город и сразу выехала вдогонку за отрядом Г.И.Боровки. В отчете Б.Барадина⁴ сообщается:

“23 августа ... Экспедиция находилась вниз по долине Толы в 10 верстах от нас. Узнав об этом, мы обрадовались и направились к ним. Через час мы прибыли на лагерь экспедиции т. Боровки. ... каменные плиты с орнаментом были разбиты ими. Орнамент этих плит почти идентичен к тем, которые мы зафиксировали на берегу Толы в пади Баин-Дабана. По указу т. Боровки китайские рабочие провели некоторые раскопки. 24 августа.

3 Владимирцов Борис Яковлевич (1884–1931), востоковед-монголовед, академик АН СССР. Подробнее о нем см. Владимирцов 2002. С. 8-12. В 1925 г. на территории Монголии работало пять отрядов комплексной Монгольской экспедиции. Б.Я.Владимирцов возглавлял этнолингвистический отряд, Г. И. Боровка – археологический (Юсупова 2006. С. 75-77)

4 Барадийн (Барадин) Бадзар Барадиевич (1878-1937) – бурятский монголовед, тибетолог, государственный и общественный деятель, писатель. Подробнее о нем см. Васильков, Сорокина 2003. С. 53-54

Попрощавшись с т. Боровка, мы тронулись в путь. (Номинханов 2016) (Фото. II 25148)

Записи Б.Барадина и даты сохранившегося фотодневника Г.И.Боровки абсолютно совпадают, что свидетельствует о документальной точности последнего. Кроме древнетюркского погребального комплекса, Г.И.Боровка обследовал еще и несколько так называемых квадратных могил. Некоторые исследователи считают его первым археологом, который приступил к изучению этого типа погребений.

После раскопок квадратных могил и древнетюркских памятников, он занимался обследованием наскальных рисунков в долине реки Тола, после чего вернулся в г. Улан-Батор в начале октября 1925 года. Экспедиция проработала около 2 месяцев (ЦНА. ф. 23. д.1. хн.67. т.14). Отчет Г.И.Боровки о проведенных исследованиях был опубликован отдельным изданием в 1927 году (Боровка 1927). Ценную часть документального наследия экспедиции составляют фотографии. В самом начале в период пребывания в Улан-Баторе перед отъездом на место исследований Г.И.Боровка запечатлел на многочисленных снимках исторические достопримечательности Улан-Батора того времени. Сам он подробно описал, как проводились съемки деревянных резных украшений на домах уже на обратном пути из экспедиции, однако судя по изображениям на фотографиях, некоторые из них были исполнены еще летом перед отъездом на место раскопок. Например, к ним можно отнести фотографии двухэтажного дома Учкома и “зеленого” дворца Богдо-гэгэна.

По информации печатного отчета во время экспедиции 1925 года Г.И.Боровка зафиксировал 92 погребения, произвел фотографирование многих археологических памятников и раскопал некоторые из них [Боровка 1927. С. 45]. По архивным данным монгольских документальных собраний он зафиксировал гораздо больше древних объектов, в общей сложности 230 памятников. Экспедицию 1925 года можно назвать первой полевой экспедицией, проведенной Монгольским Ученым Комитетом. Сам Г.И.Боровка отмечал, что раскопки были проведены в четырех местах – долина Жаргаланта, около Тариатского монастыря, Унгут и Улан-Хужир, а всего членами экспедиции по маршруту было пройдено и обследовано около 400 км в общей сложности. Краткий отчет и несколько фотографий были сданы в Ученый комитет, а обнаруженные артефакты увезены в Эрмитаж для исследований (Елихина 2017). К сожалению, нам не удалось найти рукописный отчет Г.И.Боровки о полевых работах 1925 года, хранившийся ранее в Институте истории и археологии МАН, и теперь,

по всей видимости, утраченный. В конце опубликованного отчета Г.И.Боровка подчеркивал, что Монголия является уникальной страной и нуждается в многосторонних исследованиях.

Остановившись ненадолго в Улан-Баторе, он вернулся в Верхнеудинск и оттуда добрался до Ленинграда ко 2 декабря 1925 года. Результаты экспедиции 1925 года в долине реки Тола оказались впечатляющими: несмотря на кратковременность, были открыты важные памятники древнетюркского периода и эпохи бронзы, введены в научный оборот новые данные по археологии Монголии. И все же главным объектом научного интереса Г.И.Боровки по-прежнему оставался могильник Ноин-Ула.

Стремление ученого поработать еще раз в Ноин-Уле осуществилось в 1926 году. Тогда же он вернул обратно в Монголию значительную часть находок, увезенных в 1924 году в Эрмитаж для проведения дополнительных исследований и анализов. В 1926 г. маршрут Г.И.Боровки выглядел таким образом: Улан-Батор — Ноин-ула — Мандал — Улан-Батор. В Ноин-Уле он произвел раскопки 49 могил. О результатах работ исследователь доложил в телеграмме академику А.Е.Ферсману: "...раскопки небольшие, результатов мало, но небезынтесны". Могилы оказались захоронениями гуннской знати. Среди находок были "...3 налобника, конское снаряжение, кожаный ремень, железные удила, кусок материи, 5 бляшек с изображением шагающего коня, лакированная чашка, железный гвоздь, железный прут, уголь, круглая бляшка с позолоченным гвоздем". Позже в 1938 году в Государственный Эрмитаж были переданы 44 предмета из раскопок (Елихина 2017).

Российский археолог Г.И.Боровка в течение 3 лет занимался археологическими исследованиями в Монголии. За столь короткий период он добился значительных успехов в изучении археологического наследия Монголии — произвел раскопки значительного количества памятников, содействовал охране древних объектов, ввел в научный оборот новые данные по археологии Монголии, опубликовал отчеты своих исследований, способствовал организации реставрации найденных древностей. К сожалению, после 1926 года ему так и не пришлось снова вернуться в Монголию. Одним из важных результатов его изысканий стали фотодокументы. Г.И.Боровка оставил будущим исследователям богатую и очень востребованную сейчас фотоколлекцию, которая отражает не только археологические исследования, но и позволяет нам увидеть Монголию и ее жителей в начале XX века.

2. Краткие сведения о фотоколлекции Г.И.Боровки

Уникальные фотоматериалы экспедиционных исследований Г.И.Боровки в настоящее время хранятся в фотоотделе Научного архива ИИМК РАН. Архив обладает богатейшим собранием рукописных и фотографических документов. Основу составляют материалы по археологии, но тематика коллекций гораздо шире и не ограничивается только археологическими исследованиями. Фотоархив (после 2004 г. фотоотдел Научного архива) как специализированное хранилище образовался в 1918 г., но фактическая история формирования архивных коллекций началась гораздо раньше и связана с деятельностью Императорской археологической комиссии — ведущего археологического учреждения Российской Империи во второй половине XIX — начале XX вв. (Длужневская 2013а).

Уже во второй половине XIX в. географы и этнографы, археологи и историки искусства, исследователи архитектуры и ученые других специальностей активно стремились привлечь к своим изысканиям фотосъемку как один из наиболее точных и объективных методов научной фиксации. Особенно успешно фотосъемка стала использоваться в процессе осуществления крупных научных и торговых экспедиций. Руководители экспедиций быстро осознали удобство, быстроту и объективность фотофиксации и стали применять видовое и жанровое фотографирование, поручая фотографам снимать виды местностей, архитектурные объекты, этнографические сюжеты, типы населения и т.д. Именно из фотоколлекций ученых путешествий, сохранившихся в собрании Научного архива ИИМК РАН, происходят одни из самых ранних фотоизображений Монголии - снимки участника Русской учено-торговой экспедиции в Китай в 1874–1875 гг. А.Н.Э. Боярского и фотографии, сделанные фотографом В.В.Ланиным во время его путешествия в 1875–1876 гг. с Дальнего Востока в Иркутск (Длужневская 2006).

В послереволюционный период фотография постепенно стала неотъемлемой и обязательной частью археологических работ. Фотодокументация каждого сезона полевых работ, охватывающая все этапы раскопок, включающая фиксацию планиграфии и стратиграфии памятника, съемку рабочих и бытовых моментов, индивидуальных находок и массового материала, планомерно поступала в фонды архива для последующей обработки. Со времени образования архива накоплен огромный фотографический материал по археологии, где представлены негативы и позитивы из фондов различных

археологических учреждений России и из личных фондов исследователей (Длужневская 2013в, 2014).

Одна из самых ярких и интересных фотоколлекций 1920-х гг. отражает археологические исследования Монгольской экспедиции Академии наук, проводившиеся под руководством сотрудника Эрмитажа и Академии истории материальной культуры Г.И.Боровки. Около 300 пленочных и стеклянных оригинальных негативов фотосъемки, выполнявшейся в процессе деятельности экспедиции, и отпечатки к ним, сформированные в несколько альбомов (ФО НА ИИМК РАН: отп. О.1243–О.1248, нег. II 25137-25448), хранятся в фотографическом фонде Академии истории материальной культуры – прямой наследницы Императорской археологической комиссии. В 1925–1926 гг. под руководством Г.И.Боровки, как уже указывалось выше, обследовались археологические памятники в долине р. Толы: херексуры, наскальные изображения, каменные изваяния; производились раскопки курганов в Судзукте и Мандоле (Боровка 1927; Юсупова 2006, 75, 77). Общие виды могильников, погребения в процессе раскопок, писаницы, каменные бабы - все это подробно фотофиксировалось исследователями. Большой интерес представляют фотографии деревянной архитектуры Улан-Батора и снимки этнологического характера - типы монголов, одежда, головные уборы; жилища, утварь; буддийские монахи и т. д. В серии фотоиллюстраций праздника в Улан-Баторе задокументированы скачки, национальная борьба, военный парад, женщины в праздничных костюмах. На снимках также можно увидеть полевой лагерь, транспорт и самих участников экспедиции, а также путевые пейзажные зарисовки Монголии во время передвижения между объектами обследования. Редкие кадры сохранили для нас полные планы и надежд на будущее счастливые лица российских и монгольских исследователей, судьба большинства из которых затем трагически оборвалась на взлете их научной карьеры в эпоху политических репрессий. Здесь же и уникальные фотографии встречи П.К.Козлова, Н.К.Рериха и сотрудников Монгольской экспедиции в Ученом комитете Монголии в 1926 г. (ФО НА ИИМК РАН: отп. О.1246/18-20; Длужневская 2011, 126-127; Юсупова 2006, 84).

К счастью, до наших дней сохранился и полевой фотодневник Г.И.Боровки за 1925-1926 гг. (РО НА ИИМК РАН: ф. 2, оп. 1, 1925, д. 241). Он происходит из рукописного фонда Академии истории материальной культуры, бережно хранящегося в составе архивного собрания ИИМК РАН. Именно на основании сведений из этого фотодневника в 1937 г. сотрудницей фотоархива

К.Назаровой была сделана опись фотоколлекции Монгольской экспедиции Академии наук 1925-1926 гг. (ФО НА ИИМК РАН: ф. 46, опись коллекции А1536). Однако в опись вошли не все данные дневника. Фотодневник исследований 1925-1926 гг. заполнен Г.И.Боровкой собственноручно химическим и простым карандашом в обычной тетрадке в клеточку в коленкоровом переплете. Дневник за первый год работ Г.И. Боровка вел подробно и заполнял с особой тщательностью. Он составил таблицу, куда вносил дату съемки, номер пленки и кадра, сюжет, время съемки, состояние погоды на момент съемки, значения экспозиции и диафрагмы, указывал, насколько хорошо получился в результате кадр после печати. Благодаря фотодневнику для многих снимков коллекции, которые удалось соотнести с записями Г.И.Боровки, можно назвать время съемки с точностью до минуты, а также расположить их в том хронологическом порядке, в котором велась съемка самим автором. В самом начале дневника за 1925 г. Г.И.Боровка написал марку фотоаппарата и объектива, которые он использовал в процессе фотофиксации - камера Идеал с крупноформатным объективом С.Р.Goerz Berlin Dopp-Anastigmat Serie III DAGOR 150mm f/6.8. Такая модель объектива впервые поступила в продажу в 1892 г. и была снята с производства в 1924 г. Объектив имел компактный размер – в диаметре 30 мм, а его вес составлял всего 180 г. Оптические характеристики объектива позволяли сделать великолепные качественные крупноформатные снимки и портреты с высокой степенью резкости, за что он пользовался неизменной популярностью у фотографов и исследователей на протяжении всего времени своего существования. По своим характеристикам камера и объектив идеально подходили для мобильной фотосъемки и использования в процессе деятельности постоянно передвигающейся с места на место экспедиции в нелегких полевых условиях. Судя по прекрасным фотографиям из коллекции Г.И.Боровки 1925-1926 гг., запечатлевшим рабочие моменты раскопок, археологические и исторические памятники Монголии, обыденную жизнь участников экспедиции и местных жителей, аппаратура прекрасно справилась с целями и задачами фотофиксации, остановив для нас на мгновение время.

Дневник за 1926 г., к сожалению, уже не так насыщен информацией, а скорее похож на простой перечень фотографий. Из него можно почерпнуть интересные сведения о снимках, которые остались за рамками фотоколлекции архива ИИМК РАН. На них были изображены участники экспедиции, различные

бытовые сцены. Например, в списке значатся фотографии, зафиксировавшие первого директора Кяхтинского краеведческого музея П.С.Михно за работой, В.И.Лисовского со щенятами, семьи Вильских в Мандоле перед своим домом, Кузнецовых и Лопаницыных в Дзунмодо, русских рабочих экспедиции, таможню в Урге, убегающих от машин волков и другие. По-видимому, они не попали в архив, как не имеющие научного значения. Кроме фотоматериалов, результаты работ экспедиции в Научном архиве ИИМК РАН представлены и другими ценными документами. Среди них акварельные рисунки и описи находок, переписка об организации реставрации и исследований обнаруженных при раскопках древностей, в том числе об очистке уникальных тканей, о результатах химических и биологических анализов артефактов и т.д. Все они еще требуют полноценного введения в научный оборот.

В описании изображений в альбоме мы постарались учесть все возможные данные из описи фотоколлекции и записей из фотодневника, чтобы максимально точно отобразить состав уникального комплекса фотодокументов, посвященных археологическому изучению Монголии в 1925-1926 гг. под руководством Г.И.Боровки.

Архивные материалы и литература

Центральный Национальный Архив Монголии, ф.23, д.1, хн.66, х. 127-127 а.

ЦНА Монголии, ф.23. д.1. хн.66. х.131

ЦНА Монголии, ф.23, д.1, хн.67, х.14

ЦНА Монголии, ф.23, д.1, хн.161, х.51а

Рукописный отдел Научного архива Института истории материальной культуры РАН, ф. 2, оп.1,1925, д.241

Фотографический отдел Научного архива Института истории материальной культуры РАН, ф. 46, колл. А1536, альбомы О.1243-О.1248

Боровка 1927 — Боровка Г.И. Археологическое обследование среднего течения р. Толы // Северная Монголия. Т. II. Предварительные отчёты лингвистической и археологической экспедиций о работах, произведённых в 1925 году. Л., 1927. С. 43-88

Васильков, Сорокина 2003 — Васильков Я.В., Сорокина М.Ю. Люди и судьбы. Биобиблиографический словарь востоковедов — жертв политического террора в советский период (1917-1991). СПб: Петербургское Востоковедение, 2003. 496 с.

Владимирцов 2002 — Владимирцов Б.Я. Работы по истории и этнографии монгольских народов. М.: «Восточная литература» РАН, 2002. 555 с.

Длужневская 2006 — Длужневская Г. В. Китай и его соседи в фотографиях русских исследователей и путешественников (материалы фотоотдела Научного архива ИИМК РАН) // Санкт-Петербург - Китай. Три века контактов. СПб, 2006. С. 85–105

Длужневская 2011 — Длужневская Г. В. Археологические исследования в Центральной Азии и Сибири в 1859–1959 гг. (по документам Научного архива Института истории материальной культуры РАН). СПб:ЭлекСис, 2011. 296 с.

Длужневская 2013а — Длужневская Г.В. Научный архив Института истории материальной культуры РАН: история архива и хранители «вечности» // Академическая археология на берегах Невы (от РАИМК до ИИМК РАН, 1919-2014 гг.). СПб, 2013. С. 292-318

Длужневская 2013в — Длужневская Г.В. Фонды фотоархива Института истории материальной культуры РАН (ныне — фото отдел Научного архива ИИМК РАН) // Восточный архив. № 2 (28). М., 2013. С. 79–89

Длужневская 2014 — Длужневская Г.В. Фонды фото архива Института истории материальной культуры РАН (Окончание) // Восточный архив № 1 (29). М., 2014. С. 84-96

Китова 2010 — Китова Л. Ю. Сергей Александрович Теплоухов // Российская археология, 2010, № 2. С. 166-173

Юсупова 2006 — Юсупова Т.И. Монгольская экспедиция Академии наук. История создания и деятельности.

1925 –1953. СПб.: «Нестор-История», 2006. 280 с.

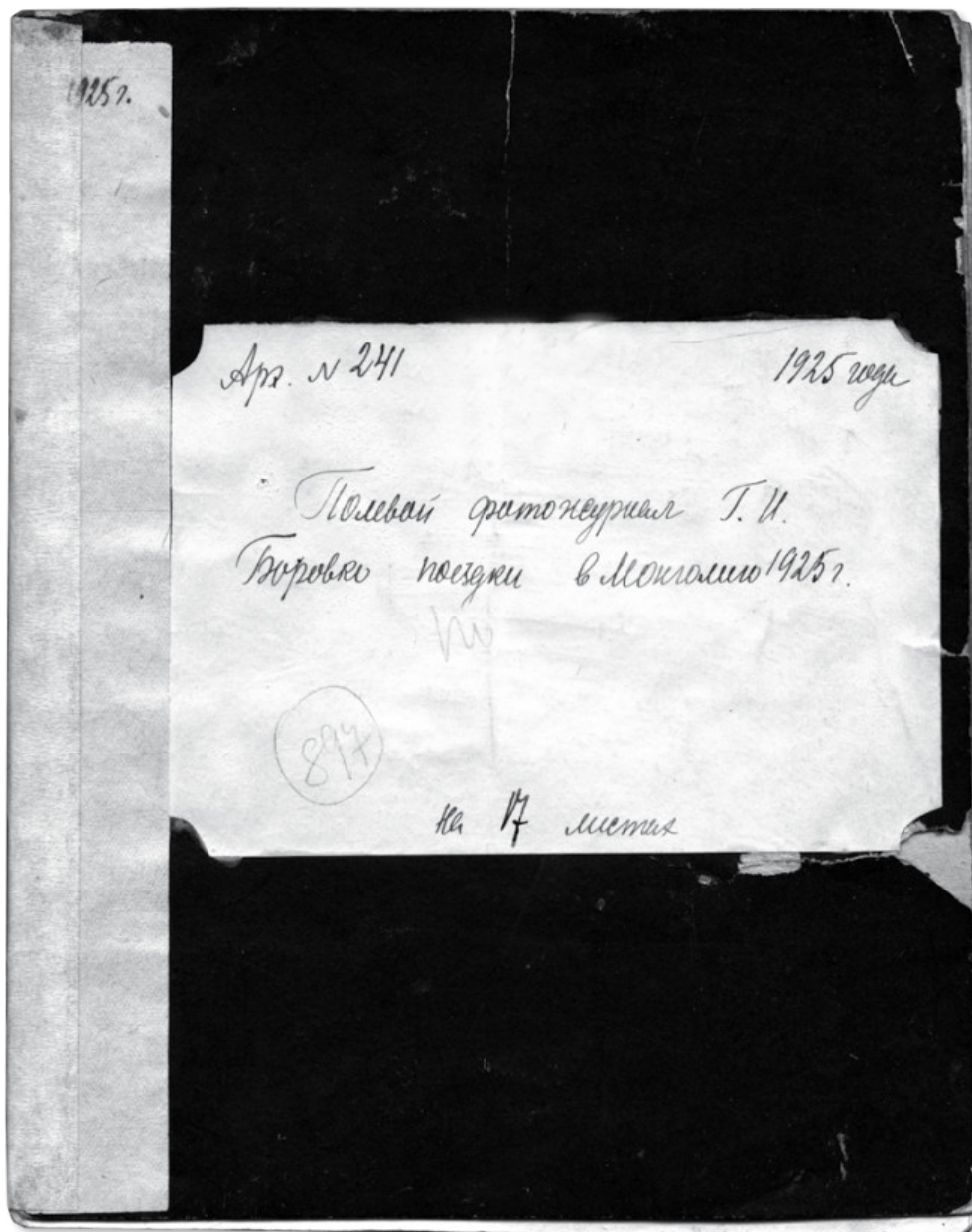
Елихина 2017 — Елихина Ю.И. Эрмитаж дахь Ноён уулын Эрдэнэс. УБ., 2017. тал. 13

Номинханов 2016 — Номинханов Ц-Д.1924-1925 онд Баруун Монголд хийсэн судалгаа-II.Улаанбаатар. 2016. Эрхлэн хэвлүүлсэн На.Сүхбаатар. тал. 174-175

Юсупова 2010 — Юсупова Т.И. Археологийн тохиолдлын ба зүй тогтолтой нээлтүүд: П.К.Козловын Монгол-Түвэдийн экспедиц, Ноён уулын малтлага. // Түүхийн судлал. Улаанбаатар., 2010. тал. 20-21

Zerbst-Boroffka 2015 —Zerbst-Boroffka Irene. Leben und Wirken des deutsch-russischen Forschers Gregor Boroffka (1894–1942) Briefe (1913–1935) an die Familie aus Russland nach Deutschland. Hamburg, 2015, 324 S.

Г.И.Боровкагийн 1925 онд Монголд явуулсан хээрийн судалгааны гэрэл зургийн дэвтрийн хавтас. ф. 2 1925 д.241

Полевой фотожурнал Г.И.Боровки из поездки в Монголию 1925 г. Обложка. ф. 2 1925 д. 241

I. Цуглуулга А1536/1-135. 1925 он. ЗСБНХУ-ын ШУА (Монгол болон Тагна-Тува Бүгд найрамдах улсуудыг судлах комисс)-ийн даалгавраар 1925 онд Г.И.Боровкагийн Умард Монголд Туул голын дунд урсгалын дагуух газарт явуулсан археологийн судалгааны материал.

Цуглуулгын дансыг 1937 онд ЗСБНХУ-ын ШУА-ийн Эдийн соёлын түүхийн хүрээлэнгийн гэрэл зургийн архивын ажилтан К.Назарова Г.И.Боровкагийн 1925 оны гэрэл зургийн өдрийн тэмдэглэл болон "Умард Монгол II. 1925 онд явуулсан хэл шинжлэл, археологийн хээрийн шинжилгээний ажлын урьдчилсан тайлан" Л. : Изд. Ак. Наук СССР, 1927. номд тулгуурлан үйлджээ.

I. Коллекция А1536/1-135. 1925 г. Материалы археологического обследования среднего течения р. Толы, произведенного Г.И.Боровкой в 1925 г. в Северной Монголии по заданию Академии Наук СССР (Комиссия по научному исследованию Монгольской и Танну-Тувинской республик).

Опись коллекции составлена в 1937 г. сотрудницей фотоархива ИИМК АН СССР К.Назаровой по данным фотодневника Г.И.Боровки за 1925 г. и книги «Северная Монголия. II. Предварительные отчеты лингвистической и археологической экспедиций о работах, произведенных в 1925 г.». Л. : Изд-во АН СССР, 1927.

II 25137

Тахилтын ам. Улаанбаатар хотоос баруун зүгт 20 км. Оршуулга: булш 3, 2, 1 - ерөнхий харагдах байдал. 8 сарын 20, 16.00, цэлмэг өдрийн тэмдэглэлд № 1. нег. II 25137, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/282, дард. О.1243/1

II 25137

Падь Тахильтэ в 20 км к западу от Улан-Батор-Хото. Могильник: могилы 3, 2, 1 - общий вид. 20 августа, 16.00, солнечно, по дневнику¹ № 1. нег. II 25137, пленка, 13x18 см, колл. А1536/282, отп. О.1243/1

¹ Здесь и далее данные приводятся по фотодневнику Г. И. Боровки: РО НА ИИМК РАН, ф. 2, оп. 1, 1925, д. 241. В подписях к иллюстрациям использованы сокращения: нег. - негатив, колл. - коллекция, отп. - отпечаток.

II 25138

Улаанхад уул.
Улаанхад уулын хадны
зураг. 8 сарын 22,
16.20, цэлмэг, өдрийн
тэмдэглэлд № 2.
нег. II 25138,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/283,
дард. О.1243/2

II 25138

Горы Улан-Хада.
Вид на скалу на
Улан-Хада. 22 августа,
16.20, солнечно,
по дневнику № 2.
нег. II 25138,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/283,
отп. О.1243/2

II 25139

Улаанхад уул.
Улаанхад уулын
хавцлын зураг.
8 сарын 22, 16.20,
цэлмэг, өдрийн
тэмдэглэлд № 3
нег. II 25139,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/284,
дард. О.1243/3

II 25139

Горы Улан-Хада.
Вид ущелья на мал
Улан-Хада. 22 августа,
16.20, солнечно,
по дневнику № 3.
нег. II 25139,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/284,
отп. О.1243/3

II 25140

Улаанхад уул.
Оршуулга: оршуулгын газрын зүүн хэсгийн зураг. 8 сарын 22, 16.20, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 4.
нег. II 25140, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/285, дард. О.1243/4

II 25140

Горы Улан-Хада.
Могильник: вид на восточную часть. 22 августа, 16.20, солнечно, по дневнику № 4.
нег. II 25140, пленка, 13x18 см, колл. А1536/285, отп. О.1243/4

II 25141

Улаанхад уул.
Оршуулга: оршуулгын газрын баруун хэсгийн зураг. 8 сарын 22, 16.20, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 5.
нег. II 25141, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/286, дард. О.1243/5

II 25141

Горы Улан-Хада.
Могильник: вид на западную часть. 22 августа, 16.20, солнечно, по дневнику № 5. нег. II 25141, пленка, 13x18 см, колл. А1536/286, отп. О.1243/5

II 25142

Улаанхад, Улаанхужир хоёрын хооронд. Чулуун багана: ерөнхий зураг. Занар чулуу, 1,45 м өндөр, 8 сарын 22, 18.00, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 6. *нег. II 25142, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/287, дард. О.1243/6*

II 25142

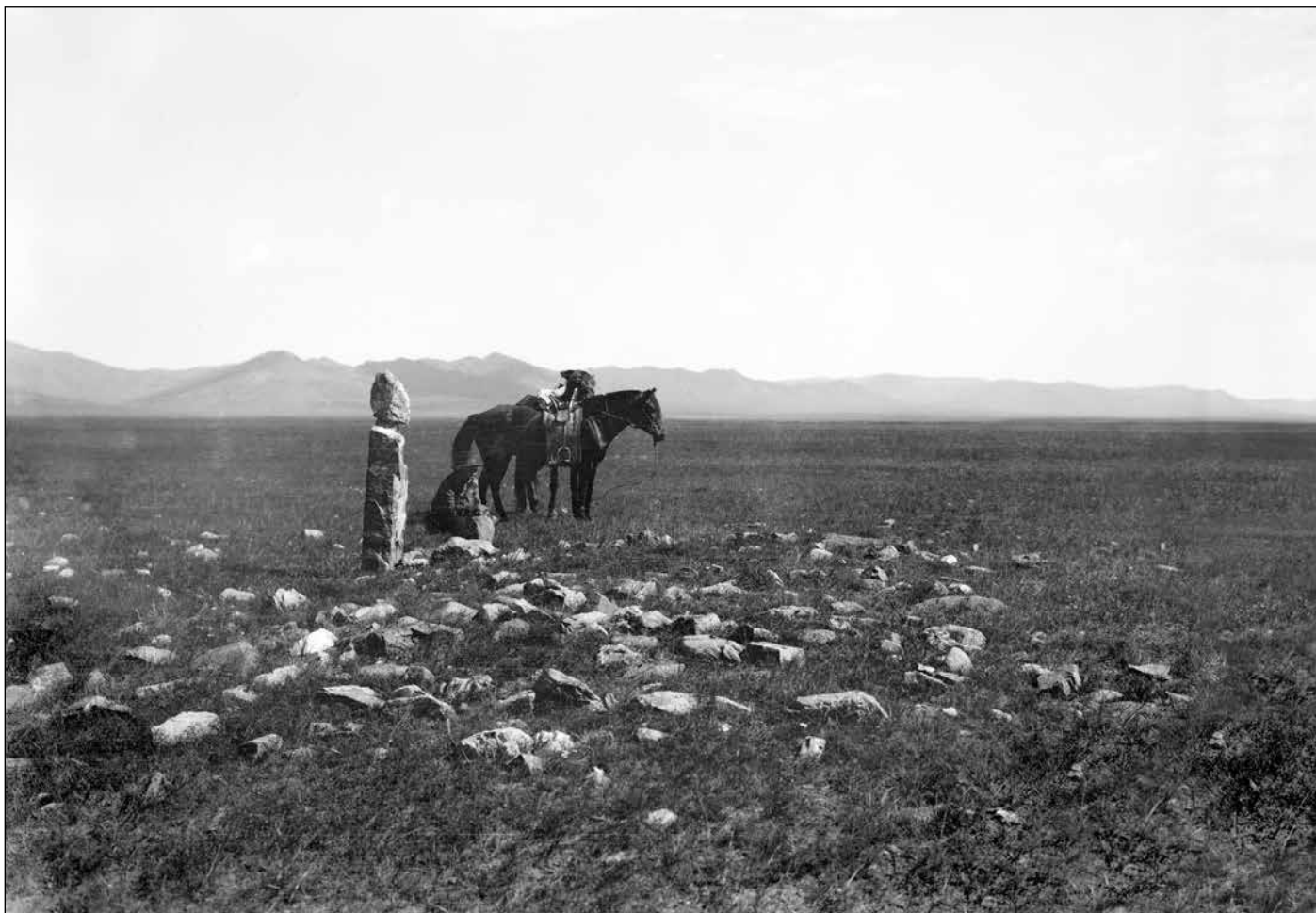
Между Улан-Хада и Улан-Худжиром. Каменный столб: общий вид. Сделан из сланца, высотой 1,45 м. 22 августа, 18.00, солнечно, по дневнику № 6. *нег. II 25142, пленка, 13x18 см, колл. А1536/287, отп. О.1243/6*

II 25143

Улаанхужир. Занар чулуу, 1,55 м өндөр, Чулуун баганын ерөнхий зураг. Занар чулуу, өндөр нь 1,45 м. 8 сарын 23, 10.30, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 7. нег. II 25143, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/288, дард. О.1243/7

II 25143

Улан-Худжир. Каменный столб I. из сланца, высота 1,55 м. 23 августа, 10.30, солнечно, по дневнику № 7. нег. II 25143, пленка, 13x18 см, колл. А1536/288, отп. О.1243/7

II 25144

Улаанхужир. II занар чулуун багана. 8 сарын 23, 11.00, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 8. *нег. II 25144, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/289, дард. О.1243/8*

II 25144

Улан-Худжир. Каменный столб II. Из сланца. 23 августа, 11.00, солнечно, по дневнику № 8. *нег. II 25144, пленка, 13x18 см, колл. А1536/289, отп. О.1243/8*

II 25145

Улаанхужир. Түрэгийн язгууртны булшин дээрх хүн чулуу, НТ VII–VIII зуун (сууж буй хүн). 8 сарын 23, 12.00, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 9. *нег. II 25145, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/290, дард. О.1243/9*

II 25145

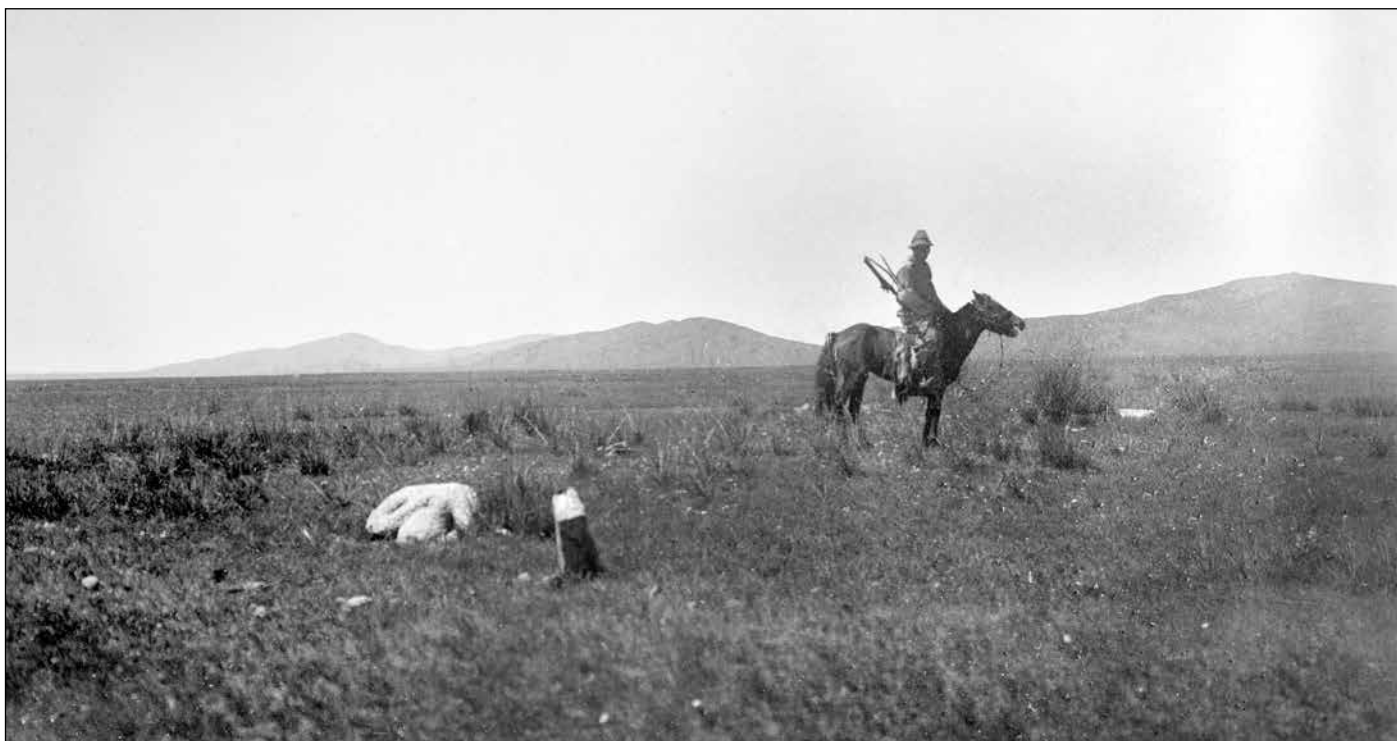
Улан-Худжир. Каменная фигура на турецкой княжеской могиле VII–VIII вв.н. э. (сидящий человек). 23 августа, 12.00, солнечно, по дневнику № 9. *нег. II 25145, пленка, 13x18 см, колл. А1536/290, отп. О.1243/9*

II 25146

Улаанхужир. Мөн тэр булш ерөнхий байдал. Булшны хажууд морь унасан тарвагачин. 8 сарын 23, 12.10, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 10. *нег. II 25146, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/291, дард. О.1243/10*

II 25146

Улан-Худжир. Та же могила, общий вид. Близ могилы - всадник, охотник на тарбаганов. 23 августа, 12.10, солнечно, по дневнику № 10. *нег. II 25146, пленка, 13x18 см, колл. А1536/291, отп. О.1243/10*

II 25147

Улаанхужир. Г.И.Боровкагийн экспедиц болон Б.Я.Владимирцовын (ШУА-ийн хэл шинжлэлийн экспедици) лагерийн ерөнхий байдал. 8 сарын 24, 9.30, үүлтэй, бага зэрэг нартай. өдрийн тэмдэглэлд № 11. нег. II 25147, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/292, дард. О.1243/11

II 25147

Улан-Худжир. Общйй вид на лагерь экспедиции Г.И.Боровки и лагерь Б.Я.Владимирцова (лингвистическая экспедиция АН). 24 августа, 9.30, облачно, при солнце, по дневнику № 11. нег. II 25147, пленка, 13x18 см, колл. А1536/292, отп. О.1243/11

II 25148

Улаанхужир. Экспедицийн гишүүд майхныхаа дэргэд (зүүнээс баруун тийш): Б.А.Номинханов, Б.Б.Барадин, Б.Я.Владимирцов, Б.Б.Бамбаев, Г.И.Боровка, Эрдэмбаяр. 8 сарын 24, 9.45, үүлтэй, бага зэрэг нартай, өдрийн тэмдэглэлд № 12. нег. II 25148, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/293, дард. О.1243/12

II 25148

Улан-Худжир. Группа сотрудников экспедиции у палатки (слева направо): Б.А.Номинханов, Б.Б.Барадин, Б.Я.Владимирцов, Б.Б.Бамбаев, Г.И.Боровка и Э.Баир. 24 августа, 9.45, облачно, при солнце, по дневнику № 12. нег. II 25148, пленка, 13x18 см, колл. А1536/293, отп. О.1243/12

II 25150

Тариатын хийд. Тариатын хийдийн орчим дахь булш. 8 сарын 25, 18.00, цэлмэг өдрийн тэмдэглэлд № 16. нег. II 25150, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/295, дард. О.1243/14

II 25150

Тарэйтын-Хит. Могильник у Тарэйтын-Хита. 25 августа, 18.00, солнечно, по дневнику № 16. нег. II 25150, пленка, 13x18 см, колл. А1536/295, отп. О.1243/14

II 25149

Хустай гол. Хустайн голын адаг, зүүн эрэг дээрх эртний оршуулгын газар - ерөнхий байдал. 8 сарын 24, 14.30, үүлтэй, бага зэрэг нартай, өдрийн тэмдэглэлд № 13.
нег. II 25149,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/294,
дард. О.1243/13

II 25149

р. Хустэ-Гол. Могильник на левой стороне устья р. Хустэ-Гол - общий вид. 24 августа, 14.30, облачно, при солнце, по дневнику № 13.
нег. II 25149,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/294,
отп. О.1243/13

II 25151

Тариатын хийд (?). Булш № 4 - ерөнхий байдал. 8 сарын 26, 11.30, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 17.
нег. II 25151,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/296,
дард. О.1243/15

II 25151

Тарэйтун-Хит (?). Могильник № 4 - общий вид. 26 августа, 11.30, солнечно, по дневнику № 17.
нег. II 25151,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/296,
отп. О.1243/15

II 25152

Дарь-Эх ламын сүм.
Дарь-Эх ламын сүмийн
харагдах байдал болон
гурван булш
(№ 23/24.VIII).
8 сарын 26, 13.15,
цэлмэг, өдрийн
тэмдэглэлд № 18.
нег. II 25152,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/297,
дард. О.1243/16

II 25152

Дарейхламын-Сумэ.
Вид на Дарейхламын-
Сумэ и три могилы
- северные (№ 23/24.
VIII). 26 августа, 13.15,
солнечно, по дневнику
№ 18. *нег. II 25152,*
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/297,
отп. О.1243/16

II 25153

Дарь-Эх ламын сүм.
Оршуулгын газрын
хэсэг № 22/24.VIII
- умард этгээдээс
харагдах байдал.
8 сарын 26, 13.30,
цэлмэг, өдрийн
тэмдэглэлд № 19.
нег. II 25153,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/298,
дард. О.1243/17

II 25153

Дарейхламын-Сумэ.
Часть могильника
№ 22/24.VIII - вид с
севера. 26 августа,
13.30, солнечно,
по дневнику № 19.
нег. II 25153,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/298,
отп. О.1243/17

II 25154

Дарь-Эх ламын сүм. Оршуулгын газар № 8 - ерөнхий байдал. 8 сарын 26, 14.30, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 20. нег. II 25154, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/299, дард. О.1243/18

II 25154

Дарейхламын-Сумэ. Могильник № 8 - общий вид. 26 августа, 14.30, солнечно, по дневнику № 20. нег. II 25154, пленка, 13x18 см, колл. А1536/299, отп. О.1243/18

II 25155

Дарь-Эх ламын сүм. № 12 оршуулгын газрын 1 булш 26. VIII булшны хашлагыг цэвэрлэсний дараа. Зүүн хойд талаас харагдах байдал. 8 сарын 27, 16.30, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 22. *нег. II 25155, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/300, дард. О.1243/19*

II 25155

Дарейхламын-Сумэ. Могила 1 могольника № 12/26.VIII после очистки могольной ограды. Вид с северо-востока. 27 августа, 16.30, солнечно, по дневнику № 22. *нег. II 25155, пленка, 13x18 см, колл. А1536/300, отп. О.1243/19*

II 25156

Дарь-Эх ламын сүм. Оршуулгын газар № 12,
1 булш - араг яс. 8 сарын 28, 11.00, цэлмэг,
өдрийн тэмдэглэлд № 23. нег. II 25156,
хальс, 13x18 см, цугл. А1536/301, дард. О.1243/20

II 25156

Дарейхламын-Сумэ. Могильник № 12,
могила 1 - скелет. 28 августа, 11.00, солнечно,
по дневнику № 23. нег. II 25156, пленка, 13x18 см,
колл. А1536/301, отп. О.1243/20

II 25157

Дарь-Эх ламын сүм. Оршуулгын газар № 12,
2 булш - араг яс. 8 сарын 29, 12.00, цэлмэг,
өдрийн тэмдэглэл № 24. нег. II 25157,
хальс, 13x18 см, цугл. А1536/302, дард. О.1243/21

II 25157

Дарейхламын-Сумэ. Могильник № 12,
могила 2 - скелет. 29 августа, 12.00, солнечно,
по дневнику № 24. нег. II 25157, пленка, 13x18 см,
колл. А1536/302, отп. О.1243/21

II 25158

Дарь-Эх ламын сүм. № 13 хиргисүүрийн 2-р булш - гадна байдал. 8 сарын 30, 16.30, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 25. нег. II 25158, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/303, дард. О.1243/22

II 25158

Дарейхلامын-Сумэ. Могила 2 херексура № 13 - наружный вид. 30 августа, 16.30, солнечно, по дневнику № 25. нег. II 25158, пленка, 13x18 см, колл. А1536/303, отп. О.1243/22

II 25159

Дарь-Эх ламын сүм.
№ 13 хиргисүүрийн
2-р булш - булшин
дахь том хавтан.
8 сарын 31, 7.30,
цэлмэг, өдрийн
тэмдэглэлд № 27.
нег. II 25159,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/304,
дард. О.1243/23

II 25159

Дарейхламын-Сумэ.
Могила 2 херексура
№ 13 - большая плита
в могиле. 31 августа,
7.30, солнечно,
по дневнику № 27.
нег. II 25159,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/304,
отп. О.1243/23

II 25160

Дарь-Эх ламын сүм.
№ 13 хиргисүүрийн
2-р булш - араг яс.
8 сарын 31, 12.00,
цэлмэг, өдрийн
тэмдэглэлд № 29.
нег. II 25160,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/305,
дард. О.1243/24

II 25160

Дарейхламын-Сумэ.
Могила 2 херексура
№ 13 - скелет.
31 августа,
12.00, солнечно,
по дневнику № 29.
нег. II 25160,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/305,
отп. О.1243/24

II 25161

Дарь-Эх ламын сүм. № 13 хиргисүүрийн 4-р булш -
гадаад байдал. 8 сарын 30, 16.45, цэлмэг, өдрийн
тэмдэглэлд № 26. нег. II 25161, хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/306, дард. О.1243/25

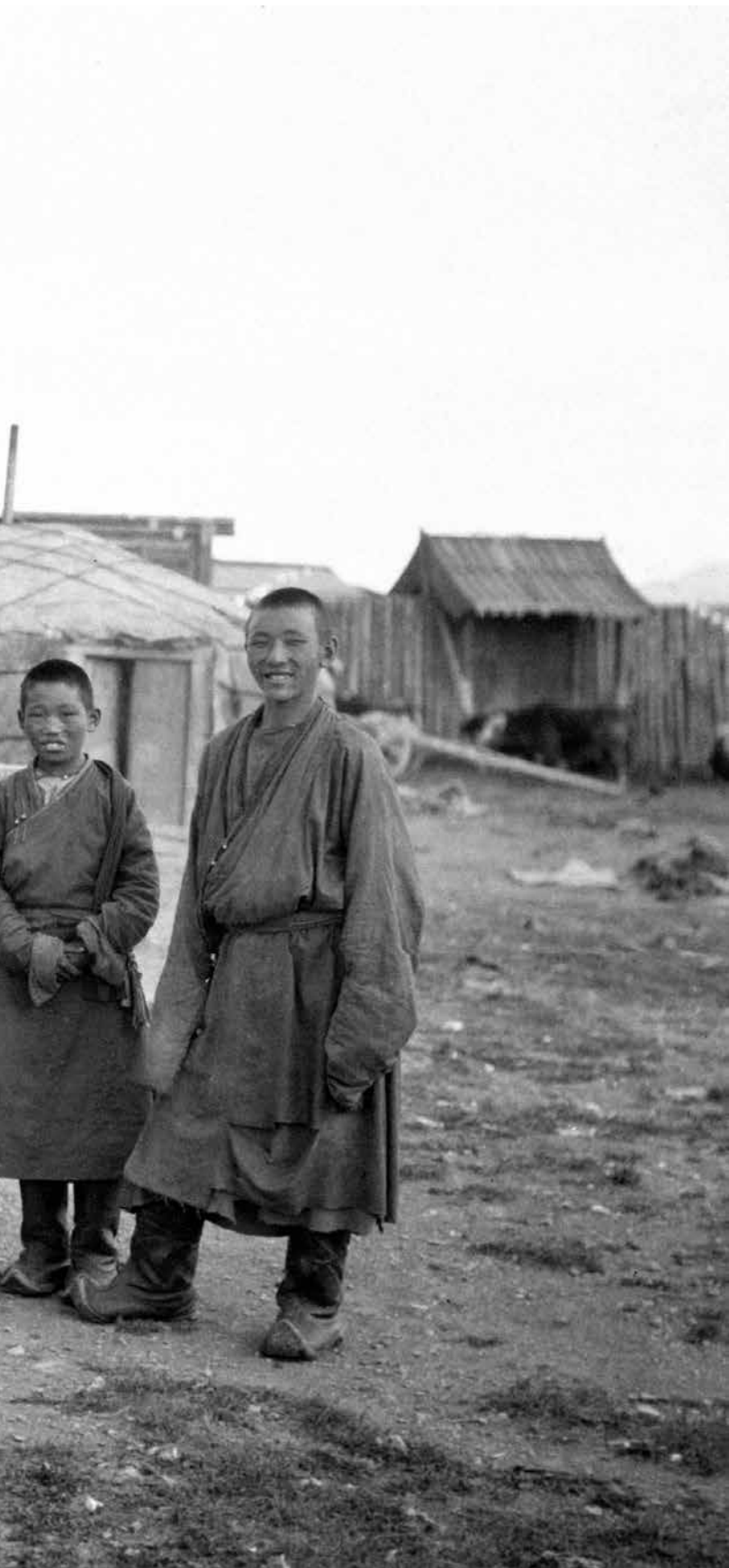
II 25161

Дарейхламын-Сумэ. Могила 4 херексура № 13 -
наружный вид. 30 августа, 16.45, солнечно,
по дневнику № 26. нег. II 25161, пленка, 13x18 см,
колл. А1536/306, отп. О.1243/25

II 25164

Дарь-Эх ламын сүм. Хийдийн ширээт Цэрэндорж.
8 сарын 25, 7.00, үүлтэй, өдрийн тэмдэглэлд № 15.
нег. II 25164, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/309,
дард. О.1243/28

II 25164

Дарейхламын-Сумэ. Настоятель монастыря Церен
Дорджи. 25 августа, 7.00, облачно, по дневнику № 15.
нег. II 25164, пленка, 13x18 см, колл. А1536/309,
отп. О.1243/28

II 25163

Дарь-Эх ламын сүм. Дарь-Эх ламын сүмийн ширээт
Цэрэндорж, лам нарынхаа хамт өөрийнхөө гэрийн урд.
8 сарын 25, 6.45, үүлтэй, өдрийн тэмдэглэлд № 14.
нег. II 25163, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/308,
дард. О.1243/27

II 25163

Дарейхламын-Сумэ. Настоятель монастыря Дарейхламын-
Сумэ Церен Дорджи, окруженный монахами, перед своей
юртой. 25 августа, 6.45, облачно, по дневнику № 14.
нег. II 25163, пленка, 13x18 см, колл. А1536/308,
отп. О.1243/27

II 25162

Дарь-Эх ламын сүм. Хиргисүүрийн дэргэдэх морьтон монголчууд. 8 сарын 31, 9.00, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 28. нег. II 25162, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/307, дард. О.1243/26

II 25162

Дарейхламын-Сумэ. Всадники-монголы у херексура. 31 августа, 9.00, солнечно, по дневнику № 28. нег. II 25162, пленка, 13x18 см, колл. А1536/307, отп. О.1243/26

II 25165

Тариатын голын адаг дахь суварга.
9 сарын 1, 9.00, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 31.
нег. II 25165, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/310, дард. О.1243/29

II 25165

Субурган у устья реки Торейтын-Гол. 1 сентября, 9.00, солнечно, по дневнику № 31.
нег. II 25165, пленка, 13x18 см, колл. А1536/310, отп. О.1243/29

II 25166

Алтан-Ходасын бэл дэх хиргисүүр. 9 сарын 1, 12.10, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 32.
нег. II 25166, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/311, дард. О.1243/30

II 25166

Херексур у подножия Алтын-Ходаса. 1 сентября, 12.10, солнечно, по дневнику № 32.
нег. II 25166, пленка, 13x18 см, колл. А1536/311, отп. О.1243/30

II 25167

Алтан-Ходасын
харагдах байдал.
9 сарын 1, 12.30,
цэлмэг, өдрийн
тэмдэглэлд № 33.
нег. II 25167,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/312,
дард. О.1243/31

II 25167

Вид на Алтын-Ходас.
1 сентября, 12.30,
солнечно, по дневнику
№ 33. нег. II 25167,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/312,
отп. О.1243/31

II 25168

Жаргалантын хавцалд
буусан экспедицийн
отог. 9 сарын 4,
7.00, үүлтэй өдрийн
тэмдэглэлд № 37.
нег. II 25168,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/313,
дард. О.1243/32

II 25168

Вид ущелья
Джаргаланты со
станом экспедиции.
4 сентября, 7.00,
облачно, по дневнику
№ 37. нег. II 25168,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/313,
отп. О.1243/32

II 25169

Жаргалант. Жаргалантын амны адаг дахь оршуулгын газар. А болон В булш. 9 сарын 2, 11.00, цэлмэг өдрийн тэмдэглэлд № 35. нег. II 25169, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/314, дард. О.1243/33

II 25169

Джаргаланта. Могильник у устья пади Джаргаланты - могилы А и В. 2 сентября, 11.00, солнечно, по дневнику № 35. нег. II 25169, пленка, 13x18 см, колл. А1536/314, отп. О.1243/33

II 25170

Жаргалант. Жаргалантын амны адгийн оршуулгын газар: С, D, E булшнууд болон экспедицийн отог. 9 сарын 2, 12.30, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 36. нег. II 25170, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/315, дард. О.1243/34

II 25170

Джаргаланта. Могильник у устья пади Джаргаланты: могилы С, D, E и стан экспедиции. 2 сентября, 12.30, солнечно, по дневнику № 36. нег. II 25170, пленка, 13x18 см, колл. А1536/315, отп. О.1243/34

II 25171

Жаргалант.
№ 7 оршуулгын газар дахь дөрвөлжин булш А. IX Жаргалантын адагт. 9 сарын 1, 14.00, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 34. нег. II 25171, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/316, дард. О.1243/35

II 25171

Джаргаланта. Плиточная могила А в могильнике № 7 у устья Джаргаланты. 1 сентября, 14.00, солнечно, по дневнику № 34. нег. II 25171, пленка, 13x18 см, колл. А1536/316, отп. О.1243/35

II 25172

Жаргалант.
Жаргалантын адаг дахь оршуулгын газрын хэсэг, булш Е. 9 сарын 4, 8.00, үүлтэй, өдрийн тэмдэглэлд № 38. нег. II 25172, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/317, дард. О.1243/36

II 25172

Джаргаланта. Часть могильника у самого устья Джаргаланты с могилой Е. 4 сентября, 8.00, облачно, по дневнику № 38. нег. II 25172, пленка, 13x18 см, колл. А1536/317, отп. О.1243/36

II 25173

Жаргалант. Жаргалантын адаг дахь оршуулгын газар: захын булшнууд F булш. 9 сарын 4, 8.15, үүлтэй, өдрийн тэмдэглэлд № 39. нег. II 25173, хальс, 13x18 см, цугл. A1536/318, дард. O.1243/37

II 25173

Джаргаланта. Могильник у самого устья Джаргаланты: крайние могилы с могилой F. 4 сентября, 8.15, облачно, по дневнику № 39. нег. II 25173, пленка, 13x18 см, колл. A1536/318, отп. O.1243/37

II 25174

Жаргалант.
Жаргалантын адаг дахь оршуулгын газар:
F булшин дахь араг яс.
9 сарын 4, 13.00,
үүлтэй, өдрийн
тэмдэглэлд № 40.
нег. II 25174,
хальс, 13x18 см,
цугл. A1536/319,
дард. O.1243/38

II 25174

Джаргаланта.
Могильник у самого
устья Джаргаланты:
скелет в могиле F.
4 сентября, 13.00,
облачно, по дневнику
№ 40. нег. II 25174,
пленка, 13x18 см,
колл. A1536/319,
отп. O.1243/38

II 25176

Өнгөт. Хүн чулуу бүхий
түрэгийн язгууртны
булшны харагдах
байдал. 9 сарын 4,
17.00, үүлтэй, өдрийн
тэмдэглэлд № 41.
нег. II 25176,
хальс, 13x18 см,
цугл. A1536/321,
дард. O.1243/40

II 25176

Унгету. Вид турецкой
княжеской могилы с
каменными бабами.
4 сентября, 17.00,
облачно, по дневнику
№ 41. нег. II 25176,
пленка, 13x18 см,
колл. A1536/321,
отп. O.1243/40

II 25175

Өнгөт. Түрэгийн язгууртны булшин дээрх чулуу хөшөө ба толгой (НТ VII-VIII зуун). 9 сарын 6, 9.30, үүлтэй, өдрийн тэмдэглэлд № 42. нег. II 25175, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/320, дард. О.1243/39

II 25175

Унгету. Каменные фигуры и головы с княжеской турецкой могилы (VII-VIII вв. н. э.). 6 сентября, 9.30, облачно, по дневнику № 42. нег. II 25175, пленка, 13x18 см, колл. А1536/320, отп. О.1243/39

II 25177

Өнгөт. Түрэгийн язгууртны булшин дээрх хүн чулуунууд.
9 сарын 6, 10.00, үүлтэй, өдрийн тэмдэглэлд № 43.
нег. II 25177, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/322,
дард. О.1243/41

II 25177

Унгету. Каменные бабы с турецкой княжеской могилы.
6 сентября, 10.00, облачно, по дневнику № 43.
нег. II 25177, пленка, 13x18 см, колл. А1536/322,
отп. О.1243/41

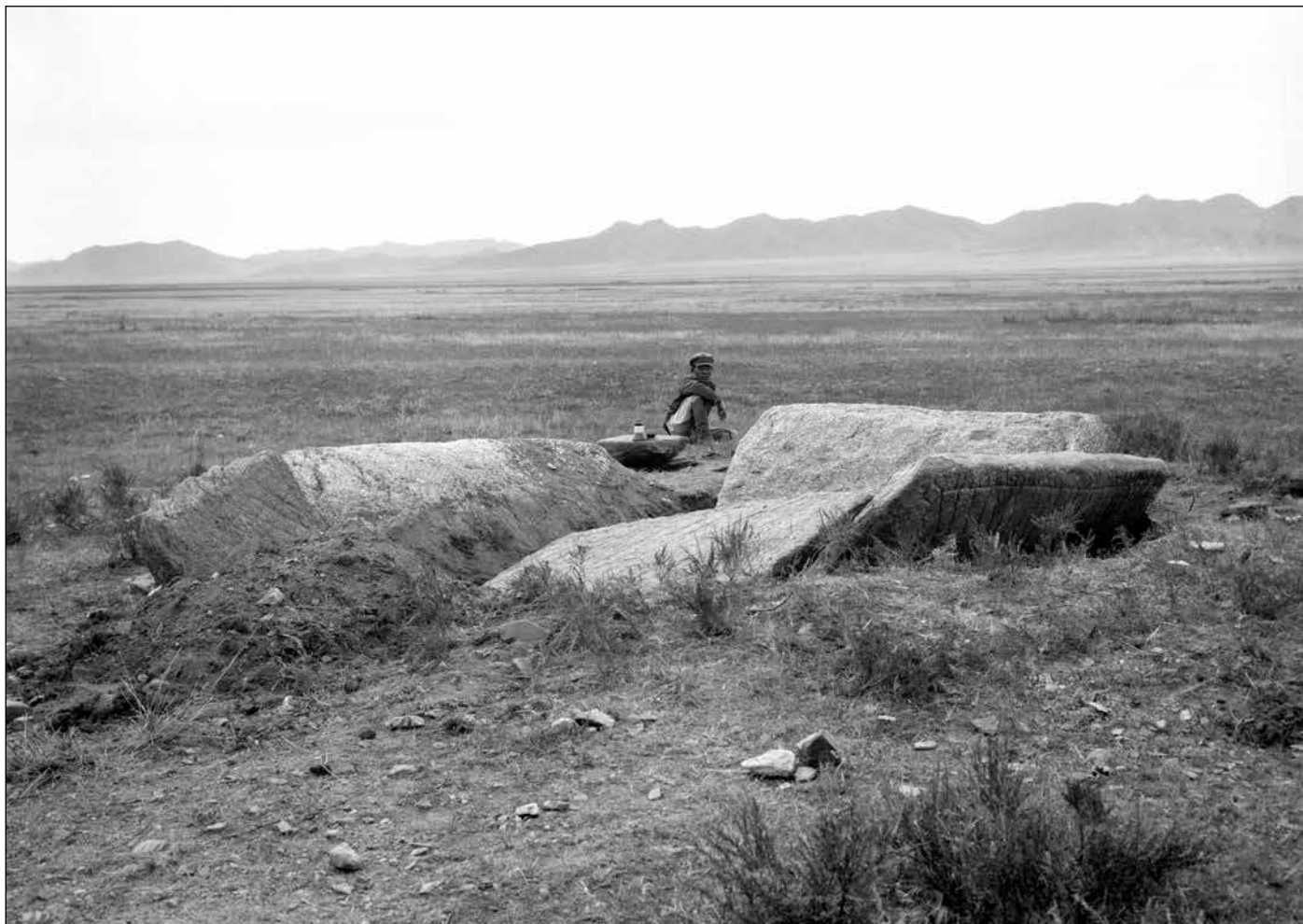

II 25178

Өнгөт. Түрэгийн язгууртны булшин дээрх чулуун арслан болон хүн чулууны дүр (НТ VII-VIII зуун). 9 сарын 6, 10.30, үүлтэй, өдрийн тэмдэглэлд № 44.
нег. II 25178, хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/323, дард. О.1243/42

II 25178

Унгету. Каменная фигура льва и каменная баба с турецкого княжеского погребения (VII-VIII вв. н. э.). 6 сентября, 10.30, облачно, по дневнику № 44.
нег. II 25178, пленка, 13x18 см,
колл. А1536/323, отп. О.1243/42

II 25179

Өнгөт. Хавтантай булш, хавтан дээр ромбо хэлбэрийн хээ сийлсэн. 9 сарын 6, 11.30, үүлтэй, өдрийн тэмдэглэлд № 45. нег. II 25179, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/324, дард. О.1243/43

II 25179

Унгету. Могила с плитой, на которой высечен ромбовидный орнамент. 6 сентября, 11.30, облачно, по дневнику № 45. нег. II 25179, пленка, 13x18 см, колл. А1536/324, отп. О.1243/43

II 25180

Өнгөт. Хүн чулуунууд; малтаж гаргасан хүн чулууны толгой болон түрэгийн язгууртны булшны хоёр чулуун хавтан. 9 сарын 6, 17.30, үүлтэй, өдрийн тэмдэглэлд № 46.
нег. II 25180, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/325,
дард. О.1243/44

II 25180

Унгету. Каменные бабы; голова выкопанной бабы и две каменных плиты с турецкой княжеской могилы, 6 сентября, 17.30, облачно, по дневнику № 46.
нег. II 25180, пленка, 13x18 см, колл. А1536/325,
отп. О.1243/44

II 25181

Дуракан-Хинхе. Дуракан-Хинхе уулнаас харагдах байдал.
9 сарын 8, 17.10, бүрхэг, өдрийн тэмдэглэлд № 48.
нег. II 25181, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/326,
дард. О.1243/45

II 25181

Дуракан-Хинхе. Вид с горы Дуракан-Хинхе.
8 сентября, 17.10, пасмурно, по дневнику № 48.
нег. II 25181, пленка, 13x18 см, колл. А1536/326,
отп. О.1243/45

II 25182

Туул голын Наваанцэрэнгийн хийд. Хийдийн дэргэдэх
Туулын гарам. 9 сарын 10, 12.00, цэлмэг, өдрийн
тэмдэглэлд № 49. нег. II 25182, хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/327, дард. О.1243/46

II 25182

Монастырь Нован-церен на р. Толе. Переправа через
р. Толу у монастыря. 10 сентября, 12.00, солнечно,
по дневнику № 49. нег. II 25182, пленка, 13x18 см,
колл. А1536/327, отп. О.1243/46

II 25184

Туулын зүүн цутгалан Мухар(?) гол. Булшин дээрх яст мэлхийн дээр босгосон чулуун хөшөөнүүд. Түүргийн язгууртны булш. 9 сарын 13, 10.00, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 51. *нег. II 25184, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/329, дард. О.1243/48*

II 25184

р. Мукур, левый приток Толы. Каменные статуи на могиле с черепахой. Турецкая княжеская могила. 13 сентября, 10.00, солнечно, по дневнику № 51. *нег. II 25184, пленка, 13x18 см, колл. А1536/329, отп. О.1243/48*

II 25183

Наваанцэрэнгийн [хийдийн] ойролцоо. Чулуун тээрэм олдсон газрын харагдах байдал. 9 сарын 12, 16.00, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 50. *нег. II 25183, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/328, дард. О.1243/47*

II 25183

Близ Нован-церена. Вид выдувов, где была найдена зернотерка. 12 сентября, 16.00, солнечно, по дневнику № 50. *нег. II 25183, пленка, 13x18 см, колл. А1536/328, отп. О.1243/47*

II 25185

Туулын зүүн цутгалан Мухар гол. Түрэгийн язгууртны булшин дээрх яст мэлхийн дээр суурилсан чулуун хөшөөнүүд. Нөгөө этгээдээс харагдах байдал. 9 сарын 13, 12.00, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 53. нег. II 25185, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/330, дард. О.1243/49

II 25185

р. Мукур, левый приток Толы. Каменные статуи на могиле с черепахой. Турецкая княжеская могила, вид с другой стороны. 13 сентября, 12.00, солнечно, по дневнику № 53. нег. II 25185, пленка, 13x18 см, колл. А1536/330, отп. О.1243/49

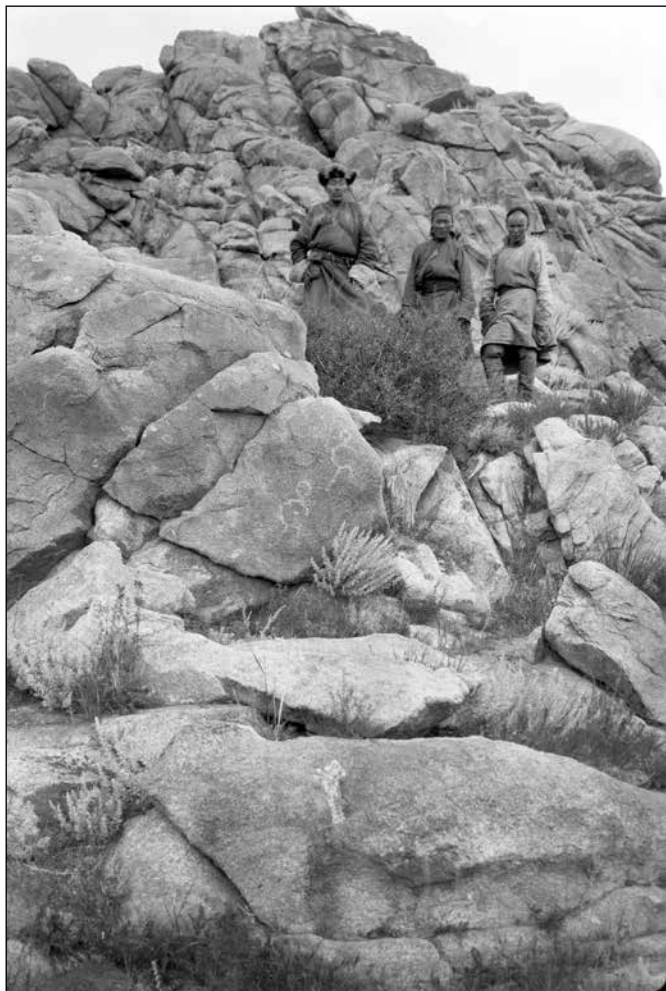
II 25187

Улаанхадын Мухарын даваа. Даваан дээрх гантиг чулуун багана, 2,40 м өндөр. Салхинд элэгдэж, хазайсан. 9 сарын 13, 12.00, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 51. *нег. II 25187, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/332, дард. О.1243/51*

II 25187

Перевал Мукура на Улан-Хода. Каменный столб на перевале. Сделан из гранита, высотой 2,40 м, выветрился и сильно наклонился. 13 сентября, 12.00, солнечно, по дневнику № 51. *нег. II 25187, пленка, 13x18 см, колл. А1536/332, отп. О.1243/51*

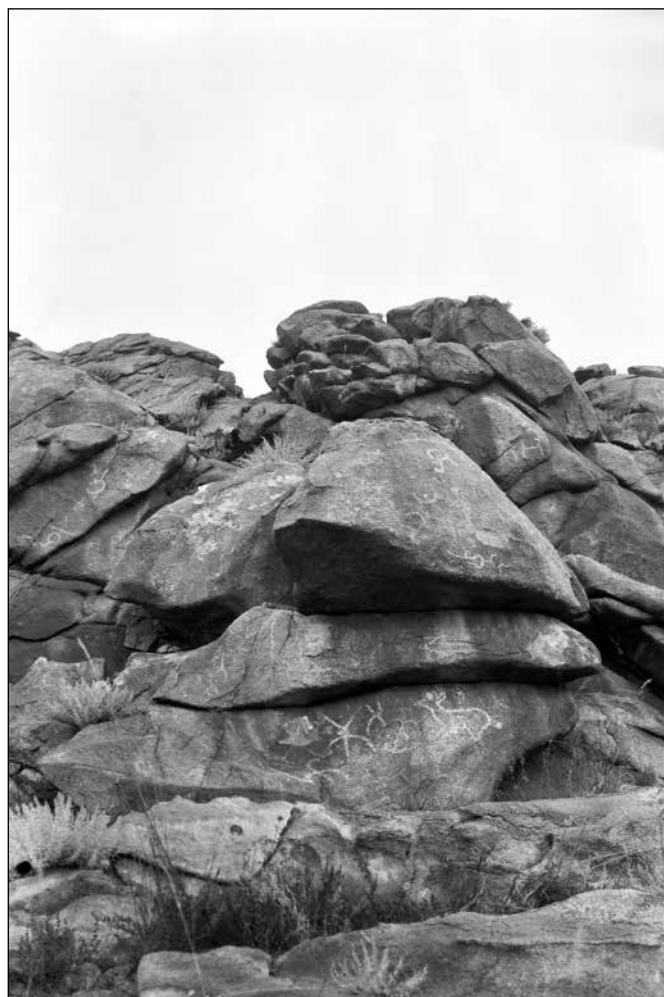

II 25188

Улаанхад. Хадны зураг - хоёр хүний дүрслэл. 9 сарын 20, 12.00, маш бүрхэг, бороотой, өдрийн тэмдэглэлд № 58. нег. II 25188, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/333, дард. О.1243/52

II 25188

Улан-Хода. Наскальные рисунки - изображения двух человеческих фигур. 20 сентября, 12.00, очень пасмурно, дождь, по дневнику № 58. нег. II 25188, пленка, 13x18 см, колл. А1536/333, отп. О.1243/52

II 25189

Улаанхад. Зураг бүхий хадны хэсэг. 9 сарын 20, 12.00, маш бүрхэг, бороотой, өдрийн тэмдэглэлд № 57, нег. II 25189, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/334, дард. О.1243/53

II 25189

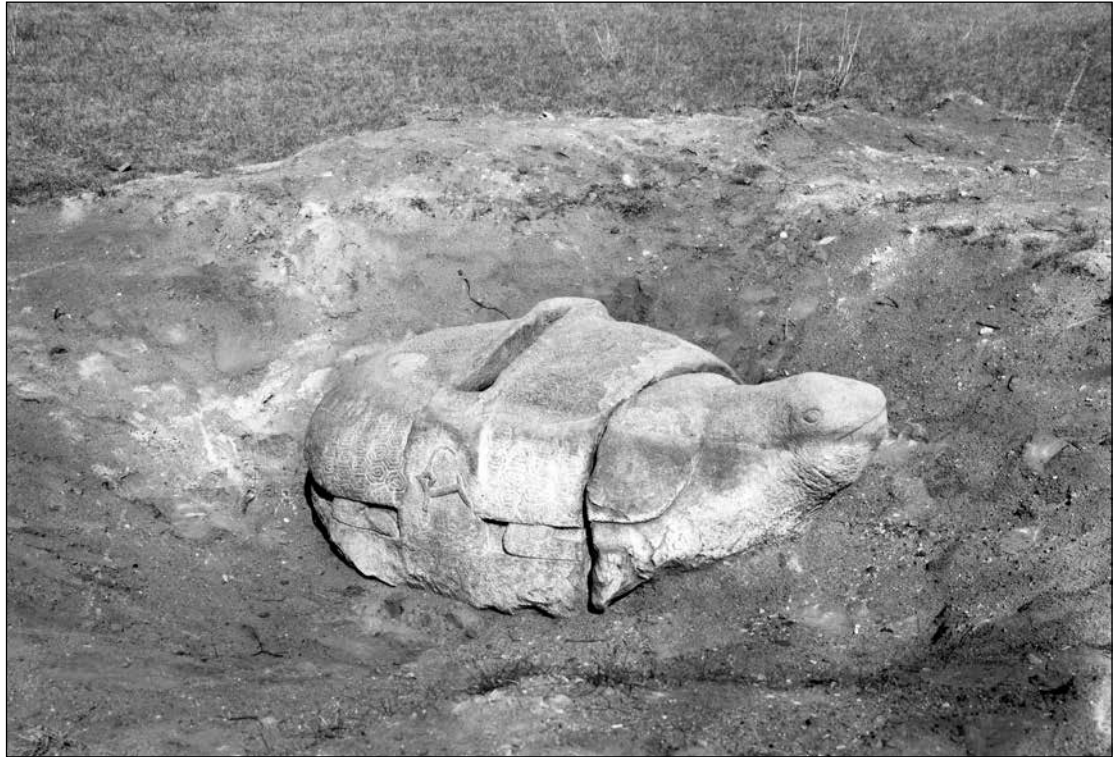
Улан-Хода. Вид части скалы с рисунками. 20 сентября, 12.00, очень пасмурно, дождь, по дневнику № 57. нег. II 25189, пленка, 13x18 см, колл. А1536/334, отп. О.1243/53

II 25186

Туулын зүүн цутгалан
Мухар гол. Мөн тэр
булшин дээрх тэхийн
зурагтай чулуун яст
мэлхий. 9 сарын 13,
10.30, цэлмэг, өдрийн
тэмдэглэлд № 52.
*нег. II 25186,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/331,
дард. О.1243/50*

II 25186

р. Мукур, левый
приток Толы.
Каменная черепаха
на той же могиле с
изображением козла.
13 сентября, 10.30,
солнечно, по дневнику
№ 52. *нег. II 25186,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/331,
отп. О.1243/50*

II 25191

Хайрхан Наянтай
сүм(?) уул. № 11 булш:
малтсан булшны
олдвор газар дээрээ,
шавар ваар харагдаж
буй. 9 сарын 22, 17.00,
маш бүрхэг, өдрийн
тэмдэглэлд № 60.
*нег. II 25191,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/336,
дард. О.1243/55*

II 25191

Гора Хайрхан-
Наинтэ-Сумэ. Курган
№ 11: содержимое
раскопанной могилы
in situ, видна глиняная
ваза. 22 сентября,
17.00, очень пасмурно,
по дневнику № 60.
*нег. II 25191,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/336,
отп. О.1243/55*

II 25190

Хайрхан Наянтай сүм уул. № 11 булшны харагдах байдал 20.IX. 9 сарын 22, 10.00, бүрхэг, өдрийн тэмдэглэлд № 59. *нег. II 25190, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/335, дард. О.1243/54*

II 25190

Гора Хайрхан-Наинтэ-Сумэ. Вид кургана № 11/20.IX. 22 сентября, 10.00, пасмурно, по дневнику № 59. *нег. II 25190, пленка, 13x18 см, колл. А1536/335, отп. О.1243/54*

II 25192

Хайрхан Наянтай сүм
уул. № 10 булшны
харагдах байдал
20.IX. 9 сарын 23,
14.30, үүлтэй өдрийн
тэмдэглэлд № 61.
нег. II 25192,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/337,
дард. О.1243/56

II 25192

Гора Хайрхан-Наинтэ-
Сумэ. Вид кургана
№ 10/20.IX.
23 сентября, 14.30,
облачно, по дневнику
№ 61. *нег. II 25192,*
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/337,
отп. О.1243/56

II 25193

Наянтай сүм. № 7
оршуулгын газар
дахь № 1 булш, 19.IX
(хиргисүүрийн дэргэд?)
Хайрхан уулын
хяр(?). 9 сарын 25,
10.00, бүрхэг, өдрийн
тэмдэглэлд № 62.
нег. II 25193,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/338,
дард. О.1243/57

II 25193

Наинтэ-Сумэ. Вид
кургана № 1 в
могильнике № 7/19.IX
(при херексуре?) на
отрогах Хайрхана (?).
25 сентября, 10.00,
пасмурно, по дневнику
№ 62. *нег. II 25193,*
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/338,
отп. О.1243/57

II 25194

Наянтай сүм (?).
 № 1 булш: А сектор.
 9 сарын 26 (?) өдрийн
 тэмдэглэлд № 63
 нег. II 25194,
 хальс, 13x18 см,
 цугл. А1536/339,
 дард. О.1243/58.

II 25194

Наинтэ-Сумэ (?).
 Курган № 1:
 сектор А.
 26 сентябрь (?),
 по дневнику № 63.
 нег. II 25194,
 пленка, 13x18 см,
 колл. А1536/339,
 отп. О.1243/58.

II 25195

Наянтай сүм (?).
 № 1 булш: В сектор.
 9 сарын 26 (?) өдрийн
 тэмдэглэлд № 64
 нег. II 25195,
 хальс, 13x18 см,
 цугл. А1536/340,
 дард. О.1243/59

II 25195

Наинтэ-Сумэ (?).
 Курган № 1: сектор В.
 26 сентябрь (?),
 по дневнику № 64.
 нег. II 25195,
 пленка, 13x18 см,
 колл. А1536/340,
 отп. О.1243/59

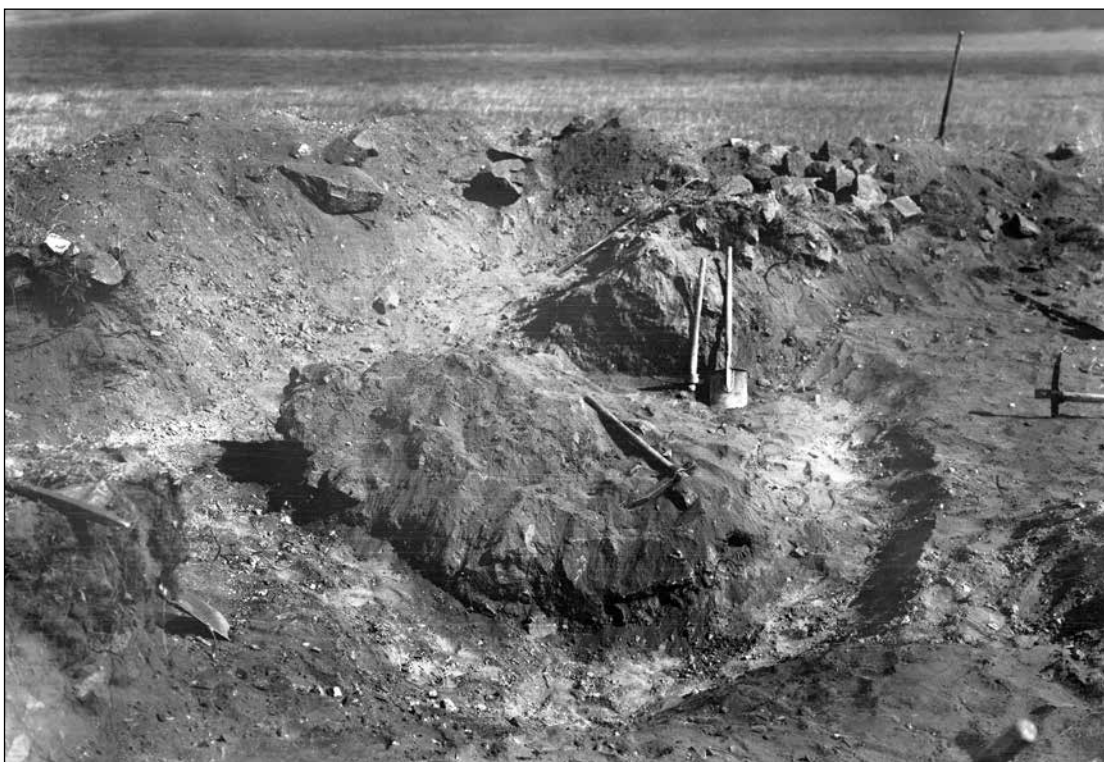

II 25196

Наянтай сүм (?).
 № 1 булшны байдал.
 9 сарын 26 (?), өдрийн
 тэмдэглэлд № 65,
 хальс, 13x18 см,
 цугл. А1536/341,
 дард. О.1244/1,

II 25196

Наинтэ-Сумэ (?).
 Курган № 1: каменный
 завал, 26 сентября (?),
 по дневнику № 65
 нег. II 25196 ,
 пленка, 13x18 см,
 колл. А1536,
 отп. О.1244/1

II 25198

Их Алаг (?) эсвэл
 Наянтай сүм.
 № 2 булшны байдал
 19.IX. 9 сарын 28,
 өдрийн тэмдэглэлд
 № 68. нег. II 25198,
 хальс, 13x18 см,
 цугл. А1536/343,
 дард. О.1244/3

II 25198

Ихэ-Алык (?) или
 Наинтэ-Суиэ. Вид
 кургана № 2/19.IX.
 28 сентября,
 по дневнику № 68.
 нег. II 25198,
 пленка, 13x18 см,
 колл. А1536/343,
 отп. О.1244/3

II 25197

Наянтай сүм. Төгрөг чулуун овоо: адууны оршуулга - адууны булшны агуулга: Хайрхан уулын хошуун дээрх хиргисүүрийн ойролцоох чулуун овоон дор: адууны араг яс олдворын хамт - дөрөө, хазаар, эмээлийн модны үлдэц, хүний араг ясны үлдэгдэл in situ [Чулуун овоон доорхи адууны булшны олдвор]. 9 сарын 27, өдрийн тэмдэглэлд № 67. нег. II 25197, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/342, дард. О.1244/2

II 25197

Наинтэ-Сумэ. Круглая каменная насыпь. Конское погребение - содержимое конской могилы под круглой насыпью при херексуре на отрогах Хайрхана: скелеты лошадей с находками - стремена, удила, остатки дерева от седла и пр. и остатки человеческого скелета in situ.

27 сентября, по дневнику № 67. нег. II 25197, пленка, 13x18 см, колл. А1536/342, отп. О.1244/2

II 25199

Их Алаг. Их Алаг уулын харагдах байдал болон хиргисүүр. 10 сарын 3, өдрийн тэмдэглэлд № 71. нег. II 25199, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/344, дард. О.1244/4

II 25199

Ихэ-Алык. Вид на горы Ихэ-Алык и херексур. 3 октября, по дневнику № 71. нег. II 25199, пленка, 13x18 см, колл. А1536/344, отп. О.1244/4

II 25200

Их Алаг. Том хиргисүүр бүхий Их Алаг уулын үдэш харагдах байдал. 10 сарын 5, 16.30, өдрийн тэмдэглэлд № 80. нег. II 25200, шил, 13x18 см, цугл. А1536/345, дард. О.1244/5

II 25200

Ихэ-Алык. Вечерний вид на Ихэ-Алык с большим херексуром. 5 октября, 16.30, по дневнику № 80. нег. II 25200, стекло, 13x18 см, колл. А1536/345, отп. О.1244/5

II 25201

Их Алаг. Уул болон хиргисүүрийн харагдах ерөнхий байдал. 10 сарын 4, өдрийн тэмдэглэлд № 74. нег. II 25201, шил, 13x18 см, цугл. А1536/346, дард. О.1244/6

II 25201

Ихэ-Алык. Общий вид гор и херексура. 4 октября, по дневнику № 74. нег. II 25201, стекло, 13x18 см, колл. А1536/346, отп. О.1244/6

II 25202

Их Алаг. Том хиргисүүр дэх № 2 булш. 10 сарын 4, өдрийн тэмдэглэлд № 75. нег. II 25202, шил, 13x18 см, цугл. А1536/347, дард. О.1244/7

II 25202

Ихэ-Алык. Могила № 2 на большом херексуре. 4 октября, по дневнику № 75. нег. II 25202, стекло, 13x18 см, колл. А1536/347, отп. О.1244/7

II 25203

Их Алаг. Хиргисүүр дэх дугариг булш. 10 сарын 5, 8.45, өдрийн тэмдэглэлд № 76. нег. II 25203, шил, 13x18 см, цугл. А1536/348, дард. О.1244/8

II 25203

Ихэ-Алык. Круглая могила на херексуре. 5 октября, 8.45, по дневнику № 76. нег. II 25203, стекло, 13x18 см, колл. А1536/348, отп. О.1244/8

II 25204

Их Алаг. Дугариг булшны В сектор. 10 сарын 5, 10.30, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 77. нег. II 25204, шил, 13x18 см, цугл. А1536/349, дард. О.1244/9

II 25204

Ихэ-Алык. Круглая могила: сектор В. 5 октября, 10.30, солнечно, по дневнику № 77. нег. II 25204, стекло, 13x18 см, колл. А1536/349, отп. О.1244/9

II 25205

Их Алаг. Чулуун нуранги. 10 сарын 5, 14.00, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 78. нег. II 25205, шил, 13x18 см, цугл. А1536/350, дард. О.1244/10

II 25205

Ихэ-Алык. Каменный завал. 5 октября, 14.00, солнечно, по дневнику № 78. нег. II 25205, стекло, 13x18 см, колл. А1536/350, отп. О.1244/10

II 25206

Их Алаг. Адууны долоон толгой, бусад амьтан болон хүний толгой. 10 сарын 5, 17.15, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 81.

нег. II 25206,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/351,
дард. О.1244/11

II 25206

Ихэ-Алык. Семь лошадиных черепов, других животных и человека. 5 октября, 17.15, солнечно, по дневнику № 81.

нег. II 25206,
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/351,
отп. О.1244/11

II 25208

Их Алаг. Зураг бүхий хадны харагдах байдал. 10 сарын 8, 13.30, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 96.

нег. II 25208,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/353,
дард. О.1244/13

II 25208

Ихэ-Алык. Вид скалы с писаницами. 8 октября, 13.30, солнечно, по дневнику № 96.

нег. II 25208,
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/353,
отп. О.1244/13

II 25207

Их Алаг. Бүлэг хиргисүүрийн доторх № 10 хиргисүүр.
10 сарын 6, 12.00, өдрийн тэмдэглэлд № 88. нег. II 25207,
шил, 13x18 см, цугл. А1536/352, дард. О.1244/12

II 25207

Ихэ-Алык. Херексур № 10 из группы большого херексура.
6 октября, 12.00, по дневнику № 88. нег. II 25207,
стекло, 13x18 см, колл. А1536/352, отп. О.1244/12

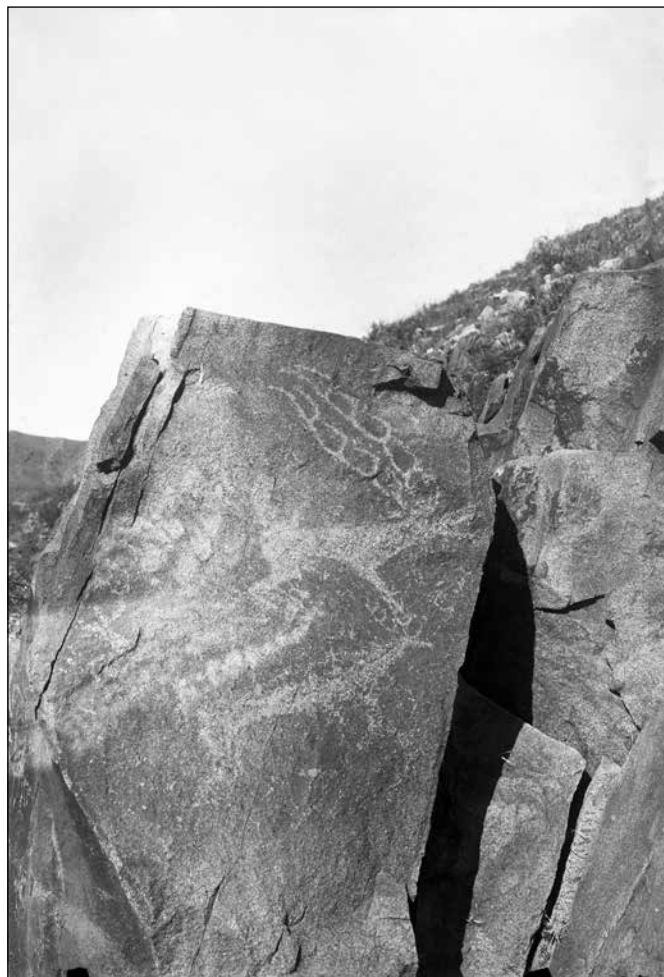

II 25209

Их Алаг. Хадны зураг № 1 - өмнө тал. 10 сарын 7, 11.00, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 86. *нег. II 25209, шил, 13x18 см, цугл. А1536/354, дард. О.1244/14*

II 25209

Ихэ-Алык. Писаница № 1 - южная сторона. 7 октября, 11.00, солнечно, по дневнику № 86. *нег. II 25209, стекло, 13x18 см, колл. А1536/354, отп. О.1244/14*

II 25210

Их Алаг. Хадны зураг № 1 - өмнө тал (өмнөхийн дублет). 10 сарын 7, 11.10, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 87. *нег. II 25210, шил, 13x18 см, цугл. А1536/355, дард. О.1244/15*

II 25210

Ихэ-Алык. Писаница № 1 - южная сторона (дублет предыдущего). 7 октября, 11.10, солнечно по дневнику № 87. *нег. II 25210, стекло, 13x18 см, колл. А1536/355, отп. О.1244/15*

II 25211

Их Алаг. Хадны зураг № 1 - дээд тал. 10 сарын 7, 11.20, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 88. нег. II 25211, шил, 13x18 см, цугл. А1536/356, дард. О.1244/16

II 25211

Ихэ-Алык. Писаница № 1 - верхняя сторона. 7 октября, 11.20, солнечно, по дневнику № 88. нег. II 25211, стекло, 13x18 см, колл. А1536/356, отп. О.1244/16

II 25212

Их Алаг. Хадны зураг № 4, 7.Х. 10 сарын 7, 12.45, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 90. нег. II 25212, шил, 13x18 см, цугл. А1536/357, дард. О.1244/17

II 25212

Ихэ-Алык. Писаница № 4/7.Х. 7 октября, 12.45, солнечно, по дневнику № 90. нег. II 25212, стекло, 13x18 см, колл. А1536/357, отп. О.1244/17

II 25213

Их Алаг. Хадны зураг
№ 3, 7.Х. 10 сарын 7,
13.20, цэлмэг, өдрийн
тэмдэглэлд № 92.
нег. II 25213,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/358,
дард. О.1244/18,

II 25213

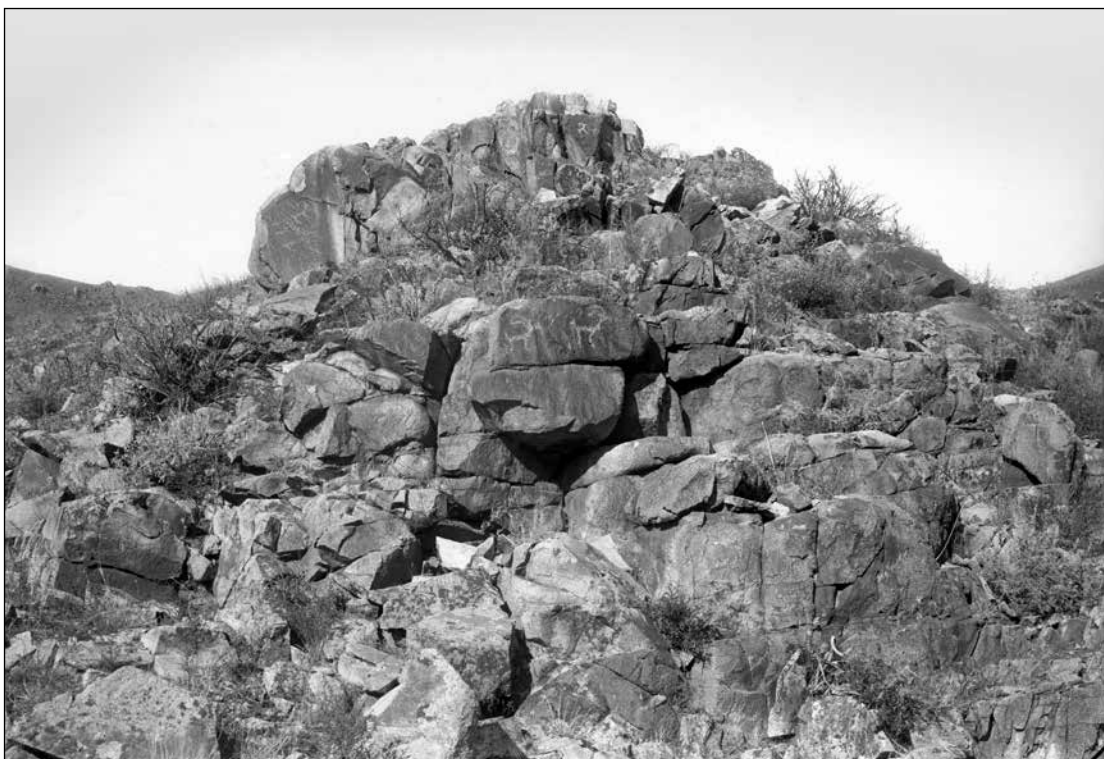
Ихэ-Алык. Писаница
№ 3/7.Х. 7 октябры,
13.20, солнечно,
по дневнику № 92.
нег. II 25213,
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/358,
отп. О.1244/18,

II 25214

Их Алаг. Хадны зураг
1, 2, 4; 8.Х. 10 сарын 8,
12.15, цэлмэг, өдрийн
тэмдэглэлд № 94.
нег. II 25214,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/359,
дард. О.1244/19

II 25214

Ихэ-Алык. Писаницы
1, 2, 4/8.Х. 8 октябры,
12.15, солнечно,
по дневнику № 94.
нег. II 25214,
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/359,
отп. О.1244/19

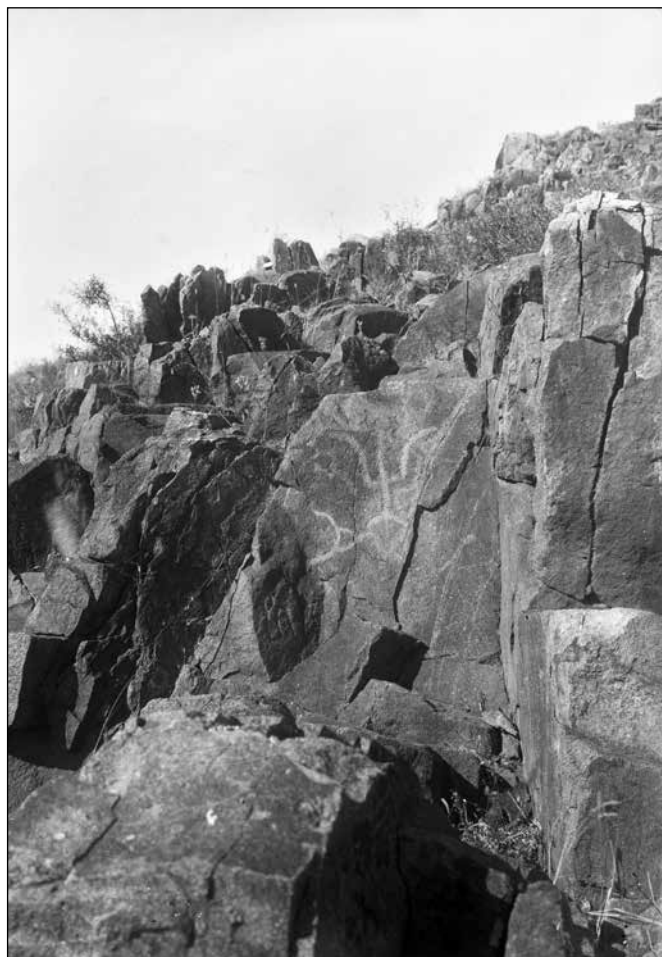

II 25215

Их Алаг, Нэмэх. Хадны зураг 3 болон 4, 8.Х Нэмэх хэмээх Их Алагийн дунд хэсэгт. 10 сарын 8, 13.00, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 95. *нег. II 25215, шил, 13x18 см, цугл. А1536/360, дард. О.1244/20*

II 25215

Ихэ-Алык, Нэмэхэ. Писаницы 3 и 4/8.Х на средней части Ихэ-Алыка, носящий название Нэмэхэ. 8 октября, 13.00, солнечно, по дневнику № 95. *нег. II 25215, стекло, 13x18 см, колл. А1536/360, отп. О.1244/20*

II 25216

Их Алаг. Хадны зураг № 5, 7.Х. 10 сарын 7, 13.00, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 91. *нег. II 25216, шил, 13x18 см, цугл. А1536/361, дард. О.1244/21*

II 25216

Ихэ-Алык. Писаница № 5/7.Х. 7 октября, 13.00, солнечно, по дневнику № 91. *нег. II 25216, стекло, 13x18 см, колл. А1536/361, отп. О.1244/21*

II 25217

Их Алаг. Хадны зураг
№ 5 (?). Гаргацгүй,
өдрийн тэмдэглэлд
№ 93. нег. II 25217,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/362,
дард. О.1244/22

II 25217

Ихэ-Алык.
Писаница № 5 (?).
Неразборчиво, по
дневнику № 93.
нег. II 25217,
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/362,
отп. О.1244/22

II 25218

Их Алаг. Хадны зураг
№ 6, 7.Х. 10 сарын 7,
12.00, цэлмэг, өдрийн
тэмдэглэлд № 89.
нег. II 25218,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/363,
дард. О.1244/23

II 25218

Ихэ-Алык. Писаница
№ 6/7.Х. 7 октября,
12.00, солнечно,
по дневнику № 89.
нег. II 25218,
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/363,
отп. О.1244/23

II 25219

Их Алаг. Экспедицийн буудлын орчим дахь бүрээсгүй гэртэй айл. 10 сарын 6, 15.10, өдрийн тэмдэглэлд № 84. нег. II 25219, шил, 13x18 см, цугл. А1536/364, дард. О.1244/24

II 25219

Ихэ-Алык. Аил у стана экспедиции с юртой без покрытия. 6 октября, 15.10, по дневнику № 84. нег. II 25219, стекло, 13x18 см, колл. А1536/364, отп. О.1244/24

II 25220

Их Алаг. Экспедицийн буудлын орчим дахь хоёр айлын хүмүүс. 9 сарын 13, 10 сарын 6, 15.15, өдрийн тэмдэглэлд № 85. нег. II 25220, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/365, дард. О.1244/25

II 25220

Ихэ-Алык. Две юрты с жителями у стана экспедиции. 13 сентября, 6 октября, 15.15, по дневнику № 85. нег. II 25220, пленка, 13x18 см, колл. А1536/365, отп. О.1244/25

II 25221

Их Алаг. Адуун сүрэг. 9 сарын 30, өдрийн тэмдэглэлд № 70. нег. II 25221, шил, 13x18 см, цугл. А1536/366, дард. О.1244/26

II 25221

Ихэ-Алык. Табун лошадей. 30 сентября, по дневнику № 70. нег. II 25221, стекло, 13x18 см, колл. А1536/366, отп. О.1244/26

II 25222

Их Алаг. Лам банди хоёр.
9 сарын 30, 12.00, цэлмэг, өдрийн
тэмдэглэлд № 69. нег. II 25222,
шил, 13x18 см, цугл. А1536/367,
дард. О.1244/27

II 25222

Ихэ-Алык. Лама с мальчиком.
30 сентября, 12.00, солнечно,
по дневнику № 69. нег. II 25222,
стекло, 13x18 см, колл. А1536/367,
отп. О.1244/27

II 25223

Их Алаг. Морьтой монголчууд. 10 сарын 15,
16.00, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 79. нег. II 25223,
шил, 13x18 см, цугл. А1536/368, дард. О.1244/28

II 25223

Ихэ-Алык. Монголы всадники. 15 октября,
16.00, солнечно, по дневнику № 79. нег. II 25223,
стекло, 13x18 см, колл. А1536/368, отп. О.1244/28

II 25224

Их Алаг. Үхэр хөллөсөн цуваа. 10 сарын 6,
10.15, өдрийн тэмдэглэлд № 82. нег. II 25224,
шил, 13x18 см, цугл. А1536/369, дард. О.1244/29

II 25224

Ихэ-Алык. Бычий караван. 6 октябры,
10.15, по дневнику № 82. нег. II 25224,
стекло, 13x18 см, колл. А1536/369, отп. О.1244/29

II 25225

Их Алаг. Экспедицийн буудлын орчим аргал түүж буй эмгэд болон бэлчиж яваа хонин сүрэг. 10 сарын 12, 9.00, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 107.
нег. II 25225,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/370,
дард. О.1244/30

II 25225

Ихэ-Алык. Старухи, собирающие аргал, и стадо баранов на месте стана экспедиции. 12 октября, 9.00, солнечно, по дневнику № 107.
нег. II 25225,
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/370,
отп. О.1244/30

II 25226

Хонин сүрэг. 10 сарын 3, өдрийн тэмдэглэлд № 72.
нег. II 25226,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/371,
дард. О.1244/31

II 25226

Стадо баранов. 3 октября, по дневнику № 72.
нег. II 25226,
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/371,
отп. О.1244/31

II 25227

Чандруу энгэр
(Их Алаг?). Чандруу
энгэр уулын харагдах
байдал болон хавцал.
10 сарын 8, 14.00,
цэлмэг, өдрийн
тэмдэглэлд № 97.
нег. II 25227,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/372,
дард. О.1244/32.

II 25227

Чандору-Ингыр
(Ихэ-Алык?). Вид
горы Чандору-Ингыр
и ущелья. 8 октября,
14.00, солнечно,
по дневнику № 97.
нег. II 25227,
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/372,
отп. О.1244/32.

II 25228

Чандруу энгэр. Агуй
орчмоос харагдах
хөндийн байдал
№ 8/8.Х. 10 сарын 8,
16.00, цэлмэг, өдрийн
тэмдэглэлд № 100.
нег. II 25228,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/373,
дард. О.1244/33

II 25228

Чандору-Ингыр.
Вид долины с горы
у пещеры № 8/8.Х.
8 октября, 16.00,
солнечно, по дневнику
№ 100. *нег. II 25228,*
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/373,
отп. О.1244/33

II 25229

Чандруу энгэр. Булш № 6/8.X - ерөнхий байдал. 10 сарын 8, 15.00, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 98.
нег. II 25229,
шил, 13x18 см,
цугл. A1536/374,
дард. O.1244/34

II 25229

Чандору-Ингыр. Могилы № 6/8.X - общий вид. 8 октября, 15.00, солнечно, по дневнику № 98.
нег. II 25229,
стекло, 13x18 см,
колл. A1536/374,
отп. O.1244/34

II 25230

Чандруу энгэр. Булш № 6/8.X - ерөнхий байдал. 10 сарын 11, 9.00, өдрийн тэмдэглэлд № 105.
нег. II 25230,
шил, 13x18 см,
цугл. A1536/375,
дард. O.1244/35

II 25230

Чандору-Ингыр. Могилы № 6/8.X - общий вид. 11 октября, 9.00, по дневнику № 105.
нег. II 25230,
стекло, 13x18 см,
колл. A1536/375,
отп. O.1244/35

II 25231

Чандруу энгэр. Булш
№ 9/6.X - ерөнхий
байдал. 10 сарын 10,
9.00, цэлмэг, өдрийн
тэмдэглэлд № 103.
*нег. II 25231,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/376,
дард. О.1244/36,*

II 25231

Чандору-Ингыр.
Могила № 9/6.X -
общий вид. 10 октября,
9.00, солнечно,
по дневнику № 103.
*нег. II 25231,
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/376,
отп. О.1244/36,*

II 25232

Чандруу энгэр. Булш
№ 9 - А болон Д
сектор. 10 сарын 10,
12.00, цэлмэг, өдрийн
тэмдэглэлд № 104.
*нег. II 25232,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/377,
дард. О.1244/37*

II 25232

Чандору-Ингыр.
Могила № 9 - секторы
А и Д. 10 октября,
12.00, солнечно,
по дневнику № 104.
*нег. II 25232,
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/377,
отп. О.1244/37*

II 25233

Чандруу энгэр. Адуун сүрэг. 10 сарын 11,
11.00, өдрийн тэмдэглэлд № 106. *нег. II 25233,*
шил, 13x18 см, цугл. А1536/378, дард. О.1244/38

II 25233

Чандору-Ингыр. Табун лошадей. 11 октября,
11.00, по дневнику № 106. *нег. II 25233,*
стекло, 13x18 см, колл. А1536/378, отп. О.1244/38

II 25236
 Азаргат. Том хиргисүүр
 - ерөнхий байдал.
 10 сарын 12, 11.00,
 цэлмэг, өдрийн
 тэмдэглэлд № 108.
 нег. II 25236,
 шил, 13x18 см,
 цугл. А1536/381,
 дард. О.1244/41

II 25236
 Адзыргат. Большой
 херексур - общий
 вид. 12 октября, 11.00,
 солнечно, по дневнику
 № 108. нег. II 25236,
 стекло, 13x18 см,
 колл. А1536/381,
 отп. О.1244/41

II 25235

Чандруу энгэр. Татсан гурил хийж буй хятадууд.
10 сарын 9, 12.00, өдрийн тэмдэглэлд № 101.
нег. II 25235, шил, 13x18 см, цугл. А1536/380,
дард. О.1244/40

II 25235

Чандору-Ингыр. Китайцы, стряпающие лапшу чайли.
9 октября 12.00, по дневнику № 101. нег. II 25235,
стекло, 13x18 см, колл. А1536/380, отп. О.1244/40

II 25238

Цагаанхад. Хиргисүүр болон Цагаанхадын харагдах байдал. 10 сарын 12, 12.15, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 111. *нег. II 25238, шил, 13x18 см, цугл. А1536/383, дард. О.1244/43*

II 25238

Цаган-Хода. Херексур и вид на Цаган-Хода. 12 октября, 12.15, солнечно, по дневнику № 111. *нег. II 25238, стекло, 13x18 см, колл. А1536/383, отп. О.1244/43*

II 25239

Дөрвөлж уул. хадны зураг № 1/12.Х. 10 сарын 12,
16.00, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 114. *нег. II 25239,*
шил, 13x18 см, цугл. А1536/384, дард. О.1244/44

II 25239

Гора Дурбельджи. Писаница № 1/12.Х. 12 октября,
16.00, солнечно, по дневнику № 114. *нег. II 25239,*
стекло, 13x18 см, колл. А1536/384, отп. О.1244/44

II 25237

Азаргат. Том хиргисүүрийн дэргэдэх тэмээнүүд. 10 сарын 12, 11.15, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 109. нег. II 25237, шил, 13x18 см, цугл. А1536/382, дард. О.1244/42

II 25237

Адзыргат. Верблюды у большого херексура. 12 октября, 11.15, солнечно, по дневнику № 109. нег. II 25237, стекло, 13x18 см, колл. А1536/382, отп. О.1244/42

II 25240

Дөрвөлж уул. Хадны зураг № 4/12.Х. 10 сарын 12, 15.30, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 113. нег. II 25240, шил, 13x18 см, цугл. А1536/385, дард. О.1244/45

II 25240

Гора Дурбельджи. Писаница № 4/12.Х. 12 октября, 15.30, солнечно, по дневнику № 113. нег. II 25240, стекло, 13x18 см, колл. А1536/385, отп. О.1244/45

II 25241

Дөрвөлж уул. Хадны зураг № 6/12.Х. 10 сарын 12, 16.30, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 115 нег. II 25241, шил, 13x18 см, цугл. А1536/386, дард. О.1244/46

II 25241

Гора Дурбельджи. Писаница № 6/12.Х. 12 октября, 16.30, солнечно, по дневнику № 115. нег. II 25241, стекло, 13x18 см, колл. А1536/386, отп. О.1244/46

II 25242

Дөрвөлж уул. Зурагтай хад № 8/12.Х. 10 сарын 13, 9.00, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 116. нег. II 25242, шил, 13x18 см, цугл. А1536/387, дард. О.1244/47

II 25242

Гора Дурбельджи. Скала с писаницами № 8/12.Х. 13 октября, 9.00, солнечно, по дневнику № 116. нег. II 25242, стекло, 13x18 см, колл. А1536/387, отп. О.1244/47

II 25243

Дөрвөлж уул. Зурагтай хад № 8 хажуу хэсэг. 10 сарын 13, 9.30, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 117. нег. II 25243, шил, 13x18 см, цугл. А1536/388, дард. О.1244/48

II 25243

Гора Дурбельджи. Скала с писаницами № 8 на боковой стороне. 13 октября, 9.30, солнечно, по дневнику № 117. нег. II 25243, стекло, 13x18 см, колл. А1536/388, отп. О.1244/48

II 25244

Дөрвөлж уул. Усны дэргэдэх эмэгтэйчүүд, шар, хонь. 10 сарын 14, 11.00, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 122. нег. II 25244, шил, 13x18 см, цугл. А1536/389, дард. О.1244/49

II 25244

Гора Дурбельджи. Женщины у воды с волами и баранами. 14 октября, 11.00, солнечно, по дневнику № 122. нег. II 25244, стекло, 13x18 см, колл. А1536/389, отп. О.1244/49

II 25245

Хайрхан уулын нуруу.
Хайрхан уулнаас
Туул голын хөндийн
харагдах байдал.
10 сарын 13, 11.15,
цэлмэг, өдрийн
тэмдэглэлд № 119.
нег. II 25245,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/390,
дард. О.1244/50

II 25245

Хребет Хайрхан. Вид
на долину р. Толы с
Хайрхана. 13 октября,
11.15, солнечно,
по дневнику № 119.
нег. II 25245,
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/390,
отп. О.1244/50

II 25247

Туул гол. Шар унасан
охин. 10 сарын 14,
12.35, цэлмэг, өдрийн
тэмдэглэлд № 123.
нег. II 25247,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/392,
дард. О.1244/52

II 25247

р. Тола. Пастушка на
воле. 14 октября, 12.35,
солнечно, по дневнику
№ 123. *нег. II 25247,*
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/392,
отп. О.1244/52

II 25246

Газарч-анчин Лувсанцэвээн. 10 сарын 14,
10.00, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 121.
нег. II 25246, шил, 13x18 см,
цугл. А1536/391, дард. О.1244/51

II 25246

Проводник-охотник Лобсан Цевен.
14 октября, 10.00, солнечно, по дневнику
№ 121. нег. II 25246, стекло, 13x18 см,
колл. А1536/391, отп. О.1244/51

II 25248

Дарь-Эх ламын сүм.
Эртний оршуулгын
газар 12/26.VIII,
булш 1 - зүүн хойноос
харагдах байдал.
8 сарын 27, 9.00,
цэлмэг, өдрийн
тэмдэглэлд № 21.
нег. II 25248,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/393,
дард. О.1244/53

II 25248

Дарейхламын.
Могильник 12/26.VIII,
могила 1 - вид с
северо-востока.
27 августа, 9.00,
солнечно, по дневнику
№ 21. *нег. II 25248,*
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/393,
отп. О.1244/53

II 25249

Их Алаг. Том
хиргисүүрийн
булш № 1. Гадна
байдал, 10 сарын 4,
өдрийн тэмдэглэлд
№ 73. *нег. II 25249,*
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/394,
дард. О.1244/54

II 25249

Ихэ-Алык.
Могила № 1 на
большом херексуре.
4 октября,
по дневнику № 73.
нег. II 25249,
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/394,
отп. О.1244/54

II 25252

Даваа өгсч буй
экспедицийн ачаа
хөсөг. 10 сарын 15,
12.30, цэлмэг, өдрийн
тэмдэглэлд № 126.
нег. II 25252,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/397,
дард. О.1244/57

II 25252

Обоз экспедиции,
поднимающийся на
перевал. 15 октября,
12.30, солнечно,
по дневнику № 126.
нег. II 25252,
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/397,
отп. О.1244/57

II 25253

Ус уухаар явж буй
сүрэг. 10 сарын 15,
10.00, цэлмэг, өдрийн
тэмдэглэлд № 125.
нег. II 25253,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/398,
дард. О.1244/58

II 25253

Стадо, идущее на
водопой. 15 октября,
10.00, солнечно,
по дневнику № 125.
нег. II 25253,
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/398,
отп. О.1244/58

II 25250

Их Алаг (?), Дөрвөлж (?). Экспедицийн буудалласан газар «баймин»-ы эсрэг талд, 10 сарын 14, 9.00, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 120. *нег. II 25250, шил, 13x18 см, цугл. А1536/395, дард. О.1244/55,*

II 25250

Ихэ-Алык (?), Дурбельджи (?). Стан экспедиции напротив «баймина». 14 октября, 9.00, солнечно, по дневнику № 120. *нег. II 25250, стекло, 13x18 см, колл. А1536/395, отп. О.1244/55,*

II 25251

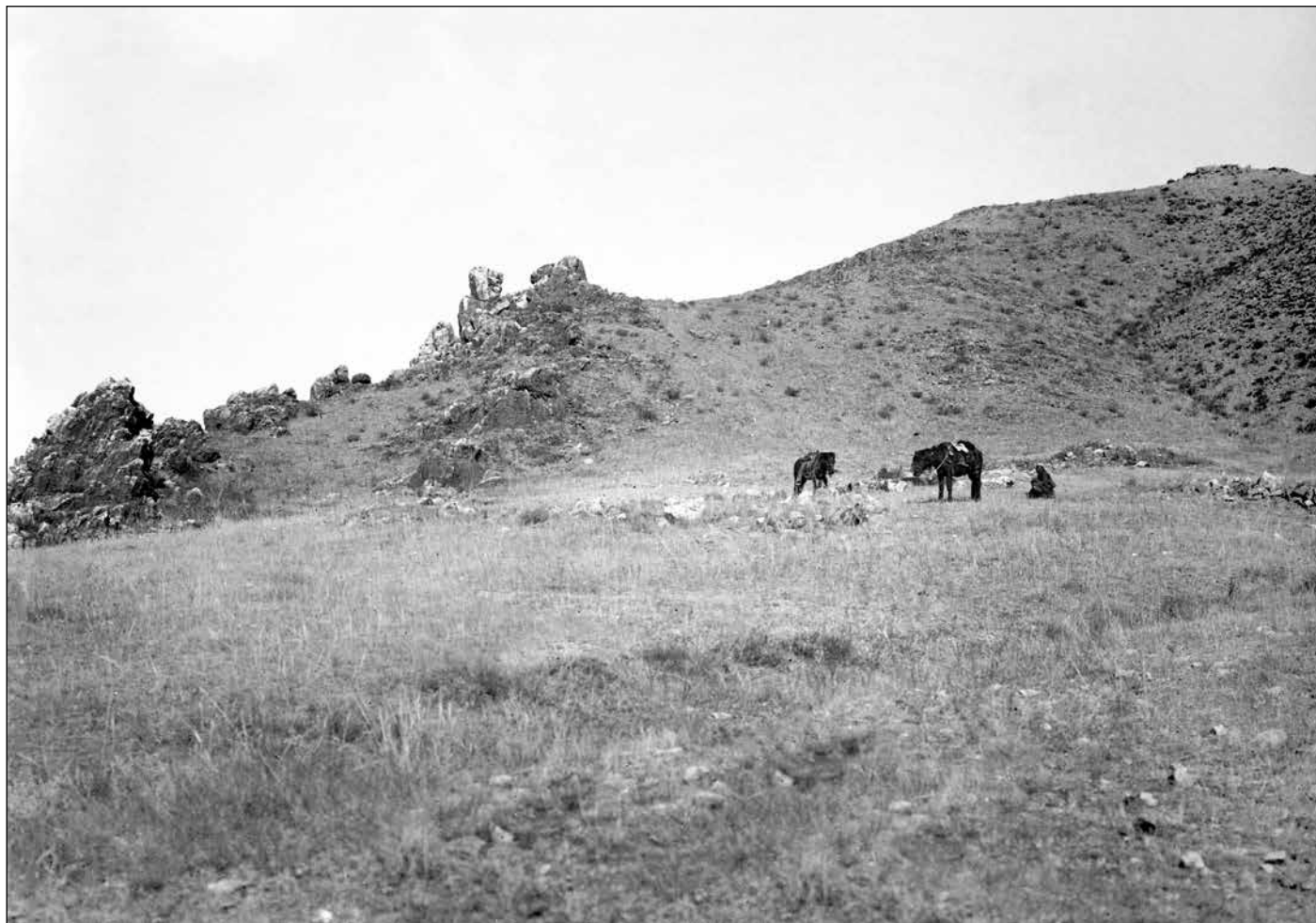
Экспедицийн ачаа хөсөг Туул голын олмоор гарч байгаа нь. 10 сарын 14, 14.00, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 124. *нег. II 25251, шил, 13x18 см, цугл. А1536/396, дард. О.1244/56*

II 25251

Переправа обоза экспедиции вброд через р. Толу. 14 октября, 14.00, солнечно, по дневнику № 124. *нег. II 25251, стекло, 13x18 см, колл. А1536/396, отп. О.1244/56*

II 25254

Туул гол. Туул голын олом дээрх хадан толгой.
10 сарын 16, 9.00, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 127.
нег. II 25254, шил, 13x18 см, цугл. А1536/399,
дард. О.1244/59

II 25254

р.Тола. Сопка-скала у брода на Толе,
16 октября, 9.00, солнечно, по дневнику № 127.
нег. II 25254, стекло, 13x18 см, колл. А1536/399,
отп. О.1244/59

II 25255

Дулаан болон Шархөвийн дунд. Улиастайн зам, өртөө харагдах уулын хөндийн байдал. 10 сарын 19, 10.30, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 133. *нег. II 25255, шил, 13x18 см, цугл. А1536/400, дард. О.1244/60*

II 25255

Между Дуланом и Шара-Хубу. Вид горной долины с Улясутайским трактом и уртонской почтой. 19 октября, 10.30, солнечно, по дневнику № 133. *нег. II 25255, стекло, 13x18 см, колл. А1536/400, отп. О.1244/60*

II 25257

Шархөвийн өртөө. Өртөөний байдал. 10 сарын 19,
11.00, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 135.
нег. II 25257, шил, 13x18 см, цугл. А1536/402,
дард. О.1245/2

II 25257

Уртан Шара-Хубу. Вид уртана Шара-Хубу.
19 октября, 11.00, солнечно, по дневнику № 135.
нег. II 25257, стекло, 13x18 см, колл. А1536/402,
отп. О.1245/2

II 25256

Морин цэрэг.
10 сарын 19, 10.40,
цэлмэг, өдрийн
тэмдэглэлд № 134.
нег. II 25256,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/401,
дард. О.1245/1

II 25256

Цирик-кавалерист.
19 октябрия, 10.40,
солнечно,
по дневнику № 134.
нег. II 25256,
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/401,
отп. О.1245/1

II 25258

Шархөвийн өртөө.
Адуун сүрэг болон
улаачид. 10 сарын 19,
11.20, цэлмэг, өдрийн
тэмдэглэлд № 136.
нег. II 25258,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/403,
дард. О.1245/3

II 25258

Уртан Шара-Хубу.
Конский табун и
погонщики. 19 октябрия,
11.20, солнечно,
по дневнику № 136.
нег. II 25258,
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/403,
отп. О.1245/3

II 25259

Шархөв. Шарын цуваа амарч зогссон нь. 10 сарын 19, 11.40, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 137. нег. II 25259, шил, 13x18 см, цугл. А1536/404, дард. О.1245/4

II 25259

Шара-Хубу. Привал воловьих караванов. 19 октября, 11.40, солнечно, по дневнику № 137. нег. II 25259, стекло, 13x18 см, колл. А1536/404, отп. О.1245/4

II 25260

Шархөв. Горхины дэргэд амарч зогссон цуваа. Алсад сүм харагдана. 10 сарын 19, 12.15, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 138. нег. II 25260, шил, 13x18 см, цугл. А1536/405, дард. О.1245/5

II 25260

Шара-Хубу. Привал караванов у ручейка. Вдали видна кумирня. 19 октября, 12.15, солнечно, по дневнику № 138. нег. II 25260, стекло, 13x18 см, колл. А1536/405, отп. О.1245/5

II 25261

Сонгино уул. Сонгинын даваанаас харагдах Туул голын хөндий. 10 сарын 19, 14.15, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 140. нег. II 25261, шил, 13x18 см, цугл. А1536/406, дард. О.1245/6.

II 25261

Сангинские горы. Вид на долину Толы с Сангинского перевала. 19 октября, 14.15, солнечно, по дневнику № 140. нег. II 25261, стекло, 13x18 см, колл. А1536/406, отп. О.1245/6.

II 25262

Сонгино уул (?). Өмнө нь аргал овоолсон гэрийн харагдах байдал. Өдрийн тэмдэглэлд № 141 нег. II 25262, шил, 13x18 см, цугл. А1536/407, дард. О.1245/7

II 25262

Сангинские горы (?). Вид на юрты с кучами аргала перед ними. По дневнику № 141. нег. II 25262, стекло, 13x18 см, колл. А1536/407, отп. О.1245/7

II 25263

Чендон. Чендоны өмнөх нэвтрүүлэх цэг.
Өдрийн тэмдэглэлд № 144. нег. II 25263,
шил, 13x18 см, цугл. А1536/408,
дард. О.1245/8

II 25263

Чендон. Пост перед Чендоном.
По дневнику № 144. нег. II 25263,
стекло, 13x18 см, колл. А1536/408,
отп. О.1245/8

II 25264

Аварга биет гаалийн байцаагч. Өдрийн тэмдэглэлд № 146. нег. II 25264, шил, 13x18 см, цугл. А1536/409, дард. О.1245/9

II 25264

Великан таможенник. По дневнику № 146. нег. II 25264, стекло, 13x18 см, колл. А1536/409, отп. О.1245/9

II 25265

Налайх. Налайхын уурхайн ерөнхийн байдал. Өдрийн тэмдэглэлд № 149. нег. II 25265, шил, 13x18 см, цугл. А1536/410, дард. О.1245/10

II 25265

Налайхэ. Общйй вид копей. По дневнику № 149. нег. II 25265, стекло, 13x18 см, колл. А1536/410, отп. О.1245/10

II 25267

Налайх. Тоньюкукийн булш. Булшны хавтан болон чулуун хөшөөнүүдийн харагдах ерөнхий байдал. Өдрийн тэмдэглэлд № 154. Экспедицийн гишүүд хөшөөний ардуур орж зогсон авхуулсан тул уг зургийг гэрэл зургийн тэмдэглэлд "хөшөөнүүд амилсан нь" хэмээн нэрийдсэн байна. нег. II 25267, шил, 13x18 см, цугл. А1536/412, дард. О.1245/12

II 25267

Налайхэ. Могила Тоньюккука. Общйй вид плит и каменных статуй. По дневнику № 154. В фотодневнике снимок называется «оживленные статуи» на могиле, так как за ними встали члены экспедиции. нег. II 25267, стекло, 13x18 см, колл. А1536/412, отп. О.1245/12

II 25266

Налайх. Тоньюкукийн булш. Б.С.Домбровский, Д.П.Пахомов, В.И.Лисовский (Монголын Судар бичгийн хүрээлэнгийн музейн хадгалагч) болон түүний эхнэр А.Л.Лисовская нар булшны бичээс бүхий хавтангуудын дэргэд (мөн тэр 1925 онд Б.Я.Владимирцовын тэргүүлсэн хэл шинжлэлийн экспедици Тоньюкукийн булшийг судалсан). Өдрийн тэмдэглэлд № 153.
нег. II 25266, шил, 13x18 см, цугл. А1536/411, дард. О.1245/11

II 25266

Налайхэ. Могила Тоньюккука. Б.С.Домбровский, Д.П.Пахомов, В.И.Лисовский (хранитель музея Монгольского Ученого Комитета) и его жена А. Л. у обломков плит с надписями на могиле. Могила Тоньюккука обследована лингвистической экспедицией Б. Я. Владимирцова в том же 1925 г. По дневнику № 153. нег. II 25266, стекло, 13x18 см, колл. А1536/411, отп. О.1245/11

II 25268

Улаанбаатар (?). Хотод орж буй тэмээн жин.
Өдрийн тэмдэглэлд № 20. нег. II 25268,
хальс, 13x18 см, цугл. А1536/413,
дард. О.1245/13.

II 25268

Улан-Батор (?). Верблюжий караван,
входящий в город. По дневнику № 20.
нег. II 25268, пленка, 13x18 см,
колл. А1536/413, отп. О.1245/13.

II 25269
Наваанцэрэнгийн сүм.
Элснээс олдсон тээрэм.
нег. II 25269,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/414,
дард. О.1245/14

II 25269
Наван-Церек.
Зернотерка, найденная
на песчаных выдувах.
нег. II 25269,
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/414,
отп. О.1245/14

II 25270
Зурагтай хадны
хэсэг. нег. II 25270,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/415,
дард. О.1245/15

II 25270
Фрагменты скалы
с рисунками.
нег. II 25270,
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/415,
отп. О.1245/15

II 25271

Чандруу энгэр. № 6 булшнаас харагдах хөндийн байдал. 10 сарын 8, 15.15, цэлмэг, өдрийн тэмдэглэлд № 99. нег. II 25271, шил, 13x18 см, цугл. А1536/416, дард. О.1245/16

II 25271

Чандару-Ингыр. Вид на долину от могилы № 6. 8 октября, 15.15, солнечно, по дневнику № 99. нег. II 25271, стекло, 13x18 см, колл. А1536/416, отп. О.1245/16

II. Цуглуулга А 1536/136–233. 1926 он. ЗХУ-ын ШУА-ийн даалгавраар 1926 онд Умард Монголд Г.И.Боровкагийн хийсэн археологийн судалгааны экспедицийн материал. (Монгол болон Тагна-Туваг судлах комисс). Тайлбарыг 1937 онд К.Назарова Г.И.Боровкагийн 1926 оны гэрэл зургийн тэмдэглэл болон Г.П.Сосновскийн негатив дээр хийсэн тэмдэглэлийг тэмдэглэлд дурдагдсан негатив болон дугааргүй негативтай харьцуулан үйлджээ.

II. Коллекция А 1536/136–233. 1926 г. Материалы археологического обследования, проведенного Г.И.Боровкой в 1926 г. в Северной Монголии по заданию Академии Наук СССР (Комиссия по научному исследованию Монгольской и Танну-Тувинской республик). Описание коллекции составлена в 1937 г. сотрудницей фотоархива ИИМК АН СССР К. Назаровой на основании фотодневника Г.И.Боровки за 1926 г., записей при негативах, сделанных Г.П.Сосновским, и сличения негативов, не имевших № дневника, с теми, которые в дневнике описаны.

II 25272

Ерөө гол. Том хиргисүүр - харагдах ерөнхий байдал.
Өдрийн тэмдэглэлд № 8. нег. II 25272, хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/417, дард. О.1245/17

II 25272

р.Иро. Большой херексур - общий вид.
По дневнику № 8. нег. II 25272, пленка, 13x18 см,
колл. А1536/417, отп. О.1245/17

II 25273

Баянголын ам.
Зуунмодноос
Сүжигт орох зам
дахь ой. Өдрийн
тэмдэглэлд № 9.
нег. II 25273,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/418,
дард. О.1245/18

II 25273

Падь Байн-Гол. Лес по
дороге из Дзунмода
(?) на Судзуктэ.
По дневнику № 9.
нег. II 25273,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/418,
отп. О.1245/18

II 25274

Балж. Сүжиггийн
даваанаас зүүн хойд
зүгийн харагдах
байдал. Өдрийн
тэмдэглэлд № 10.
нег. II 25274,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/419,
дард. О.1245/19

II 25274

Бальджа. Вид с
Судзуктэ (перевала)
на северо-восток.
По дневнику № 10.
нег. II 25274,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/419,
отп. О.1245/19

II 25275

Сүжигтийн даваа,
Даваанаас Сүжигтийн
харагдах байдал.
Өдрийн тэмдэглэлд
№ 11. нег. II 25275,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/420,
дард. О.1245/20

II 25275

Судзуктэ перевал,
Вид на Судзуктэ
с перевала.
По дневнику № 11.
нег. II 25275,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/420,
отп. О.1245/20

II 25276

Говийн ургамал.
Өдрийн тэмдэглэлд
№ 16. нег. II 25276,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/421,
дард. О.1245/21

II 25276

Гобийское растение.
По дневнику № 16.
нег. II 25276,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/421,
отп. О.1245/21

II 25278

Сүжигт. Булш - баруун өмнө талаас харагдах байдал (дублет). Өдрийн тэмдэглэлд № 26. нег. II 25278, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/423, дард. О.1245/23

II 25278

Судзуктэ. Вид кургана с юго-запада (дублет). По дневнику № 26. нег. II 25278, пленка, 13x18 см, колл. А1536/423, отп. О.1245/23

II 25277

Сүжигт. Булш - баруун өмнө талаас харагдах байдал (22.IX.1926). Өдрийн тэмдэглэлд № 25. нег. II 25277, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/422, дард. О.1245/22

II 25277

Судзуктэ. Вид кургана с юго-запада. 22 сентября. По дневнику № 25. нег. II 25277, пленка, 13x18 см, колл. А1536/422, отп. О.1245/22

II 25279

Сүжигт. Булш - баруун өмнө талаас харагдах байдал (дублет). Өдрийн тэмдэглэлд № 27. нег. II 25279, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/424, дард. О.1245/24

II 25279

Судзуктэ. Вид кургана с юго-запада (дублет). По дневнику № 27. нег. II 25279, пленка, 13x18 см, колл. А1536/424, отп. О.1245/24

II 25280

Сүжигт. Булшны зүүн талаас харагдах байдал. Өдрийн тэмдэглэлд № 28.
нег. II 25280,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/425,
дард. О.1245/25

II 25280

Судзуктэ. Вид кургана с востока.
По дневнику № 28.
нег. II 25280,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/425,
отп. О.1245/25

II 25281

Сүжигт. Булшны зүүн талаас харагдах байдал (дублет). Өдрийн тэмдэглэлд № 29. нег. II 25281,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/426,
дард. О.1245/26

II 25281

Судзуктэ. Вид кургана с востока (дублет). По дневнику № 29.
нег. II 25281,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/426,
отп. О.1245/26

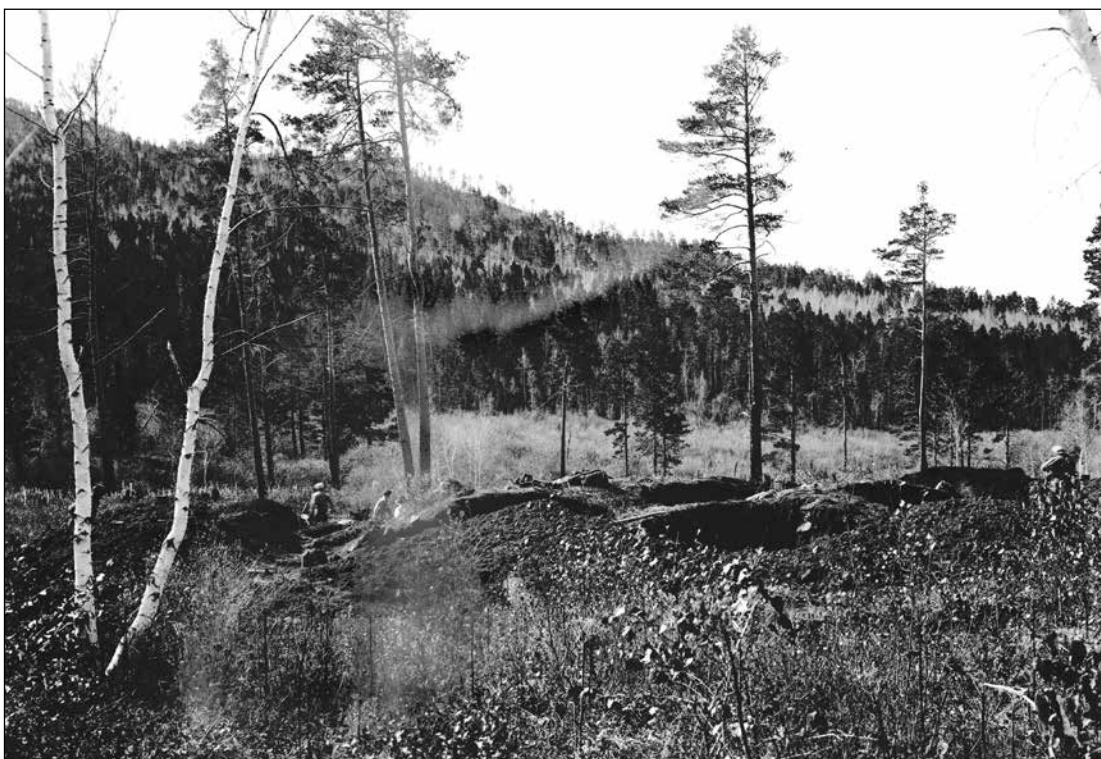

II 25282

Сүжигт. Булшны зүүн хойт этгээдээс харагдах байдал. Өдрийн тэмдэглэлд № 30 нег. II 25282, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/427, дард. О.1245/27

II 25282

Судзуктэ. Вид кургана с северо-востока. По дневнику № 30. нег. II 25282, пленка, 13x18 см, колл. А1536/427, отп. О.1245/27

II 25283

Сүжигт. Зүүн хойд этгээдээс булшны маллагын харагдах байдал. Ажлын 2 дахь өдөр (23.IX.1926). Өдрийн тэмдэглэлд № 31. нег. II 25283, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/428, дард. О.1245/28

II 25283

Судзуктэ. Вид раскопок кургана с северо-востока. Второй день работ. 23 сентября. По дневнику № 31. нег. II 25283, пленка, 13x18 см, колл. А1536/428, отп. О.1245/28

II 25284

Сүжигт. Булшны маллагын А сувгийн хойд хана. Өдрийн тэмдэглэлд № 32.
нег. II 25284,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/429,
дард. О.1245/29

II 25284

Судзуктэ. Курган, северная стенка траншеи А.
По дневнику № 32.
нег. II 25284,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/429,
отп. О.1245/29

II 25285

Сүжигт. Булшны маллагын В сувгийн хойд хана (баруун өмнө тал, хажуу этгээдээс). Өдрийн тэмдэглэлд № 33.
нег. II 25285,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/430,
дард. О.1245/30

II 25285

Судзуктэ. Курган, северная стенка траншеи В (сбоку, с юго-запада).
По дневнику № 33.
нег. II 25285,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/430,
отп. О.1245/30

II 25286

Сүжигт. Булшны маллагын В сувгийн хойд хана (өмнө тал, орох үүдний талаас). Өдрийн тэмдэглэлд № 34. нег. II 25286, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/431, дард. О.1245/31

II 25286

Судзуктэ. Курган, северная стенка траншеи В (со стороны прохода, с юга). По дневнику № 34. нег. II 25286, пленка, 13x18 см, колл. А1536/431, отп. О.1245/31

II 25287

Сүжигт. Булшны маллагын В сувгийн хойд хана (орох үүдний талаас, өмнө тал). Өдрийн тэмдэглэлд № 35. нег. II 25287, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/432, дард. О.1245/32

II 25287

Судзуктэ. Курган, северная стенка траншеи В (со стороны прохода, с юга). По дневнику № 35. нег. II 25287, пленка, 13x18 см, колл. А1536/432, отп. О.1245/32

II 25288

Сүжигт. Булшны малтлагын С сувгийн хойд хана зүүн өмнө талаас. Өдрийн тэмдэглэлд № 36. нег. II 25288, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/433, дард. О.1245/33

II 25288

Судзуктэ. Курган, северная стенка траншеи С (с юго-востока). По дневнику № 36. нег. II 25288, пленка, 13x18 см, колл. А1536/433, отп. О.1245/33

II 25289

Сүжигт. Булшны малтлагын С сувгийн хойд хана орох үүдний талаас, өмнө тал. Өдрийн тэмдэглэлд № 37. нег. II 25289, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/434, дард. О.1245/34

II 25289

Судзуктэ. Курган, северная стенка траншеи С (со стороны прохода, с юга). По дневнику № 37. нег. II 25289, пленка, 13x18 см, колл. А1536/434, отп. О.1245/34

II 25290

Сүжигт. Булшны маллагын С сувгийн хойд хана орох үүдний талаас, өмнө тал (дублет). Өдрийн тэмдэглэлд № 38.
нег. II 25290,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/435,
дард. О.1245/35

II 25290

Судзуктэ. Курган, северная стенка траншеи С (со стороны прохода, с юга)(дублет). По дневнику № 38.
нег. II 25290,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/435,
отп. О.1245/35

II 25291

Сүжигт. Булшны маллагын Д сувгийн хойд хана зүүн өмнө талаас. Өдрийн тэмдэглэлд № 39.
нег. II 25291,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/436,
дард. О.1245/36

II 25291

Судзуктэ. Курган, северная стенка траншеи Д (с юго-востока). По дневнику № 39.
нег. II 25291,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/436,
отп. О.1245/36

II 25292

Сүжигт. Булшны малтлагын Д сувгийн хойд хана баруун өмнө талаас. Өдрийн тэмдэглэлд № 40. нег. II 25292, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/437, дард. О.1245/37

II 25292

Судзуктэ. Курган, северная стенка траншеи Д (с юго-запада). По дневнику № 40. нег. II 25292, пленка, 13x18 см, колл. А1536/437, отп. О.1245/37

II 25293

Сүжигт. Булшны малтлагын Е сувгийн Е хойд хана зүүн өмнө талаас (дублет). Өдрийн тэмдэглэлд № 41. нег. II 25293, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/438, дард. О.1245/38

II 25293

Судзуктэ. Курган, северная стенка траншеи Е (с юго-востока) (дублет). По дневнику № 41. нег. II 25293, пленка, 13x18 см, колл. А1536/438, отп. О.1245/38

II 25294

Сүжигт. Булшны маллагы Е сувгийн хойд хана. Өдрийн тэмдэглэлд № 42. нег. II 25294, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/439, дард. О.1245/39,

II 25294

Судзуктэ. Курган, северная стенка траншеи Е. По дневнику № 42. нег. II 25294, пленка, 13x18 см, колл. А1536/439, отп. О.1245/39

II 25295

Сүжигт. Булшны маллагын Е сувгийн хойд хана баруун өмнө талаас. Өдрийн тэмдэглэлд № 43. нег. II 25295, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/440, дард. О.1245/40

II 25295

Судзуктэ. Курган, северная стенка траншеи Е (с юго-запада). По дневнику № 43. нег. II 25295, пленка, 13x18 см, колл. А1536/440, отп. О.1245/40

II 25296

Сүжигт. Булшны малтлагын харагдах ерөнхий байдал өмнө талаа. Ажлын 3 дахь өдөр (24.IX.1926). Өдрийн тэмдэглэлд № 44. нег. II 25296, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/441, дард. О.1245/41

II 25296

Судзуктэ. Общй вид раскопок кургана с юга. Третий день работ. 24 сентября. По дневнику № 44. нег. II 25296, пленка, 13x18 см, колл. А1536/441, отп. О.1245/41

II 25297

Сүжигт. Булшны ерөнхий байдал цас орсны дараа. 1926 оны 9 сарын 26-ны өглөө. Өдрийн тэмдэглэлд № 45. нег. II 25297, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/442, дард. О.1245/42

II 25297

Судзуктэ. Общйй вид кургана в снегу. 26 сентября, утро. По дневнику № 45. нег. II 25297, пленка, 13x18 см, колл. А1536/442, отп. О.1245/42

II 25298

Сүжигт. Булш: эртний малтлагын үргэлжилсэн дундах ханын дунд хэсгийн хойд талаас (26.IX.1926). Өдрийн тэмдэглэлд № 46. нег. II 25298, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/443, дард. О.1245/43

II 25298

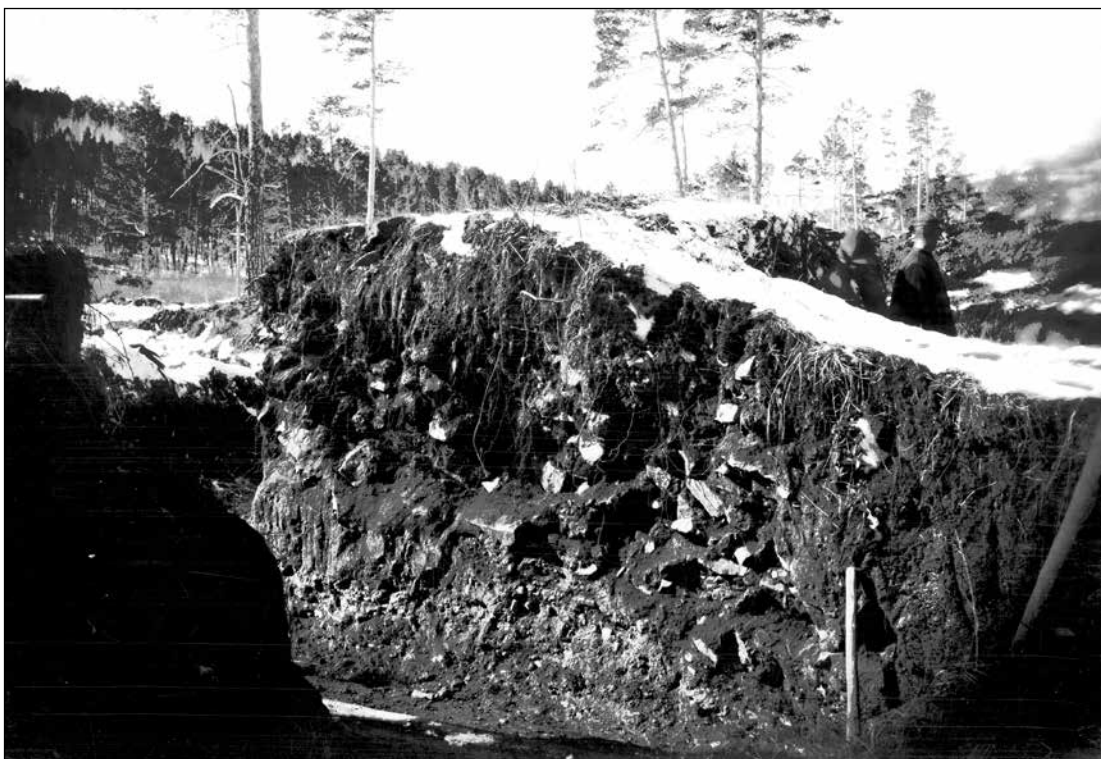
Судзуктэ. Курган, средняя половина среднего продольного простенка с северным обрезом древнего раскопа. 26 сентября. По дневнику № 46. нег. II 25298, пленка, 13x18 см, колл. А1536/443, отп. О.1245/43

II 25299

Сүжигт. Булш: үргэлжилсэн дундах хананы өмнө хагас үүдэн хэсэгтээ чулуун нурангитай (26.IX.1926). Өдрийн тэмдэглэлд № 47. нег. II 25299, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/444, дард. О.1245/44

II 25299

Судзуктэ. Курган, южная половина среднего продольного простенка с завалом камней во входе. 26 сентября. По дневнику № 47. нег. II 25299, пленка, 13x18 см, колл. А1536/444, отп. О.1245/44

II 25300

Сүжигт. Булш: үргэлжилсэн дундах ханын зүүн тал, ухсан нүхний амсартай зүүн хэсэг нь. Өдрийн тэмдэглэлд № 48. нег. II 25300, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/445, дард. О.1245/45

II 25300

Судзуктэ. Курган, восточная сторона среднего продольного простенка, восточная его часть с контуром воронки. По дневнику № 48. нег. II 25300, пленка, 13x18 см, колл. А1536/445, отп. О.1245/45

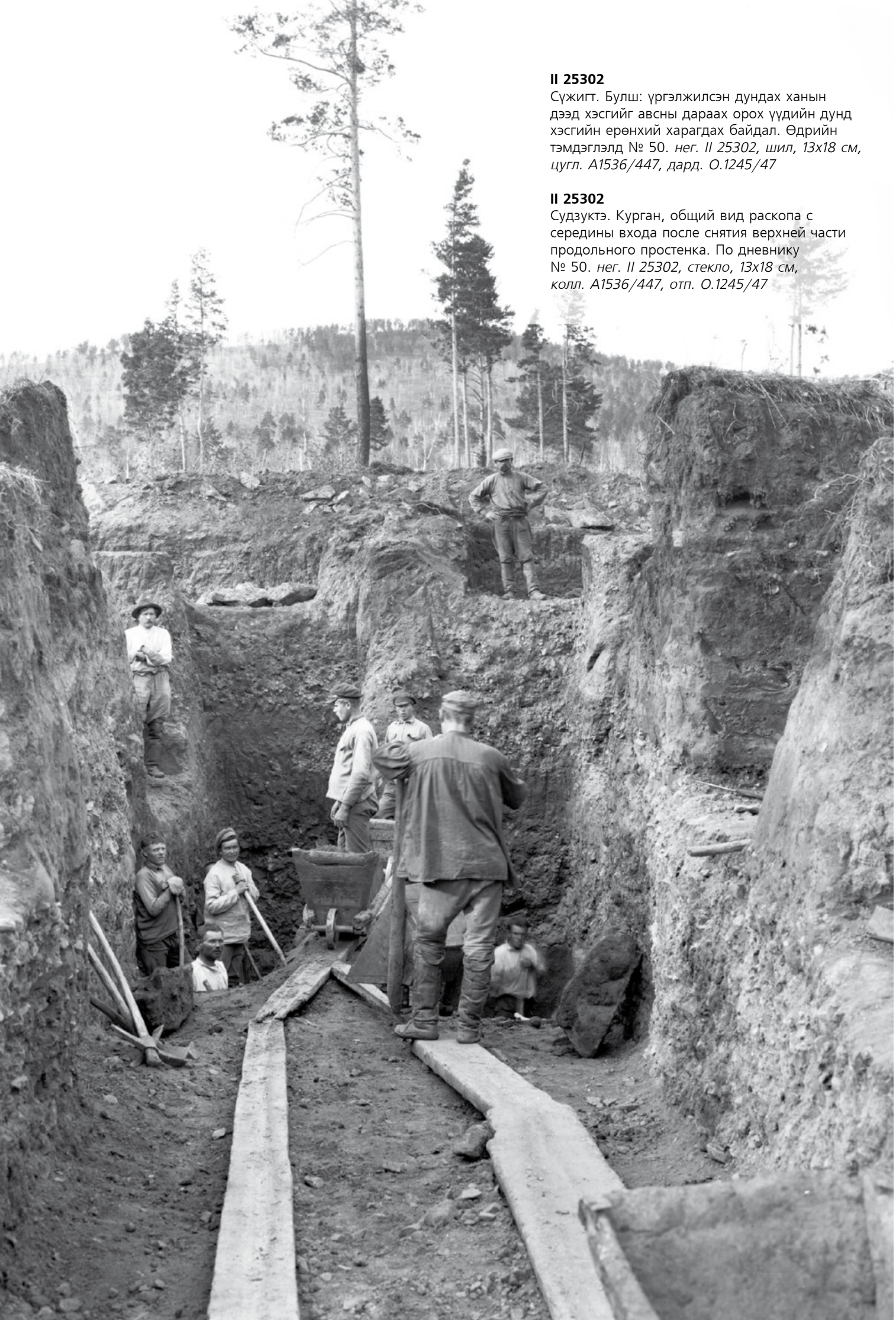

II 25302

Сүжигт. Булш: үргэлжилсэн дундах ханын дээд хэсгийг авсны дараах орох үүдийн дунд хэсгийн ерөнхий харагдах байдал. Өдрийн тэмдэглэлд № 50. нег. II 25302, шил, 13x18 см, цугл. А1536/447, дард. О.1245/47

II 25302

Судзуктэ. Курган, общий вид раскопа с середины входа после снятия верхней части продольного простенка. По дневнику № 50. нег. II 25302, стекло, 13x18 см, колл. А1536/447, отп. О.1245/47

II 25301

Сүжигт. Булшны дундах үргэлжилсэн ханын дээд хэсгийг авсны дараа үүднээс авсан булшны малтлагын ерөнхий харагдах байдал. Өдрийн тэмдэглэлд № 49. нег. II 25301, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/446, дард. О.1245/46

II 25301

Судзуктэ. Общий вид раскопа кургана из ворот после снятия верхней части продольного простенка. По дневнику № 49. нег. II 25301, пленка, 13x18 см, колл. А1536/446, отп. О.1245/46

II 25303

Сүжигт. Булш: үргэлжилсэн дундах ханын зүүн хэсэг (дээрээсээ хоёр дахь хэсэг). Өдрийн тэмдэглэлд № 51. нег. II 25303, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/448, дард. О.1245/48

II 25303

Судзуктэ. Курган, восточная сторона среднего продольного простенка (вторая сверху его часть). По дневнику № 51. нег. II 25303, пленка, 13x18 см, колл. А1536/448, отп. О.1245/48

II 25304

Сүжигт. Булш: үргэлжилсэн дундах ханын баруун хэсэг (дээрээсээ хоёрдахь хэсэг). Өдрийн тэмдэглэлд № 52. нег. II 25304, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/449, дард. О.1245/49

II 25304

Судзуктэ. Курган, западная сторона среднего продольного простенка (вторая сверху его часть). По дневнику № 52. нег. II 25304, пленка, 13x18 см, колл. А1536/449, отп. О.1245/49

II 25307

Сүжигт. Булш: дундах хөндлөн хана, түүний өмнө тал, хүнээ оршуулсан модон байгууламжийн дээд хэсгийн өмнө тал дахь эртний малтлагын доод өнцгийн хэрчмийн хамт. Өдрийн тэмдэглэлд № 55. нег. II 25307, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/452, дард. О.1245/52

II 25307

Судзуктэ. Курган, средний поперечный простенок, южная его сторона, с обрезами нижнего уступа древнего раскопа и верхним краем деревянного склепа впереди него. По дневнику № 55. нег. II 25307, пленка, 13x18 см, колл. А1536/452, отп. О.1245/52

II 25305

Сүжигт. Баруун өмнө талаас авсан булшны малтлагын ерөнхий харагдах байдал. Өдрийн тэмдэглэлд № 53 нег. II 25305, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/450, дард. О.1245/50

II 25305

Судзуктэ. Общий вид раскопа с юго-западного угла. По дневнику № 53. нег. II 25305, пленка, 13x18 см, колл. А1536/450, отп. О.1245/50

II 25306

Сүжигт. Баруун өмнө өнцгөөс харагдах булшны малтлагын ерөнхий байдал (дублет). Өдрийн тэмдэглэлд № 54. нег. II 25306, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/451, дард. О.1245/51

II 25306

Судзуктэ. Общий вид раскопа с юго-западного угла (дублет). По дневнику № 54. нег. II 25306, пленка, 13x18 см, колл. А1536/451, отп. О.1245/51

II 25308

Сүжигт. Малтлага дууссаны дараах харагдах ерөнхий байдал (үүдэн талаас авсан). Өдрийн тэмдэглэлд № 56.
нег. II 25308,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/453,
дард. О.1245/53

II 25308

Судзуктэ. Общий вид раскопа по окончании работ (снято из ворот). По дневнику № 56.
нег. II 25308,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/453,
отп. О.1245/53

II 25309

Мандал. Дөрвөлжин булшны оршуулгын газар харагдах ерөнхий байдал (18.Х.1926). Өдрийн тэмдэглэлд № 17. нег. II 25309,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/454,
дард. О.1245/54

II 25309

Мандола. Общий вид плиточного могильника (18.Х.1926). 18 октября. По дневнику № 17.
нег. II 25309,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/454,
отп. О.1245/54

II 25310

Мандал. Дөрвөлжин булшны оршуулгын ерөнхий харагдах байдал. Өдрийн тэмдэглэлд № 18. нег. II 25310, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/455, дард. О.1245/55

II 25310

Мандола. Общий вид плиточного могильника. По дневнику № 18. нег. II 25310, пленка, 13x18 см, колл. А1536/455, отп. О.1245/55

II 25311

Мандал. Оршуулгын газрын ерөнхий харагдах байдал, өмнө талд 1-р булш харагдаж байна. Өдрийн тэмдэглэлд № 19. нег. II 25311, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/456, дард. О.1245/56

II 25311

Мандола. Общий вид могильника с могилой 1 на переднем плане. По дневнику № 19. нег. II 25311, пленка, 13x18 см, колл. А1536/456, отп. О.1245/56

II 25312

Мандал. 19-р булш,
баруун хойд талаас
харагдах байдал.
Өдрийн тэмдэглэлд
№ 20. нег. II 25312,
хальс, 13x18 см, цугл.
A1536/457, дард.
O.1245/57

II 25312

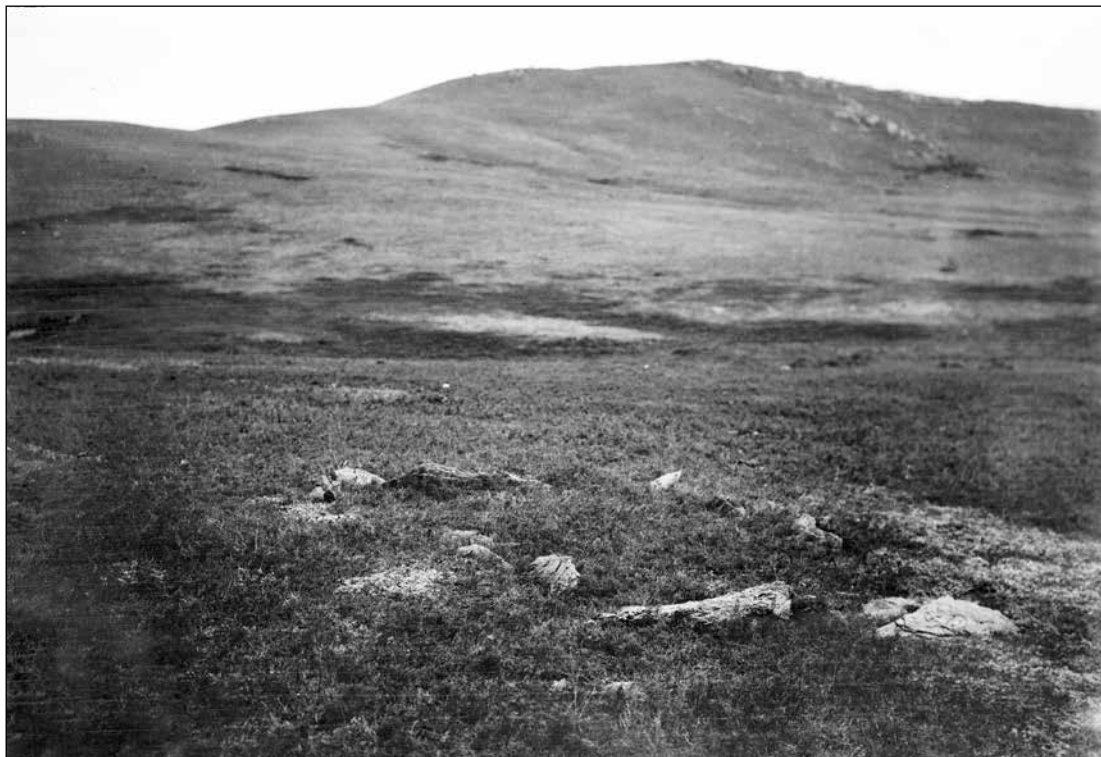
Мандола. Могила 19,
вид с северо-западной
стороны. По дневнику
№ 20. нег. II 25312,
пленка, 13x18 см,
колл. A1536/457,
отп. O.1245/57

II 25313

Мандал. 19-р булш,
баруун өмнө талаас
харагдах байдал.
Өдрийн тэмдэглэлд
№ 21. нег. II 25313,
хальс, 13x18 см,
цугл. A1536/458,
дард. O.1245/58

II 25313

Мандола. Могила 19,
вид с юго-западной
стороны. По дневнику
№ 21. нег. II 25313,
пленка, 13x18 см,
колл. A1536/458,
отп. O.1245/58

II 25314

Мандал. 3-р булш - ерөнхий байдал. Өдрийн тэмдэглэлд № 22. нег. II 25314, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/459, дард. О.1245/59

II 25314

Мандола. Могила 3 - общий вид. По дневнику № 22. нег. II 25314, пленка, 13x18 см, колл. А1536/459, отп. О.1245/59

II 25315

Мандал. Хашлагыг нь гаргасан дөрвөлжин булш, зүүн өмнө талаас нь харагдах байдал. Өдрийн тэмдэглэлд № 23. нег. II 25315, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/460, дард. О.1245/60

II 25315

Мандола. Плиточная могила с вынутаой оградой, вид с юго-восточной стороны. По дневнику № 23. нег. II 25315, пленка, 13x18 см, колл. А1536/460, отп. О.1245/60

II 25316

Мандал. Дөрвөлжин булш (өмнөх зураг), баруун хойд талаас харагдах байдал. Өдрийн тэмдэглэлд № 24
нег. II 25316, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/461,
дард. О.1246/1

II 25316

Мандола. Плиточная могила (предыдущий снимок), вид с северо-западной стороны. По дневнику № 24.
нег. II 25316, пленка, 13x18 см, колл. А1536/461,
отп. О.1246/1

II 25317

Мандал. Хараагийн оршуулгын газар: 1-4-р булшнууд - харагдах ерөнхий байдал. Өдрийн тэмдэглэлд № 58. нег. II 25317, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/462, дард. О.1246/2

II 25317

Мандола. Харинский могольник: моголы 1-4 - общий вид. По дневнику № 58. нег. II 25317, пленка, 13x18 см, колл. А1536/462, отп. О.1246/2

II 25318

Мандал. Хараагийн оршуулгын газар: 1-4-р булш - харагдах ерөнхий байдал (дублет). Өдрийн тэмдэглэлд № 59. нег. II 25318, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/463, дард. О.1246/3

II 25318

Мандола. Харинский могольник: моголы 1-4 - общий вид (дублет). По дневнику № 59. нег. II 25318, пленка, 13x18 см, колл. А1536/463, отп. О.1246/3

II 25320

Мандал. Хараагийн оршуулгын газар: 5-р булш, баруун талаас харагдах байдал, Өдрийн тэмдэглэлд № 63. *нег. II 25320, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/465, дард. О.1246/5*

II 25320

Мандола. Харинский могольник: могила 5, вид с запада. По дневнику № 63. *нег. II 25320, пленка, 13x18 см, колл. А1536/465, отп. О.1246/5*

II 25319

Мандал. Хараагийн оршуулгын газар: 5-р булш, баруун хойд талаас харагдах байдал. Өдрийн тэмдэглэлд № 60. *нег. II 25319, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/464, дард. О.1246/4*

II 25319

Мандола. Харинский могольник: могила 5, вид с северо-запада. По дневнику № 60. *нег. II 25319, пленка, 13x18 см, колл. А1536/464, отп. О.1246/4*

II 25321

Мандал. Хараагийн оршуулгын газар: 6-р булш, баруун өмнө талаас харагдах байдал. Өдрийн тэмдэглэлд № 62. нег. II 25321, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/466, дард. О.1246/6

II 25321

Мандола. Харинский могойльник: могила 6, вид с юго-запада. По дневнику № 62. нег. II 25321, пленка, 13x18 см, колл. А1536/466, отп. О.1246/6

II 25322

Мандал. Хараагийн оршуулгын газар: 6-р булш, баруун хойд талаас харагдах байдал. Өдрийн тэмдэглэлд № 61. *нег. II 25322, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/467, дард. О.1246/7*

II 25322

Мандола. Харинский могойльник: могила 6, вид с северо-запада. По дневнику № 61. *нег. II 25322, пленка, 13x18 см, колл. А1536/467, отп. О.1246/7*

II 25323

Мандал. Хараагийн оршуулгын газар: 6-р булш, булшны малтлага. Сувгийн зүсэлтээр овоолсон шороог илрүүлж байна. Өдрийн тэмдэглэлд № 64. *нег. II 25323, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/468, дард. О.1246/8*

II 25323

Мандола. Харинский могойльник: на раскопки могилы 6. Разрезы траншей выявляют насыпной холм. По дневнику № 64. *нег. II 25323, пленка, 13x18 см, колл. А1536/468, отп. О.1246/8*

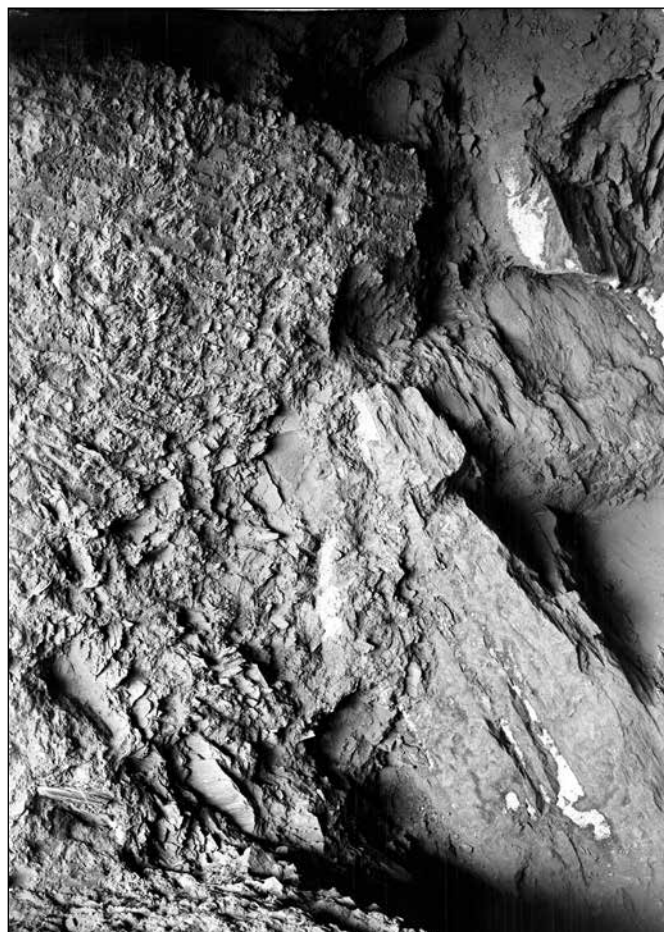

II 25324

Мандал, Баянтолгой (?). 3-р булш: малтлагын ажил дууссаны дараах булшны ерөнхий байдал. Өдрийн тэмдэглэлд № 65. нег. II 25324, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/469, дард. О.1246/9

II 25324

Мандола, Баин-Талагой (?). Могила 3: общий вид раскопа после окончания работ. По дневнику № 65. нег. II 25324, пленка, 13x18 см, колл. А1536/469, отп. О.1246/9

II 25325

Мандал, Баянтолгой (?). 3-р булш: малтлагын хойд ханан дахь хадны цухуйсан хэсэг. Өдрийн тэмдэглэлд № 66. нег. II 25325, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/470, дард. О.1246/10

II 25325

Мандола, Баин-Талагой (?). Могила 3: выход скалы внизу на северной стенке раскопа. По дневнику № 66. нег. II 25325, пленка, 13x18 см, колл. А1536/470, отп. О.1246/10

II 25326

Мандал, Баянтолгой (?). 3-р булш: ажил дууссаны дараах ерөнхий байдал. Өдрийн тэмдэглэлд № 67. нег. II 25326, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/471, дард. О.1246/11

II 25326

Мандола, Баин-Талагой (?). Могила 3: обший вид после окончания работ. По дневнику № 67. нег. II 25326, пленка, 13x18 см, колл. А1536/471, отп. О.1246/11

II 25327

Мандал, Баянтолгой (?). Доод талын оршуулгын газрын 1 (?) булш. Өдрийн тэмдэглэлд № 68. нег. II 25327, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/472, дард. О.1246/12

II 25327

Мандола, Баин-Талагой (?). Могила 1 (?) нижнего могильника. По дневнику № 68. нег. II 25327, пленка, 13x18 см, колл. А1536/472, отп. О.1246/12

II 25328

Мандал, Баянтолгой
(?). Доод талын
оршуулгын газрын
7-р (?) булш, Өдрийн
тэмдэглэлд № 69.
*нег. II 25328,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/473,
дард. О.1246/13*

II 25328

Мандола,
Баин-Талагой (?).
Могила 7 (?) нижнего
могильника.
По дневнику № 69.
*нег. II 25328,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/473,
отп. О.1246/13*

II 25329

Мандал. Цагаантолгой
болон Хүнцэл гол
баруун зүгээс харагдах
байдал. Өдрийн
тэмдэглэлд № 70.
*нег. II 25329,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/474,
дард. О.1246/14*

II 25329

Мандола. Вид сопки
Цаган-Тологой
(песчаниковые
конгломераты) и русло
р. Хунцела с запада.
По дневнику № 70.
*нег. II 25329,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/474,
отп. О.1246/14*

II 25330

Мандал. Цагаантолгой өмнө этгээдээс харагдах байдал. Өдрийн тэмдэглэлд № 71. нег. II 25330, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/ 475, дард. О.1246/15

II 25330

Мандола. Вид сопки Цаган-Тологой с юга. По дневнику № 71. нег. II 25330, пленка, 13x18 см, колл. А1536/ 475, отп. О.1246/15

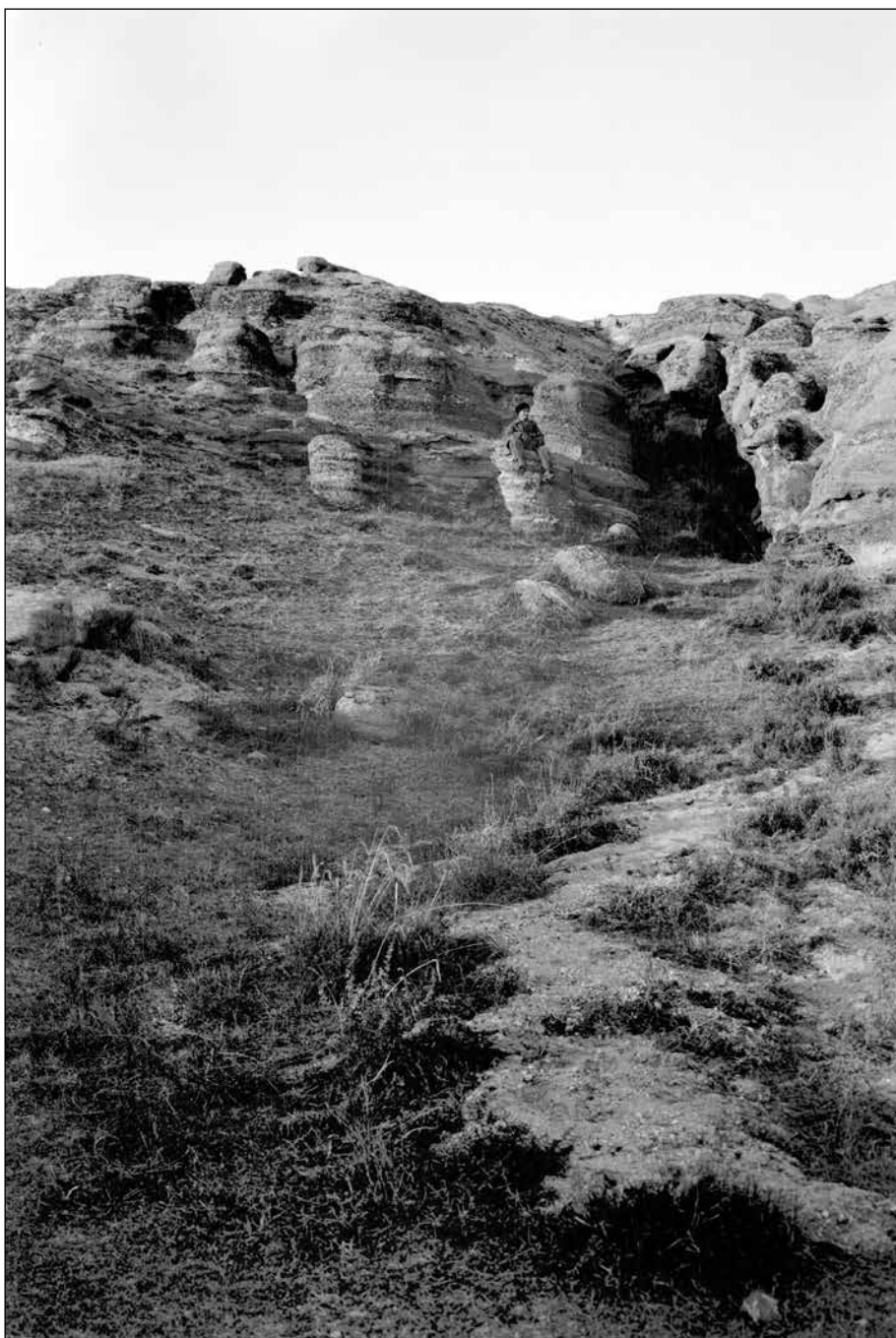
II 25331

Мандал. Цагаантолгой, зүүн этгээдээс нэгдүгээр "хавцал". Өдрийн тэмдэглэлд № 72. нег. II 25331, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/476, дард. О.1246/16

II 25331

Мандола. Сопка Цаган-Тологой, первое с востока «ущелье». По дневнику № 72. нег. II 25331, пленка, 13x18 см, колл. А1536/476, отп. О.1246/16

II 25332

Мандал. Цагаантолгой, зүүн
этгээдээс хоёрдугаар "хавцал".
Өдрийн тэмдэглэлд № 73.
нег. II 25332, хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/477, дард. О.1246/17

II 25332

Мандола. Сопка Цаган-Тологой,
второе с востока «ущелье».
По дневнику № 73. нег. II 25332,
пленка, 13x18 см, колл. А1536/477,
отп. О.1246/17

II 25333

Улаанбаатар. Экспедицийн гишүүд Монголын Судар бичгийн хүрээлэнгийн байрны өмнө: Сууж буй: Зүүн гараас Е.В.Козлова (П.К.Козловын эхнэр), Б.Б.Полынов, Н.К.Рерих, Ж.Цэвээн, П.К.Козлов. Арын эгнээнд: С.А.Глаголев, Г.И.Боровка, Б.М.Куплецкий, В.И.Лисовский, нэр үл мэдэх хүн, Ю.Н.Рерих, Өдрийн тэмдэглэлд № 13. нег. II 25333, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/478, дард. О.1246/18

II 25333

Улан-Батор. Группа членов экспедиции на веранде здания Ученого Комитета Монголии: Сидят (слева направо): Е.В.Козлова, Б.Б.Полынов, Н.К.Рерих, Ц.Ж.Жамцарано, П.К.Козлов. Стоят: С.А.Глаголев, Г.И.Боровка, Б.М.Куплецкий, В.И.Лисовский, неизвестный, Ю.Н.Рерих. По дневнику № 13. нег. II 25333, пленка, 13x18 см, колл. А1536/478, отп. О.1246/18

II 25334

Улаанбаатар. Экспедицийн гишүүд Монголын Судар бичгийн хүрээлэнгийн байрны гадна: сууж буй нь зүүнээс баруун тийш: Е.В.Козлова, Б.Б.Полынов, Н.К.Рерих, Ж.Цэвээн, П.К.Козлов. Зогсч буй: Г.И.Боровка, С.А.Глаголев, Б.М.Куплецкий, В.И.Лисовский, нэр үл мэдэх хүн, Ю.Н.Рерих (өөр кадр), Өдрийн тэмдэглэлд № 14. нег. II 25334, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/479, дард. О.1246/19

II 25334

Улан-Батор. Группа членов экспедиции на веранде здания Ученого Комитета Монголии: Сидят (слева направо): Е.В.Козлова, Б.Б.Полынов, Н.К.Рерих, Ц.Ж.Жамцарано, П.К.Козлов. Стоят: Г.И.Боровка, С.А.Глаголев, Б.М.Куплецкий, В.И.Лисовский, неизвестный, Ю.Н.Рерих (другой снимок). По дневнику № 14. нег. II 25334, пленка, 13x18 см, колл. А1536/479, отп. О.1246/19

II 25335

Улаанбаатар. Экспедицийн гишүүд Монголын Судар бичгийн хүрээлэнгийн байрны гадна: Арын эгнээнд: Ю.Н.Рерих, Е.В.Козлова, Ж.Цэвээн, Н.Н.Поппе, Б.М.Куплецкий, С.А.Глаголев, В.И.Лисовский; Сууж буй нь, зүүн гараас Г.И.Боровка, Б.Б.Полынов, Н.К.Рерих, П.К.Козлов; Явган суусан нь: Эрдэмбаяр (?) болон ?, Өдрийн тэмдэглэлд № 15. нег. II 25335, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/480, дард. О.1246/20

II 25335

Улан-Батор. Группа членов экспедиции во дворе здания Ученого Комитета Монголии: Стоят: Ю.Н.Рерих, Е.В.Козлова, Ц.Ж.Жамцарано, Н.Н.Поппе, Б.М.Куплецкий, С.А.Глаголев, В.И.Лисовский; сидят (слева направо): Г.И.Боровка, Б.Б.Полынов, Н.К.Рерих, П.К.Козлов; сидят в ногах: Эрдем Баир (?) и ?. По дневнику № 15. нег. II 25335, пленка, 13x18 см, колл. А1536/480, отп. О.1246/20

II 25336

Улаанбаатар. К.Л.Островецкий болон Г.И.Боровка нар нутаг буцахын өмнө. Өдрийн тэмдэглэлд № 15. нег. II 25336, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/481, дард. О.1246/21

II 25336

Улан-Батор. К.Л.Островецкий и Г.И.Боровка перед отъездом домой. По дневнику № 15. нег. II 25336, пленка, 13x18 см, колл. А1536/481, отп. О.1246/21

II 25338

Улаанбаатар. Богд гэгээний ордон дахь сүмийн үүд.
Өдрийн тэмдэглэлд № 78. нег. II 25338, хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/483, дард. О.1246/23

II 25338

Улан-Батор. Ворота храма во дворце Богда-Гегена.
По дневнику № 78. нег. II 25338, пленка, 13x18 см,
колл. А1536/483, отп. О.1246/23

II 25337

Улаанбаатар. Богд гэгээний ордон дахь дундад сүм. Өдрийн тэмдэглэлд № 79. нег. II 25337, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/482, дард. О.1246/22

II 25337

Улан-Батор. Второй средний храм во дворце Богда-Гегена. По дневнику № 79. нег. II 25337, пленка, 13x18 см, колл. А1536/482, отп. О.1246/22

II 25339

Улаанбаатар. Хоёрдахь сүмийн үүд довжоо. Өдрийн тэмдэглэлд № 80. нег. II 25339, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/484, дард. О.1246/24

II 25339

Улан-Батор. Угол двора перед вторым храмом. По дневнику № 80. нег. II 25339, пленка, 13x18 см, колл. А1536/484, отп. О.1246/24

II 25340

Улаанбаатар. Хоёрдахь сүмийн дээвэр дээрээс өмнө зүгт нэгдүгээр сүмийн зүг харах байдал. Өдрийн тэмдэглэлд № 82. нег. II 25340, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/485, дард. О.1246/25

II 25340

Улан-Батор. Вид с крыши второго храма на юг, на первый южный храм. По дневнику № 82. нег. II 25340, пленка, 13x18 см, колл. А1536/485, отп. О.1246/25

II 25341

Улаанбаатар. Хоёрдахь сүмийн дээвэр дээрээс баруун этгээдийн харагдах байдал. Өдрийн тэмдэглэлд № 83. нег. II 25341, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/486, дард. О.1246/26

II 25341

Улан-Батор. Вид с крыши второго храма на запад. По дневнику № 83. нег. II 25341, пленка, 13x18 см, колл. А1536/486, отп. О.1246/26

II 25342

Улаанбаатар. Гурав дахь хойд талын сүм. Өдрийн тэмдэглэлд № 81. нег. II 25342, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/487, дард. О.1246/27

II 25342

Улан-Батор. Третий северный храм. По дневнику № 81. нег. II 25342, пленка, 13x18 см, колл. А1536/487, отп. О.1246/27

II 25343

Улаанбаатар. гурав дахь сүмийн дээвэр дээрээс зүүн зүгт болон Богд гэгээний ордны зүг харах байдал. Өдрийн тэмдэглэлд № 84. нег. II 25343, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/488, дард. О.1246/28

II 25343

Улан-Батор. Вид с крыши третьего храма на восток и на дворец Богда-Гегена. По дневнику № 84. нег. II 25343, пленка, 13x18 см, колл. А1536/488, отп. О.1246/28

II 25345

Улаанбаатар. Монголын Судар бичгийн хүрээлэнгийн гол байр. Өдрийн тэмдэглэлд № 86. нег. II 25345, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/490, дард. О.1246/30

II 25345

Улан-Батор. Главное здание Ученого Комитета Монголии. По дневнику № 86. нег. II 25345, пленка, 13x18 см, колл. А1536/490, отп. О.1246/30

II 25344

Улаанбаатар. Гурав дахь сүмийн дээвэр дээрээс хойд зүгт харагдах Улаанбаатар хотын ерөнхий байдал.

Өдрийн тэмдэглэлд № 85. нег. II 25344, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/489, дард. О.1246/29

II 25344

Улан-Батор. Вид с крыши третьего храма на север с панорамой Урги (Улан-Батора). По дневнику № 85.

нег. II 25344, пленка, 13x18 см, колл. А1536/489, отп. О.1246/29

II 25346

Улаанбаатар. Судар бичгийн хүрээлэнгийн гол байрын үүдний өмнө. Өдрийн тэмдэглэлд № 88. нег. II 25346, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/491, дард. О.1246/31

II 25346

Улан-Батор. Ворота перед главным зданием Ученого Комитета Монголии. По дневнику № 88. нег. II 25346, пленка, 13x18 см, колл. А1536/491, отп. О.1246/31

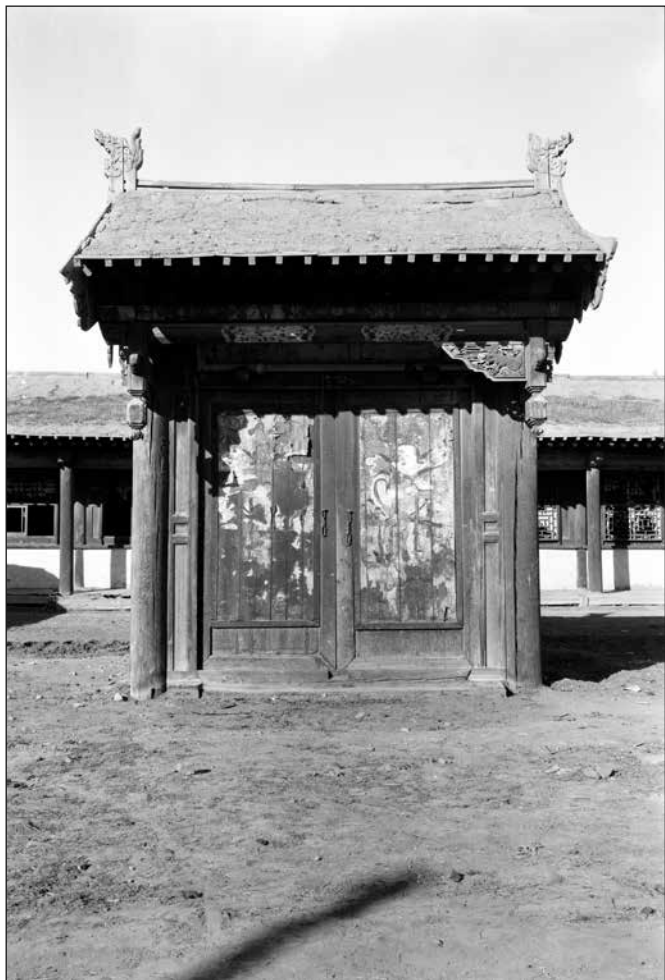

II 25347

Улаанбаатар. Судар бичгийн хүрээлэнгийн дээврийн баруун тал дахь сийлбэр чимэглэл. Өдрийн тэмдэглэлд № 87. нег. II 25347, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/492, дард. О.1246/32

II 25347

Улан-Батор. Резное украшение на западном фронте крыши здания Ученого Комитета. По дневнику № 87. нег. II 25347, пленка, 13x18 см, колл. А1536/492, отп. О.1246/32

II 25348

Улаанбаатар. баруун үүд (Судар бичгийн хүрээлэнгийн байрны өмнө?). Өдрийн тэмдэглэлд № 89. нег. II 25348, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/493, дард. О.1246/33

II 25348

Улан-Батор. Западные ворота (перед зданием Ученого Комитета?). По дневнику № 89. нег. II 25348, пленка, 13x18 см, колл. А1536/493, отп. О.1246/33

II 25349

Улаанбаатар. Судар бичгийн хүрээлэнгийн хашаан доторх байшингийн булан. Өдрийн тэмдэглэлд № 90. нег. II 25349, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/494, дард. О.1246/34

II 25349

Улан-Батор. Угол построек во дворе Ученого Комитета. По дневнику № 90. нег. II 25349, пленка, 13x18 см, колл. А1536/494, отп. О.1246/34

II 25350

Улаанбаатар. Судар бичгийн хүрээлэнгийн хашаан доторх байшин, одоо - амбаар. Өдрийн тэмдэглэлд № 91
нег. II 25350, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/495,
дард. О.1246/35

II 25350

Улан-Батор. Здание во дворе Ученого Комитета,
ныне - амбар. По дневнику № 91. нег. II 25350,
пленка, 13x18 см, колл. А1536/495, отп. О.1246/35

II 25351

Улаанбаатар. Судар бичгийн хүрээлэнгийн хашаан доторх байшингийн булан (зүүн жигүүр). Өдрийн тэмдэглэлд № 92. нег. II 25351, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/496, дард. О.1246/36

II 25351

Улан-Батор. Угол построек во дворе Ученого Комитета (восточный флигель). По дневнику № 92. нег. II 25351, пленка, 13x18 см, колл. А1536/496, отп. О.1246/36

II 25352

Улаанбаатар. Судар бичгийн хүрээлэнгийн хашаан доторх байшингийн булан, нөгөө талаас харагдах байдал (?). Өдрийн тэмдэглэлд № байхгүй. нег. II 25352, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/497, дард. О.1246/37

II 25352

Улан-Батор. Угол построек во дворе Ученого Комитета, вид с другой стороны (?). В дневнике не описан. нег. II 25352, пленка, 13x18 см, колл. А1536/497, отп. О.1246/37

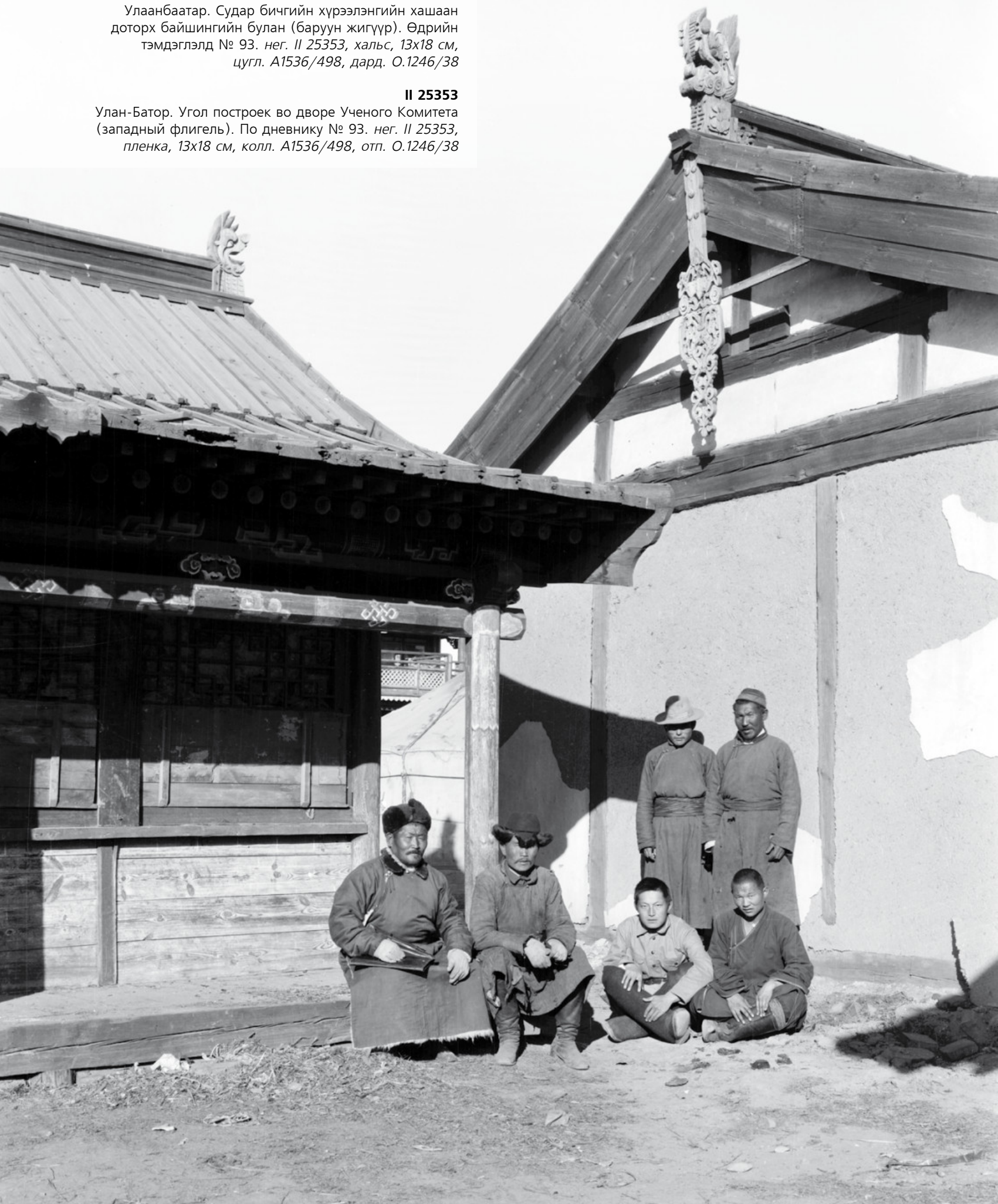

II 25353

Улаанбаатар. Судар бичгийн хүрээлэнгийн хашаан доторх байшингийн булан (баруун жигүүр). Өдрийн тэмдэглэлд № 93. нег. II 25353, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/498, дард. О.1246/38

II 25353

Улан-Батор. Угол построек во дворе Ученого Комитета (западный флигель). По дневнику № 93. нег. II 25353, пленка, 13x18 см, колл. А1536/498, отп. О.1246/38

II 25354

Улаанбаатар. Баруун жигүүрийн дээвэр дээрх морь. Өдрийн тэмдэглэлд № 94. *нег. II 25354, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/499, дард. О.1246/39*

II 25354

Улан-Батор. Конек на крыше западного флигеля. По дневнику № 94. *нег. II 25354, пленка, 13x18 см, колл. А1536/499, отп. О.1246/39*

II 25355

Улаанбаатар. Судар бичгийн хүрээлэнгийн байрын баруун жигүүрийн дээврийн сийлбэр чимэглэл. Өмнө талаас. Өдрийн тэмдэглэлд № байхгүй. *нег. II 25355, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/450, дард. О.1246/40*

II 25355

Улан-Батор. Резное украшение на крыше фронтона западного флигеля во дворе Ученого Комитета. Вид прямо. В дневнике не описан. *нег. II 25355, пленка, 13x18 см, колл. А1536/450, отп. О.1246/40*

II 25356

Улаанбаатар. Судар бичгийн хүрээлэнгийн байрын баруун жигүүрийн дээврийн сийлбэр чимэглэл. Хажуу талаас харагдах байдал. Өдрийн тэмдэглэлд № байхгүй. *нег. II 25356, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/500, дард. О.1246/41*

II 25356

Улан-Батор. Резное украшение на крыше фронтона западного флигеля во дворе Ученого Комитета. Вид сбоку. В дневнике не описан. *нег. II 25356, пленка, 13x18 см, колл. А1536/500, отп. О.1246/41*

II 25357

Улаанбаатар. Судар бичгийн хүрээлэнгийн хашаан доторх зуны тусгай байр. Өдрийн тэмдэглэлд № 95. нег. II 25357, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/501, дард. О.1246/42

II 25357

Улан-Батор. Отдельная летняя постройка во дворе Ученого Комитета. По дневнику № 95. нег. II 25357, пленка, 13x18 см, колл. А1536/501, отп. О.1246/42

II 25358

Улаанбаатар. Судар бичгийн хүрээлэнгийн хашаандахь байшин. Зүүн тал нь. Өдрийн тэмдэглэлд № 96. нег. II 25358, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/503, дард. О.1246/43

II 25358

Улан-Батор. Дом во дворе Ученого Комитета, восточный фасад. По дневнику № 96. нег. II 25358, пленка, 13x18 см, колл. А1536/503, отп. О.1246/43

II 25359

Улаанбаатар. Судар бичгийн хүрээлэнгийн хашаан доторх байшин. Өмнө тал. Өдрийн тэмдэглэлд № 97. нег. II 25359, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/504, дард. О.1246/44

II 25359

Улан-Батор. Дом во дворе Ученого Комитета, южный фасад. По дневнику № 97. нег. II 25359, пленка, 13x18 см, колл. А1536/504, отп. О.1246/44

II 25360

Улаанбаатар. Барилгын дээвэр дээрх модон сийлбэр чимэглэл - лууны толгой. нег. II 25360, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/505, дард. О.1246/45

II 25360

Улан-Батор. Резные деревянные украшения с крыш зданий - головы драконов. нег. II 25360, пленка, 13x18 см, колл. А1536/505, отп. О.1246/45

II 25361

Улаанбаатар. Барилгын дээвэр дээрх модон сийлбэр чимэглэл - лууны толгой. нег. II 25361, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/506, дард. О.1246/46

II 25361

Улан-Батор. Резное деревянное украшение с крыши зданий - голова дракона. нег. II 25361, пленка, 13x18 см, колл. А1536/506, отп. О.1246/46

II 25362

Улаанбаатар. Барилгын дээвэр дээрх модон сийлбэр чимэглэл - лууны толгой. нег. II 25362, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/507, дард. О.1246/47

II 25362

Улан-Батор. Резное деревянное украшение с крыши зданий - голова дракона. нег. II 25362, пленка, 13x18 см, колл. А1536/507, отп. О.1246/47

II 25363

Улаанбаатар. Барилгын дээвэр дээрх модон сийлбэр чимэглэл - лууны толгой (дублет II). нег. II 25363, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/508, дард. О.1246/48

II 25363

Улан-Батор. Резное деревянное украшение с крыши зданий - голова дракона. нег. II 25363, пленка, 13x18 см, колл. А1536/508, отп. О.1246/48

II 25364

Улаанбаатар. Модон сийлбэрээр чимэглэсэн байшин (Судар бичгийн хүрээлэнгийн хашаан дотор?).
нег. II 25364,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/509,
дард. О.1246/49

II 25364

Улан-Батор. Здание, украшенное богатой деревянной резьбой (во дворе Учкома?).
нег. II 25364,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/509,
отп. О.1246/49

II 25365

Улаанбаатар. Модон сийлбэр чимэглэлтэй хашаа болон хаалга.
нег. II 25365,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/510,
дард. О.1246/50

II 25365

Улан-Батор. Забор и ворота с резными деревянными украшениями на крыше. нег. II 25365,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/510,
отп. О.1246/50

II 25366

Улаанбаатар. Модон сийлбэр чимэглэлтэй хаалга.
нег. II 25366, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/511,
дард. О.1246/51

II 25366

Улан-Батор. Ворота с деревянными украшениями на
крыше. нег. II 25366, пленка, 13x18 см, колл. А1536/511,
отп. О.1246/51

II 25367

Улаанбаатар. Модон сийлбэр чимэглэлтэй дээвэр
болон хашааны булан. нег. II 25367, хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/512, дард. О.1246/52

II 25367

Улан-Батор. Угол двора с забором и часть фронтона
с резным деревянным украшением. нег. II 25367,
пленка, 13x18 см, колл. А1536/512, отп. О.1246/52

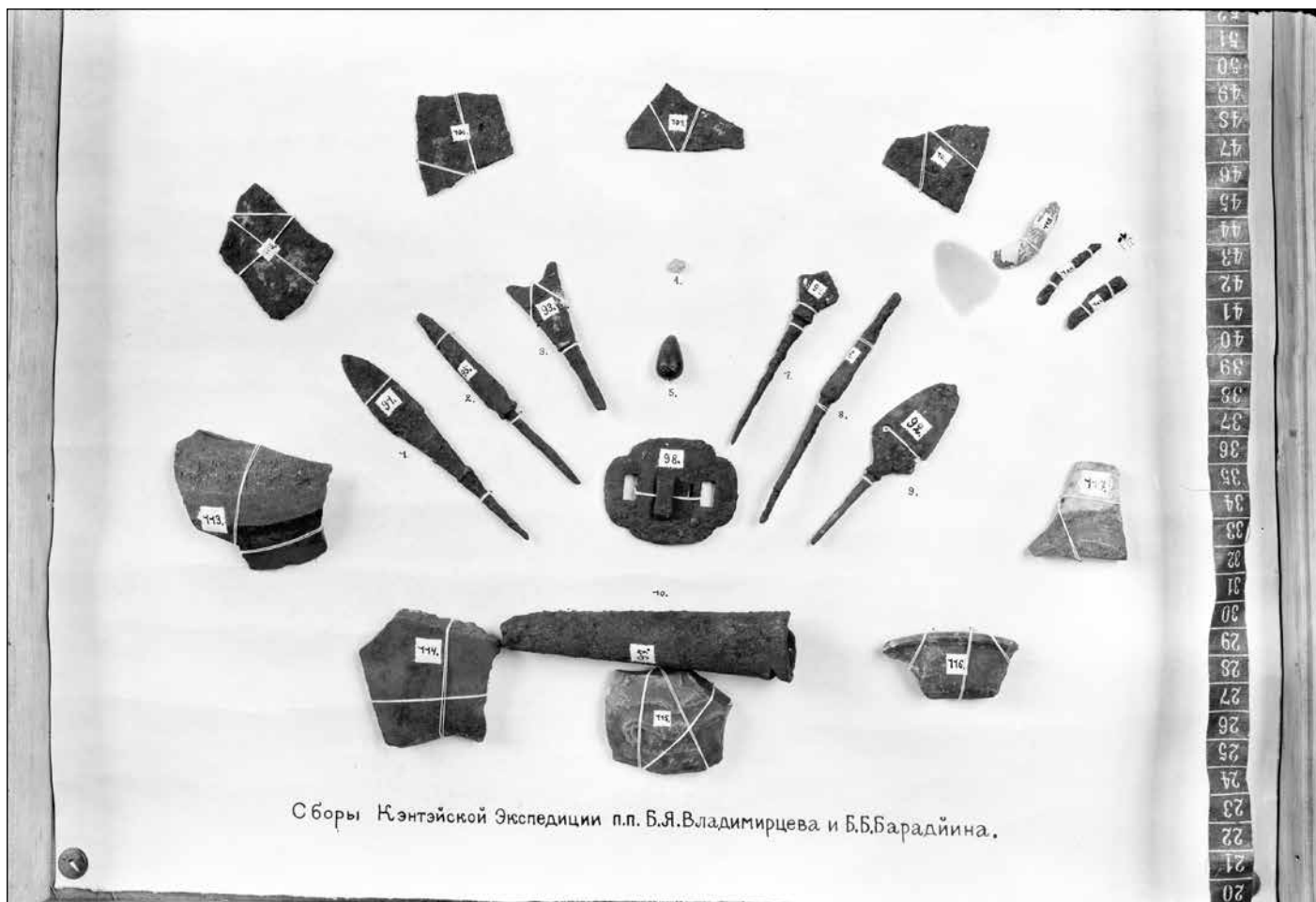
II 25376

Ноён уул. Морины хэлбэртэй зүүлт болон Г.И.Боровкагийн малтлагаас гарсан дугариг ялтас болон ваарны хэлтэрхий (1926 г.). нег. II 25376, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/521, дард. О.1247/1

II 25376

Ноин-Ула. Подвески в виде фигурок лошадок, черепок и круглая пластина из раскопок Г.И.Боровки в последнем кургане (1926 г.). нег. II 25376, пленка, 13x18 см, колл. А1536/521, отп. О.1247/1

II 25368

Баян давааны ам. Оршуулгын газар, эртний түрэгийн булшны олдвор (магадгүй НТ VIII зуун): сумны төмөр зэв болон жадны гилбэр, чон сувс, гархи, дээврийн дугуй ваар, дээврийн паалан болон ваар савны хагархай. Б.Я.Владимирцовын хэл шинжлэлийн экспедицийн материал. 1925 г. нег. II 25368, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/513, дард. О.1246/53

II 25368

Баин-даванэ-Аман. Могильник, находки из древнетюркского погребения (вероятно, VIII в.): железные наконечники стрел и копий, сердоликовая бусина, пряжка, глиняный кровельный кружок, обломки черепиц и посуды. Материалы лингвистической экспедиции Б.Я.Владимирцова, 1925 г. нег. II 25368, пленка, 13x18 см, колл. А1536/513, отп. О.1246/53

III. Цуглуулга А 1536/234–295 Г.И.Боровкагийн гэрэл зургийн тэмдэглэлд тэмдэглэгдээгүй материалууд:

1) Монгол ардын баяр Наадамын зургууд (Г.И.Боровкагийн «Археологическое обследование среднего течения р. Толы» в т. II предварительных отчетов лингвистической и археологической экспедиций 1925 г. «Северная Монголия», изд. 1937 г. АН. өгүүлэлд үз), байгалийн зураг, 3) хотын байдал (Улаанбаатар?), 4) Музейн үзмэрүүд, 5) хээлсэн хавтангууд, булшны хавтан, хавтан болон шаазангийн хагархай, 6) бүлэг хүмүүс болон хөрөг зургууд Цуглуулгын дансыг 1937 онд ЗСБНХУ-ын ШУА-ийн Эдийн соёлын түүхийн хүрээлэнгийн гэрэл зургийн архивын ажилтан К.Назарова үйлджээ.

III. Коллекция А 1536/234–295 Материалы, не описанные в фотодневнике Г.И.Боровки: 1) снимки народных сцен на национальном Монгольском празднике «Надам» (см. Г.И.Боровка. Археологическое обследование среднего течения р. Толы // Северная Монголия. Предварительные отчеты лингвистической и археологической экспедиций о работах, произведенных в 1925 году. Л. : Изд-во АН СССР, 1927. С. 43–88.); 2) виды местностей; 3) виды города (Урга?); 4) вещи из музеев; 5) орнаментированные плиты, саркофаги, обломки плит и керамики; 6) группы и портреты.

Опись коллекции составлена в 1937 г. сотрудницей фотоархива ИИМК АН СССР К. Назаровой.

II 25377

Улаанбаатар. Баярын цуглаан -
майхангуудын дэргэдэх морин цэрэг. *нег. II 25377,*
шил, 13x18 см, цугл. А1536/522, дард. О.1247/2

II 25377

Улан-Батор. Сцены праздничных
сборищ - кавалерия у палаток. *нег. II 25377,*
стекло, 13x18 см, колл. А1536/522, отп. О.1247/2

II 25378

Улаанбаатар. Баярын цуглаан -
баярын жагсаал. нег. II 25378,
хальс, 13x18 см, цугл. А1536/523,
дард. О.1247/3

II 25378

Улан-Батор. Сцены праздничных
сборищ - парадное шествие.
нег. II 25378, пленка, 13x18 см,
колл. А1536/523, отп. О.1247/3

II 25379

Улаанбаатар. Баярын жагсаал.
нег. II 25379, хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/524, дард. О.1247/4

II 25379

Улан-Батор. Праздничное парадное
шествие. нег. II 25379, пленка, 13x18 см,
колл. А1536/524, отп. О.1247/4

II 25380

Улаанбаатар.
Баярын байдал.
нег. II 25380,
альс, 13x18 см,
цугл. А1536/525,
дард. О.1247/5

II 25380

Улан-Батор.
Праздничная сцена.
нег. II 25380,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/525,
отп. О.1247/5

II 25381

Улаанбаатар.
Баярын цуглаан -
хуягт тэргийн жагсаал.
нег. II 25381,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/526,
дард. О.1247/6

II 25381

Улан-Батор.
Праздничная сцена -
прохождение
броневиков.
нег. II 25381,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/526,
отп. О.1247/6

II 25382

Улаанбаатар. Наадмын баяр.
нег. II 25382, хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/527, дард. О.1247/7

II 25382

Улан-Батор. Сцена праздника Надам.
нег. II 25382, пленка, 13x18 см,
колл. А1536/527, отп. О.1247/7

II 25383

Улаанбаатар. Наадмын баяр.
нег. II 25383, хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/528, дард. О.1247/8

II 25383

Улан-Батор. Сцена праздника Надам.
нег. II 25383, пленка, 13x18 см,
колл. А1536/528, отп. О.1247/8

II 25384

Улаанбаатар. Наадмын бөхийн барилдаан. нег. II 25384, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/529, дард. О.1247/9

II 25384

Улан-Батор. Сцена борьбы на празднике. нег. II 25384, пленка, 13x18 см, колл. А1536/529, отп. О.1247/9

II 25385

Улаанбаатар. Наадмын бөхийн барилдаан. нег. II 25385, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/530, дард. О.1247/10

II 25385

Улан-Батор. Сцена борьбы на празднике. нег. II 25385, пленка, 13x18 см, колл. А1536/530, отп. О.1247/10

II 25386

Улаанбаатар. Үндэсний хувцастай
бүлэг эмэгтэйчүүд ба хүүхдүүд.
нег. II 25386, хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/531, дард. О.1247/11

II 25386

Улан-Батор. Группа женщин и
детей в национальной одежде.
нег. II 25386, пленка, 13x18 см,
колл. А1536/531, отп. О.1247/11

II 25387

Улаанбаатар. Үндэсний
хувцастай эмэгтэй хүүхэдтэйгээ.
нег. II 25387, хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/532, дард. О.1247/12

II 25387

Улан-Батор. Женщина с ребенком
в национальной одежде.
нег. II 25387, пленка, 13x18 см,
колл. А1536/532, отп. О.1247/12

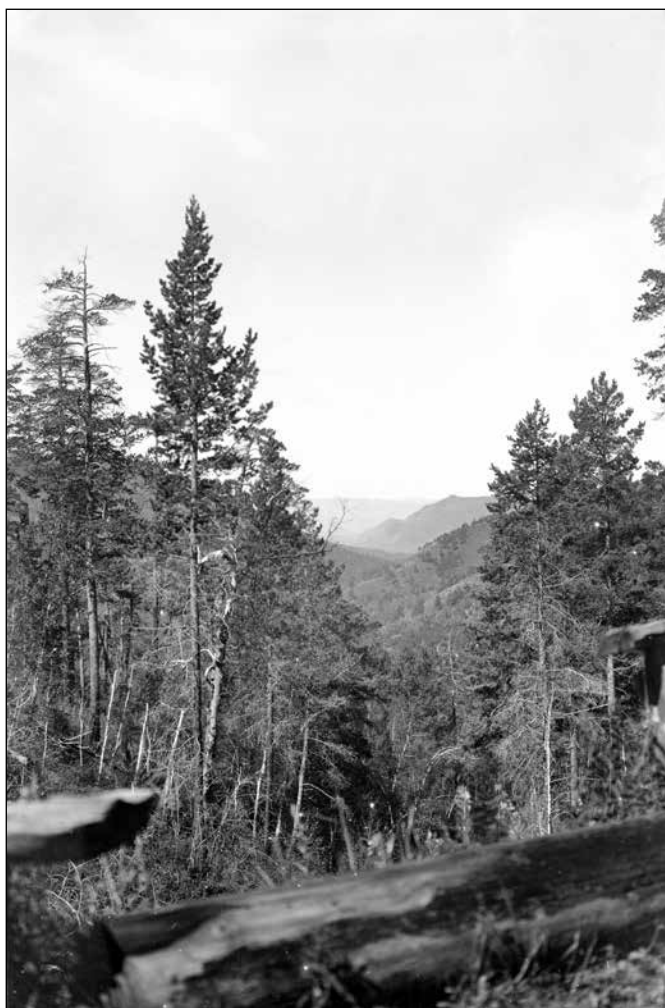

II 25388

Сүжигт (?). Сүжигт дэх модон байшин.
нег. II 25388, шил, 13x18 см,
цугл. А1536/533, дард. О.1247/13

II 25388

Судзуктэ (?). Домик на Судзуктэ.
нег. II 25388, стекло, 13x18 см,
колл. А1536/533, отп. О.1247/13

II 25392

Уул болон ой мод.
нег. II 25392, хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/537, дард. О.1247/17

II 25392

Вид на лес и горы.
нег. II 25392, пленка, 13x18 см,
колл. А1536/537, отп. О.1247/17

II 25389

Сүжигт.
Уул болон ой мод.
нег. II 25389,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/534,
дард. О.1247/14

II 25389

Судзуктэ.
Вид на лес и горы.
нег. II 25389,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/534,
отп. О.1247/14

II 25390

Сүжигт (?).
Ой мод болон
хөндийн харагдах
байдал. нег. II 25390,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/535,
дард. О.1247/15

II 25390

Судзуктэ (?).
Вид на лес и долину.
нег. II 25390,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/535,
отп. О.1247/15

II 25391

Ой мод болон
хөндийн харагдах
байдал. нег. II 25391,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/536,
дард. О.1247/16

II 25391

Вид на лес
и долину.
нег. II 25391,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/536,
отп. О.1247/16

II 25393

Уул болон ой модны
харагдах байдал.
нег. II 25393,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/538,
дард. О.1247/18

II 25393

Вид на лес и горы.
нег. II 25393,
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/538,
отп. О.1247/18

II 25394

Ажлын үеэр (?).

нег. II 25394, шил, 13x18 см,
цугл. А1536/539, дард. О.1247/19

II 25394

Рабочий момент (?).

нег. II 25394, стекло, 13x18 см,
колл. А1536/539, отп. О.1247/19

II 25395

Туул голын орчим (?).
орчин тойрны харагдах
байдал. нег. II 25395,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/540,
дард. О.1247/20

II 25395

Район р. Толы (?).
Вид местности.
нег. II 25395,
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/540,
отп. О.1247/20

II 25396

Туул голын
орчим (?). Орчны
харагдах байдал.
нег. II 25396,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/538,
дард. О.1247/21

II 25396

Район р. Толы (?).
Вид местности.
нег. II 25396,
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/538,
отп. О.1247/21

II 25397

Туул голын орчим (?). Орчны харагдах байдал.
нег. II 25397,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/542,
дард. О.1247/22

II 25397

Район р. Толы (?).
Вид местности.
нег. II 25397,
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/542,
отп. О.1247/22

II 25398

Туул голын орчим (?). Орчин тойрны харагдах байдал: нуурын эрэг дээрх майхангууд (?).
нег. II 25398,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/543,
дард. О.1247/23

II 25398

Район р. Толы (?).
Вид местности:
палатки у озера (?).
нег. II 25398,
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/543,
отп. О.1247/23

II 25399

Туул голын орчим (?).
Орчин тойрны харагдах
байдал. нег. II 25399,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/544,
дард. О.1247/24

II 25399

Район р. Толы (?).
Вид местности.
нег. II 25399,
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/544,
отп. О.1247/24

II 25400

Туул голын орчим (?).
Орчин тойрны харагдах
байдал. нег. II 25400,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/545,
дард. О.1247/25

II 25400

Район р. Толы (?).
Вид местности.
нег. II 25400,
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/545,
отп. О.1247/25

II 25401

Туул голын орчим (?).
Орчин тойрны харагдах
байдал. нег. II 25401,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/546,
дард. О.1247/26

II 25401

Район р. Толы (?).
Вид местности.
нег. II 25401,
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/546,
отп. О.1247/26

II 25402

Туул голын орчим (?).
Ойролцоо бэлчин
яваа тэмээн сүрэг.
нег. II 25402,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/547,
дард. О.1247/27

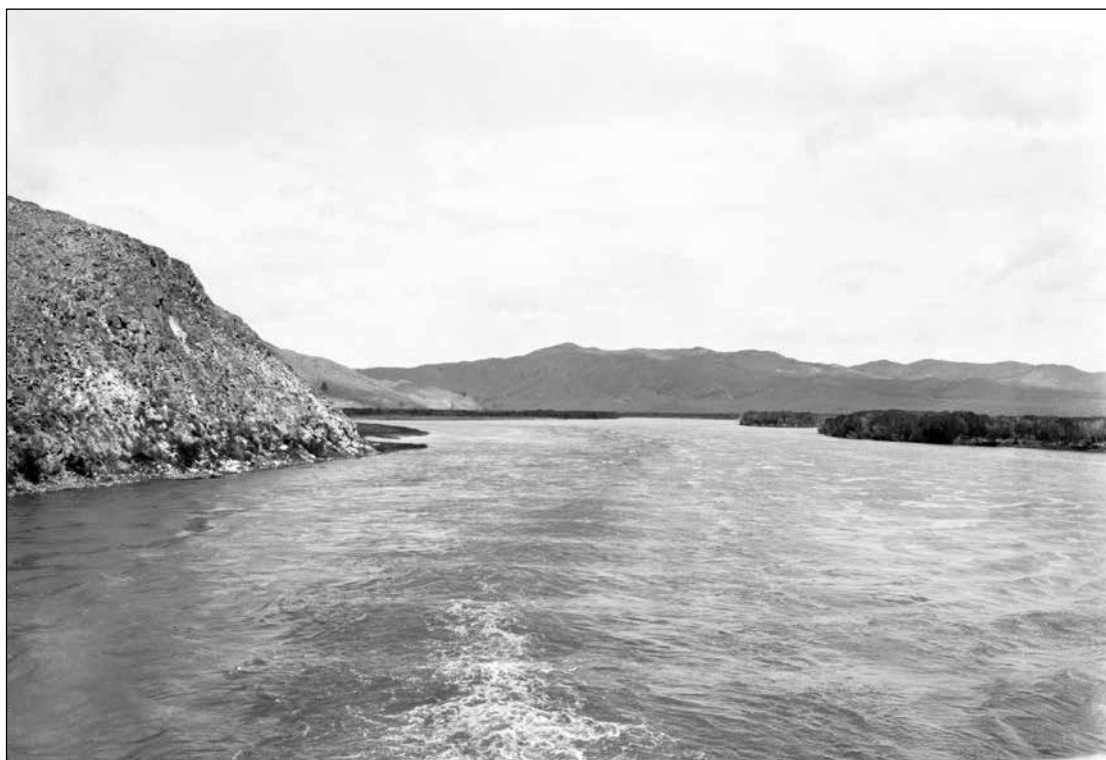
II 25402

Район р. Толы (?).
Вид местности
с пасущимися
верблюдами.
нег. II 25402,
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/547,
отп. О.1247/27

II 25403
 Голын харагдах
 байдал.
нег. II 25403,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/548,
дард. О.1247/28

II 25403
 Вид на реку.
нег. II 25403,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/548,
отп. О.1247/28

II 25404
 Голын харагдах
 байдал.
нег. II 25404,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/549,
дард. О.1247/29

II 25404
 Вид на реку.
нег. II 25404,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/549,
отп. О.1247/29

II 25405

Голын харагдах байдал болон байшингууд бүхий эрэг.

нег. II 25405,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/550,
дард. О.1247/30

II 25405

Вид на реку и берег с постройками.

нег. II 25405,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/550,
отп. О.1247/30

II 25406

Уулархаг эрэгтэй голын харагдах байдал.

нег. II 25406,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/551,
дард. О.1247/31

II 25406

Вид на реку с гористым берегом.

нег. II 25406,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/551,
отп. О.1247/31

II 25408
 Улаанбаатар (?).
 Байшингууд.
 нег. II 25408,
 шил, 13x18 см,
 цугл. А1536/553,
 дард. О.1247/33

II 25408
 Урга (?). Дома.
 нег. II 25408,
 стекло, 13x18 см,
 колл. А1536/553,
 отп. О.1247/33

II 25410

Улаанбаатар (?).
Нэг гудамжны
харагдах байдал.
нег. II 25410,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/555,
дард. О.1247/35

II 25410

Урга (?). Вид на одну
из улиц. нег. II 25410,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/555,
отп. О.1247/35

II 25407

Суурин газрын дэргэдэх ачаа хөсөг (?).
нег. II 25407, шил, 13x18 см, цугл. А1536/552,
дард. О.1247/32

II 25407

Обоз возле поселения (?). нег. II 25407,
стекло, 13x18 см, колл. А1536/552, отп. О.1247/32

II 25409

Улаанбаатар (?). Хотын харагдах байдал. нег. II 25409, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/554, дард. О.1247/34

II 25409

Урга (?). Вид на город. нег. II 25409, пленка, 13x18 см, колл. А1536/554, отп. О.1247/34

II 25411

Улаанбаатар (?). Хотын нэг гудамжны харагдах байдал. нег. II 25411, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/556, дард. О.1247/36

II 25411

Урга (?). Вид на одну из улиц города. нег. II 25411, пленка, 13x18 см, колл. А1536/556, отп. О.1247/36

II 25412

Улаанбаатар (?). Хийдийн харагдах байдал (?). нег. II 25412, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/557, дард. О.1247/37

II 25412

Урга (?). Вид монастыря (?). нег. II 25412, пленка, 13x18 см, колл. А1536/557, отп. О.1247/37

II 25413

Улаанбаатар (?). Зах (?).
нег. II 25413, хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/558, дард. О.1247/38

II 25413

Урга (?). Базар (?).
нег. II 25413, пленка, 13x18 см,
колл. А1536/558, отп. О.1247/38

II 25414

Улаанбаатар (?). Зах (?).
нег. II 25414, хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/559, дард. О.1247/39

II 25414

Урга (?). Базар (?).
нег. II 25414, пленка, 13x18 см,
колл. А1536/559, отп. О.1247/39

II 25415

Улаанбаатар (?).

Тэмээн жин.
нег. II 25415,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/560,
дард. О.1247/40

II 25415

Урга (?).
Верблюжий караван.
нег. II 25415,
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/560,
отп. О.1247/40

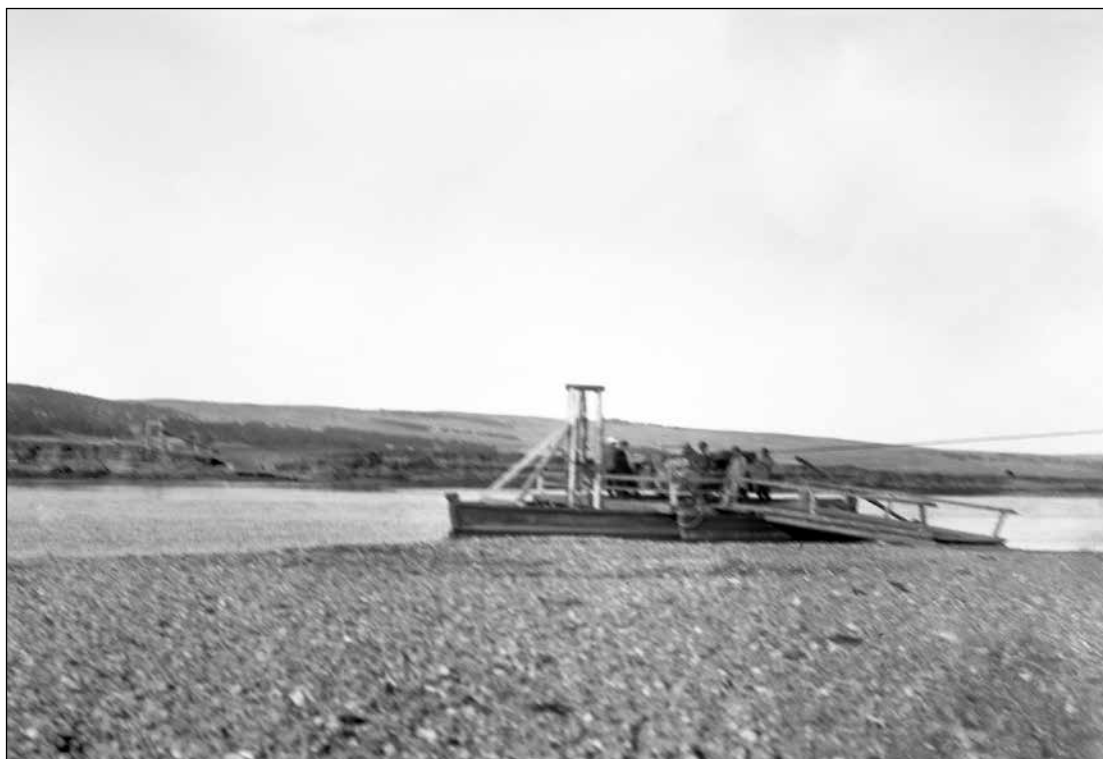
II 25416

Туул голын гарам (?).

нег. II 25416,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/561,
дард. О.1247/41

II 25416

Паром на р. Толе (?).
нег. II 25416,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/561,
отп. О.1247/41

II 25417

Өвлийн ачаа хөсөг. нег. II 25417,
хальс, 13x18 см, цугл. А1536/562,
дард. О.1247/42

II 25417

Зимний обоз. нег. II 25417,
пленка, 13x18 см, колл. А1536/562,
отп. О.1247/42

II 25418

Машины цуваа. нег. II 25418,
хальс, 13x18 см, цугл. А1536/563,
дард. О.1247/43

II 25418

Караван машин. нег. II 25418,
пленка, 13x18 см, колл. А1536/563,
отп. О.1247/43

II 25419

Улаанбаатар (?).
Ханандаа сийлбэр
чимэглэлтэй
байшингийн барилга.
нег. II 25419,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/564,
дард. О.1247/44

II 25419

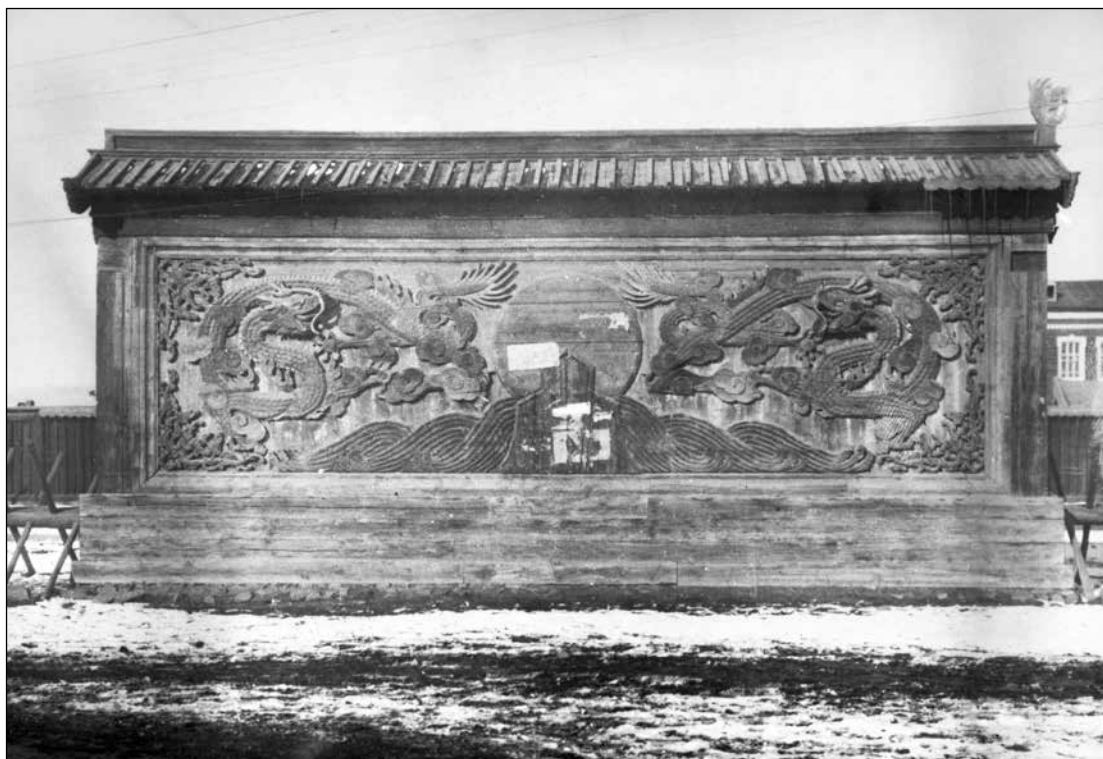
Урга (?). Постройка (?)
с резным орнаментом
на стенах. нег. II 25419,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/564,
отп. О.1247/44

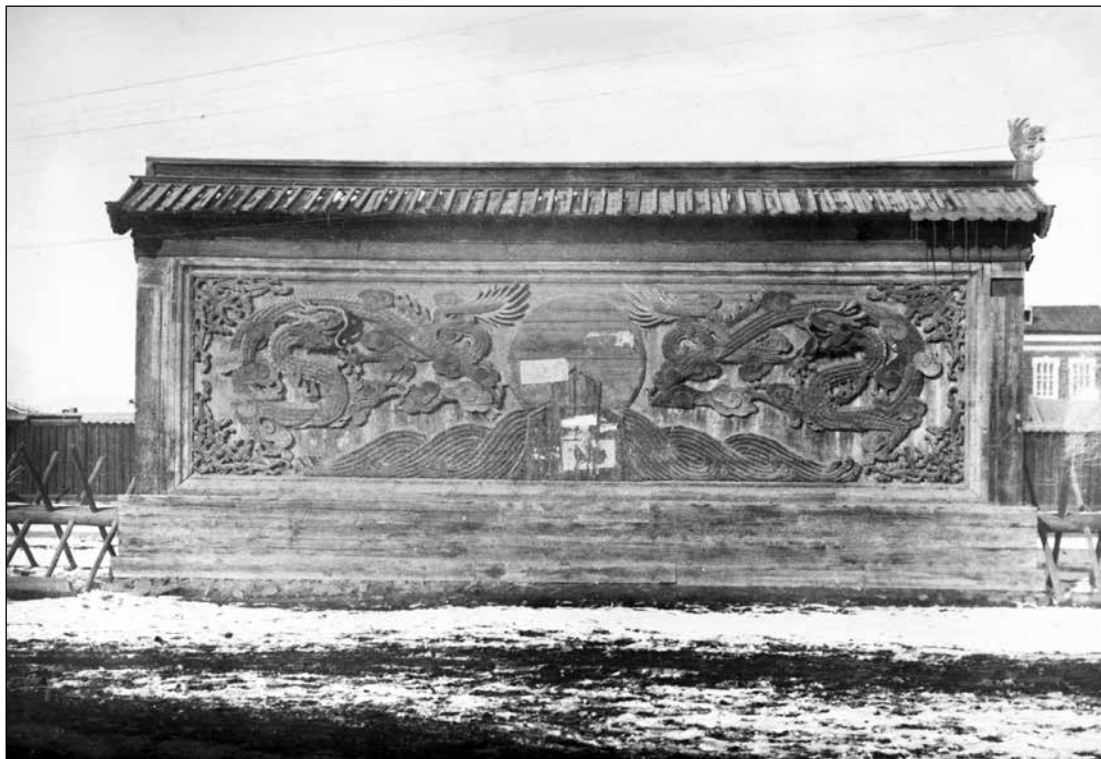
II 25420

Улаанбаатар (?).
Ханандаа сийлбэр
чимэглэлтэй
байшингийн барилга
(дублет). нег. II 25420,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/565,
дард. О.1247/45

II 25420

Урга (?). Постройка (?)
с резным орнаментом
на стенах (дублет).
нег. II 25420,
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/565,
отп. О.1247/45

II 25421

Улаанбаатар (?).
Ханандаа сийлбэр
чимэглэлтэй
байшингийн барилга
(дублет). нег. II 25421,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/566,
дард. О.1247/46

II 25421

Урга (?). Постройка (?)
с резным орнаментом
на стенах (дублет).
нег. II 25421,
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/566,
отп. О.1247/46

II 25422

Луугийн дүрс.
нег. II 25422,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/567,
дард. О.1247/47

II 25422

Изображение дракона.
нег. II 25422,
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/567,
отп. О.1247/47

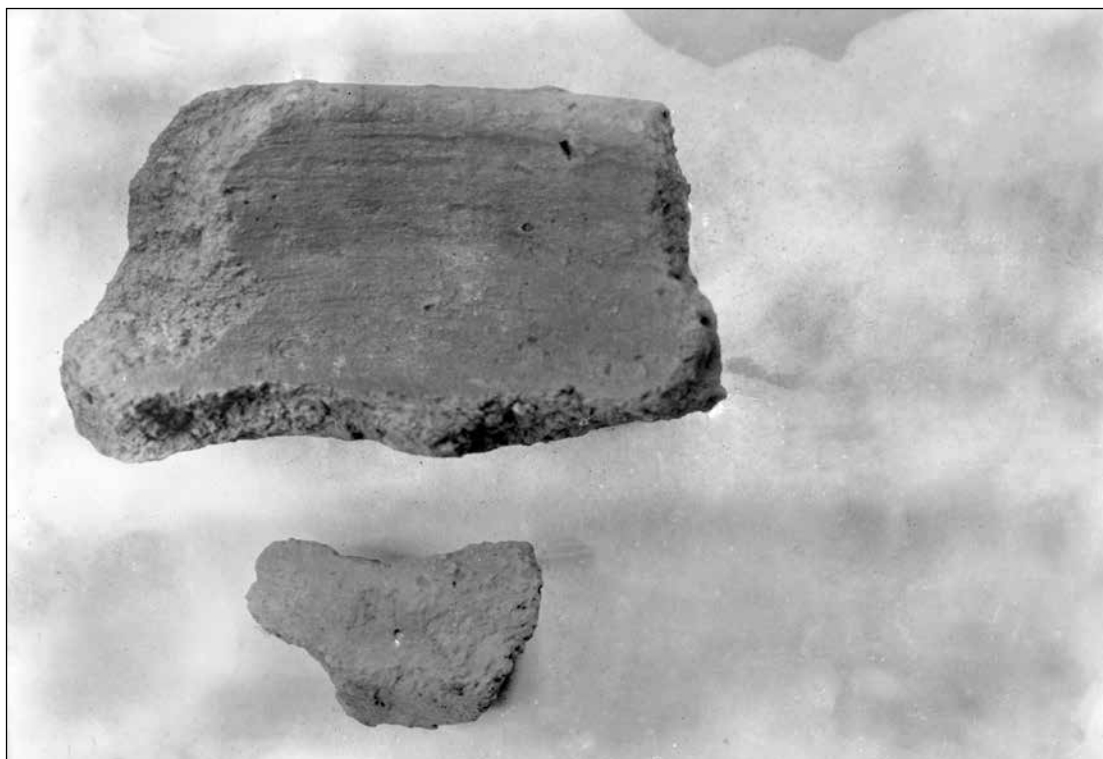
II 25423
 Дөрвөн чулуун (?)
 хавтангууд.
 нег. II 25423,
 шил, 13x18 см,
 цугл. А1536/568,
 дард. О.1247/48

II 25423
 Четыре каменные (?)
 плиты. нег. II 25423,
 стекло, 13x18 см,
 колл. А1536/568,
 отп. О.1247/48

II 25424
 Ваарын хоёр
 хагархай хэсэг (?).
 нег. II 25424
 хальс, 13x18 см,
 цугл. А1536/569,
 дард. О.1247/49

II 25424
 Два фрагмента
 керамики (?).
 нег. II 25424
 пленка, 13x18 см,
 колл. А1536/569,
 отп. О.1247/49

II 25425

Сав суулганы хагархай. нег. II 25425, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/570, дард. О.1247/50

II 25425

Фрагменты сосудов. нег. II 25425, пленка, 13x18 см, колл. А1536/570, отп. О.1247/50

II 25433

нег. II 25433, шил, 13x18 см, цугл. А1536/580, дард. О.1247/60

II 25433

нег. II 25433, стекло, 13x18 см, колл. А1536/580, отп. О.1247/60

II 25426

Лууны хоёр толгой.
нег. II 25426,
шил, 13x18 см,
цугл. А1536/571,
дард. О.1247/51

II 25426

Две головы дракона.
нег. II 25426,
стекло, 13x18 см,
колл. А1536/571,
отп. О.1247/51

II 25427

нег. II 25427,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/572,
дард. О.1247/52

II 25427

нег. II 25427,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/572,
отп. О.1247/52

II 25428

нег. II 25428,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/573,
дард. О.1247/53

II 25428

нег. II 25428,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/573,
отп. О.1247/53

II 25429

нег. II 25429,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/574,
дард. О.1247/54

II 25429

нег. II 25429,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/574,
отп. О.1247/54

II 25430

нег. II 25430,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/575,
дард. О.1247/55

II 25430

нег. II 25430,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/575,
отп. О.1247/55

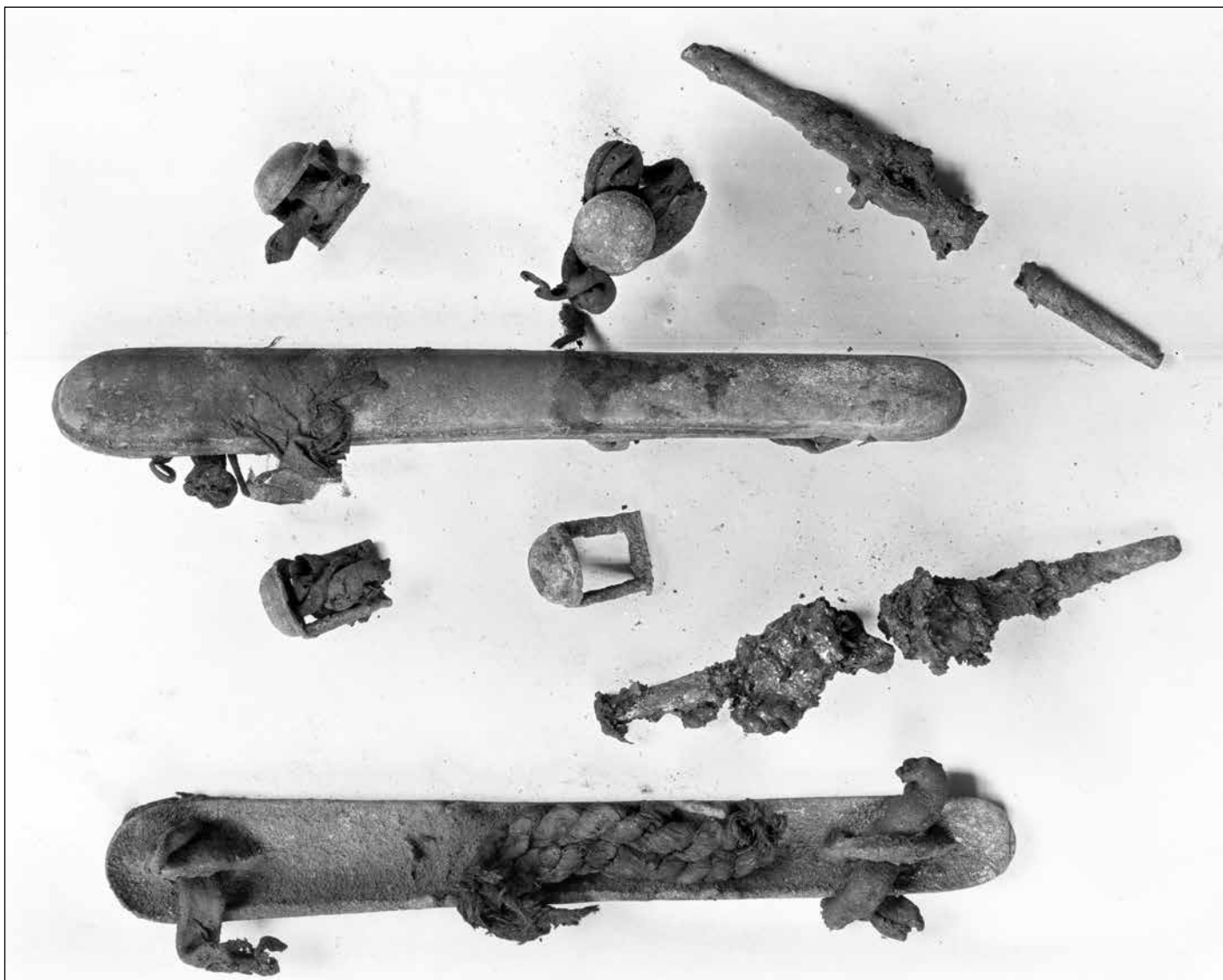
II 25431

нег. II 25431,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/576,
дард. О.1247/56

II 25431

нег. II 25431,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/576,
отп. О.1247/56

II 25432
 нег. II 25432, хальс, 13x18 см,
 цугл. А1536/577, дард. О.1247/57

II 25432
 нег. II 25432, пленка, 13x18 см,
 колл. А1536/577, отп. О.1247/57

II 25441

Экспедицийн гишүүд болон ажилчдын зураг (?).
нег. II 25441, шил, 13x18 см, цугл. А1536/588,
дард. О.1248/8

II 25441

Группа сотрудников и работников экспедиции (?).
нег. II 25441, стекло, 13x18 см, колл. А1536/588,
отп. О.1248/8

II 25443

Гурван хүн бүлэг. нег. II 25443,
хальс, 13x18 см, цугл. А1536/590,
дард. О.1248/10

II 25443

Группа из трех лиц. нег. II 25443,
пленка, 13x18 см, колл. А1536/590,
отп. О.1248/10

II 25442

Хятад ажилчид.
нег. II 25442,
хальс, 13x18 см,
цугл. А1536/589,
дард. О.1248/9

II 25442

Группа китайцев-
рабочих. нег. II 25442,
пленка, 13x18 см,
колл. А1536/589,
отп. О.1248/9

II 25444

Хоёр монгол хүний хөрөг. нег. II 25444,
шил, 13x18 см, цугл. А1536/591, дард. О.1248/11

II 25444

Портрет двух монголов. нег. II 25444,
стекло, 13x18 см, колл. А1536/591, отп. О.1248/11

II 25446

Туул голын баруун эргийн нутгийн газрын зураг.
нег. II 25446, хальс, 13x18 см, цугл. А1536/593,
дард. О.1248/13

II 25446

Карта района правого берега реки Толы.
нег. II 25446, пленка, 13x18 см,
колл. А1536/593, отп. О.1248/13

II 25448

Улаанбаатар (?). Хотын нэг гудамж. нег. II 25448,
хальс, 13x18 см, цугл. А1536/595, дард. О.1248/15

II 25448

Улан-Батор (?). Одна из улиц города. нег. II 25448,
пленка, 13x18 см, колл. А1536/595, отп. О.1248/15

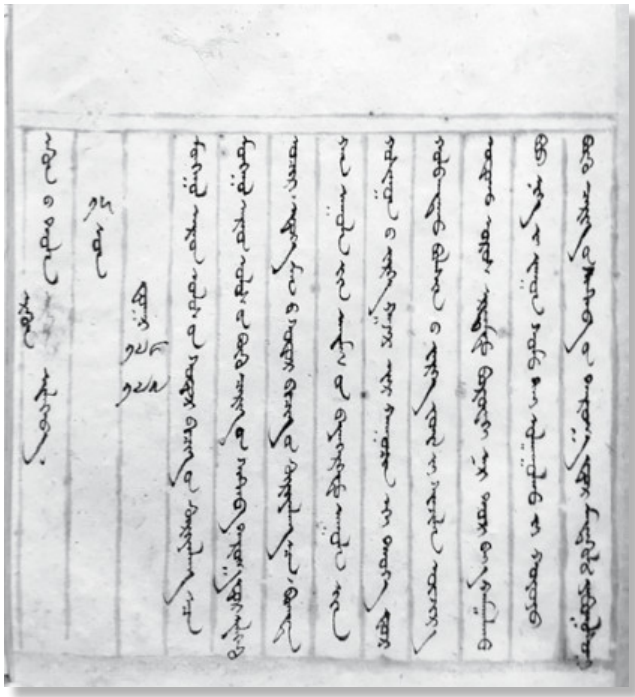

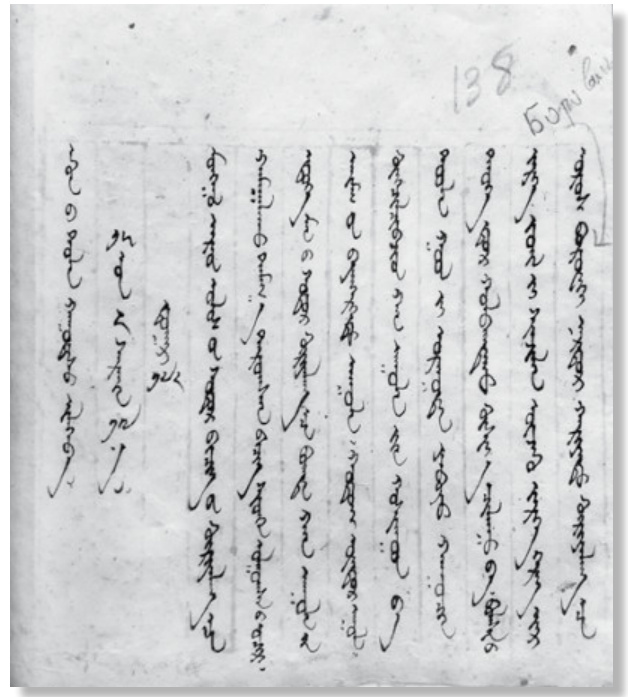

**ОРОС, МОНГОЛЫН АРХИВЫН
ЗАРИМ БАРИМТААС
НЕКОТОРЫЕ ДОКУМЕНТЫ ИЗ
РОССИЙСКИХ И МОНГОЛЬСКИХ
АРХИВОВ**

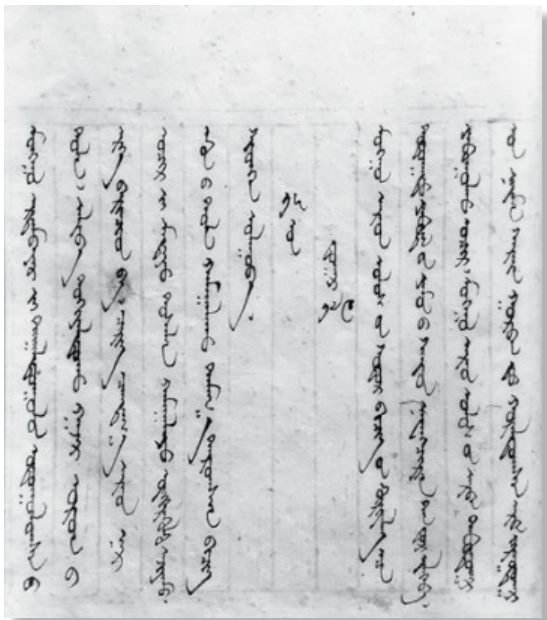

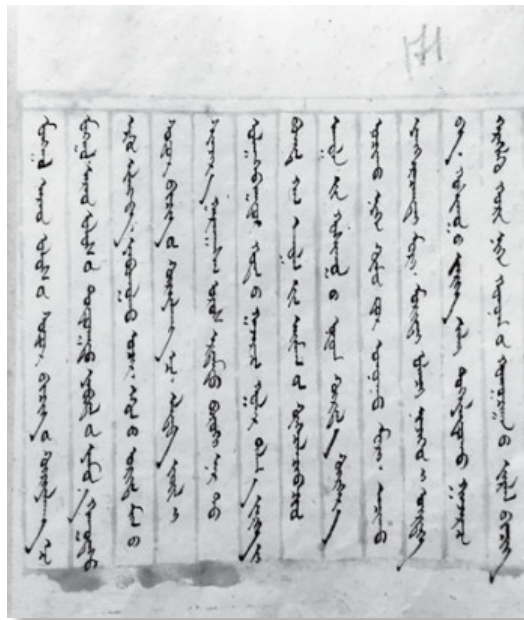
ф.23. д.1. хн.66. х. 137a

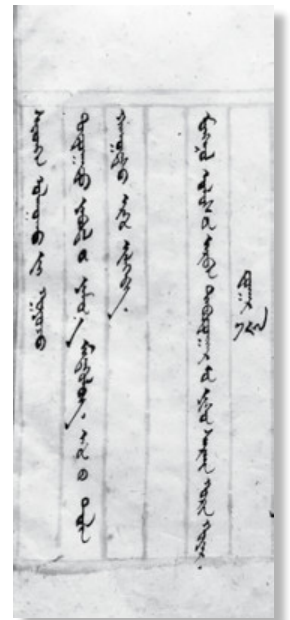
ф.23. д.1. хн.66. х. 138

ф.23. д.1. хн.66. х. 138a

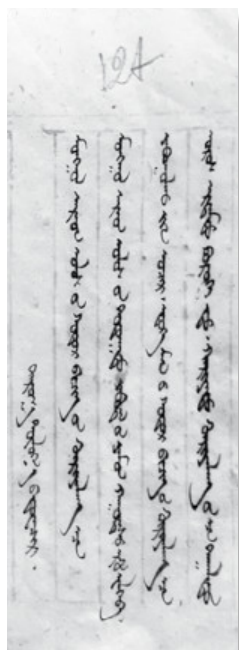
ф.23. д.1. хн.66. х. 171

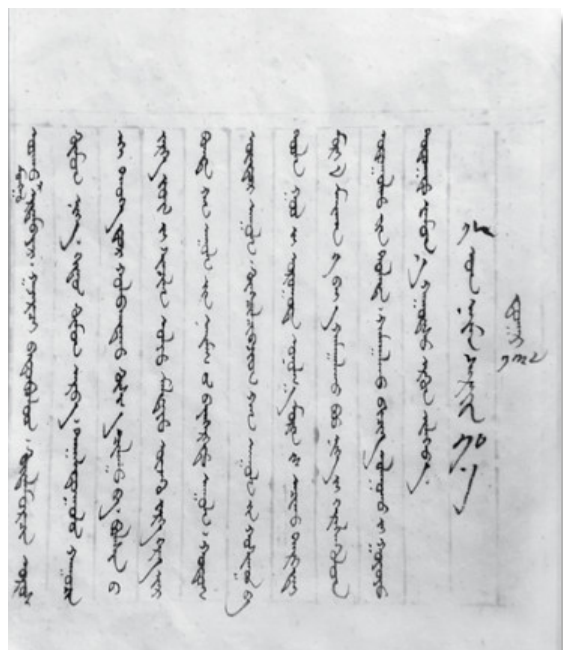
ф.23. д.1. хн.66. х. 171a

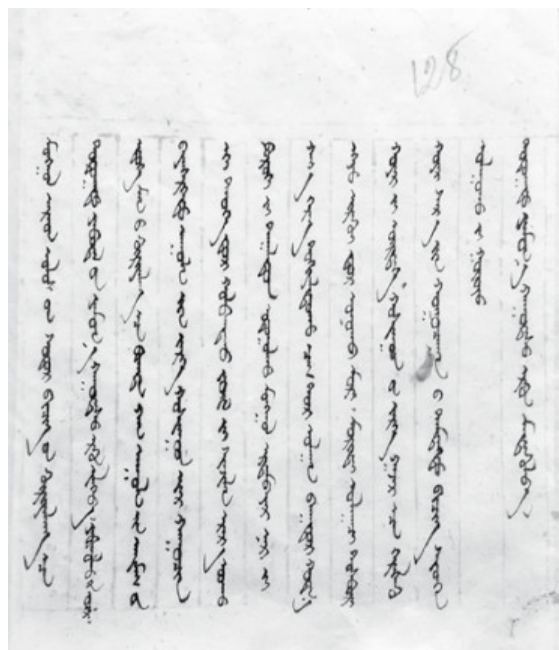

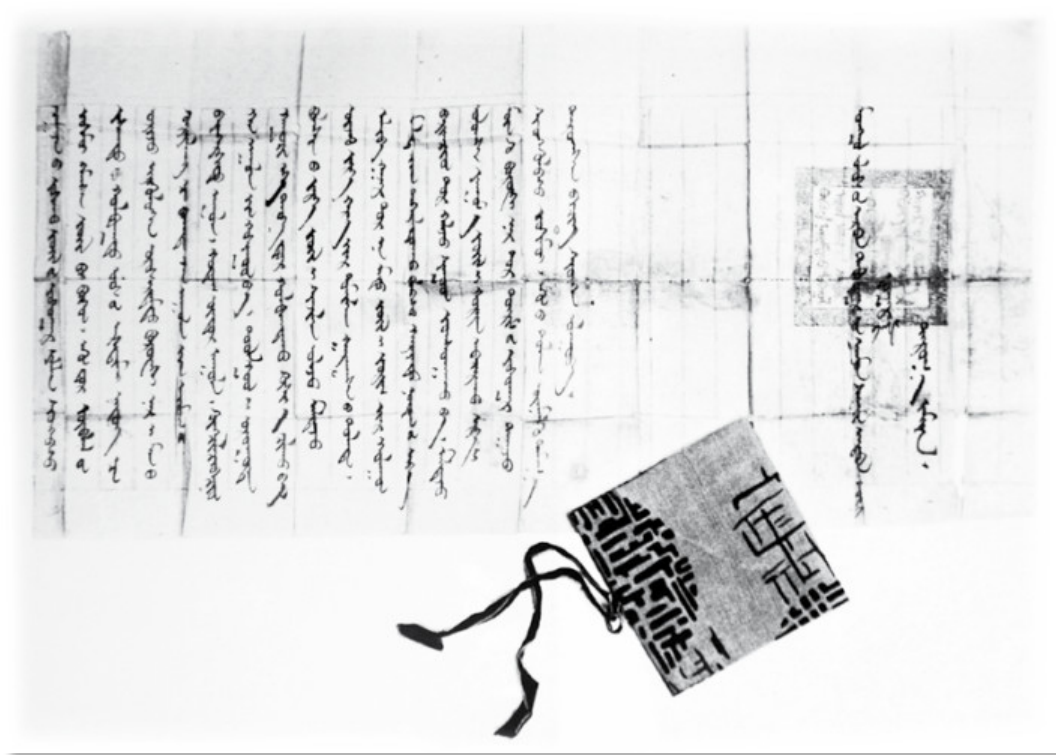
ф.23. д.1. хн.66. х. 127

ф.23. д.1. хн.66. х. 127a

ф.23. д.1. хн.66. х. 128

1925 онд Г.И.Боровкад Судар Бичгийн Хүрээлэнгээс олгосон үнэмлэх бичиг.

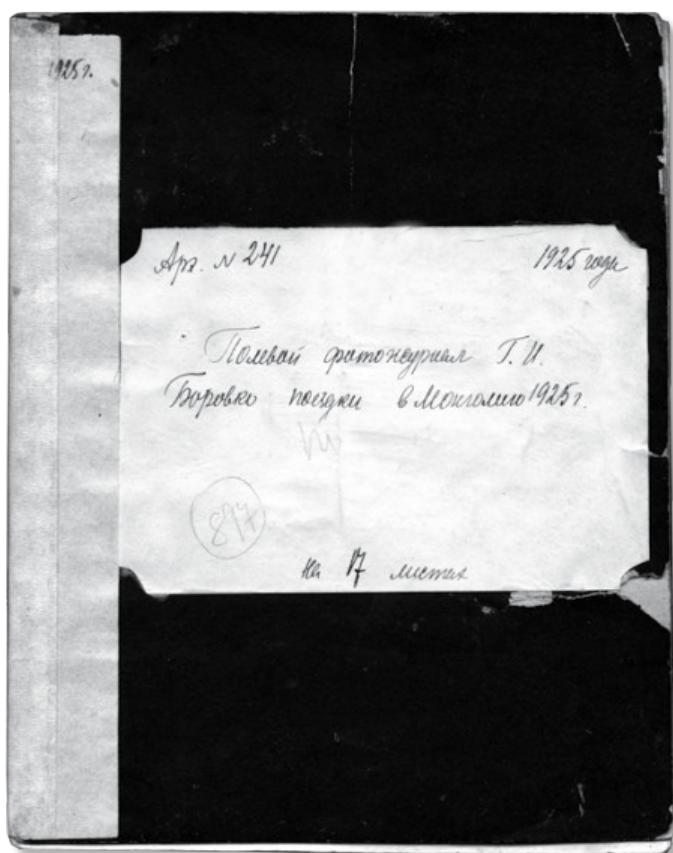
Удостоверение, выданное Г.И.Боровке Ученым Комитетом Монголии в 1925 г.

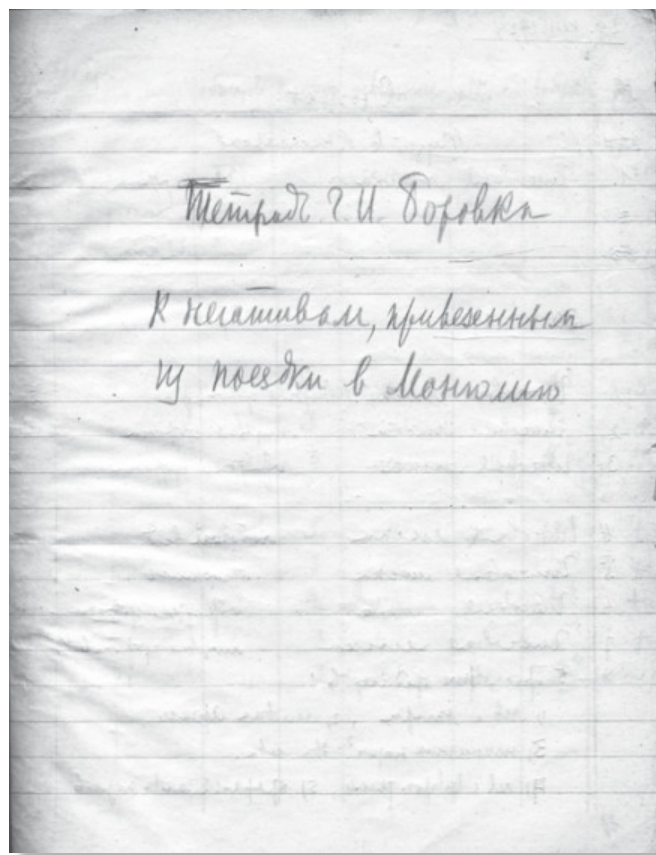

ф. 2 1925 д.241 обложка

ф. 2 1925 д.241 л.17об

Монгол улс
Хууль ёсгүй газруудыг хянах газар
1925

Монгол улс
Хууль ёсгүй газруудыг хянах газар
1925

№	Газрын нэр	Газрын талбай	Хувь	Тайлбар
1	Хуучин хэд хэдэн газрын хамтаар	9.30	6	1/100
2	Урван газрын хамтаар	9.45	6	1/100
3	Монгол улс нарын газрын хамтаар	14.30	12	1/100
4	Хуучин газрын хамтаар	6.45	4.6	1/100
5	Хуучин газрын хамтаар	7.05	6	1/100
6	Хуучин газрын хамтаар	18.05	6	1/100
7	Хуучин газрын хамтаар	11.30	48	1/100
8	Хуучин газрын хамтаар	13.35	12	1/100
9	Хуучин газрын хамтаар	13.35	12	1/100
10	Хуучин газрын хамтаар	14.35	12	1/100
11	Хуучин газрын хамтаар	9.05	12	1/100
12	Хуучин газрын хамтаар	16.30	6	1/100

ф. 2 1925 д.241 л.2

Монгол улс
Хууль ёсгүй газруудыг хянах газар
1925

Монгол улс
Хууль ёсгүй газруудыг хянах газар
1925

№	Газрын нэр	Газрын талбай	Хувь	Тайлбар
1	Хуучин газрын хамтаар	9.30	6	1/100
2	Урван газрын хамтаар	9.45	6	1/100
3	Монгол улс нарын газрын хамтаар	14.30	12	1/100
4	Хуучин газрын хамтаар	6.45	4.6	1/100
5	Хуучин газрын хамтаар	7.05	6	1/100
6	Хуучин газрын хамтаар	18.05	6	1/100
7	Хуучин газрын хамтаар	11.30	48	1/100
8	Хуучин газрын хамтаар	13.35	12	1/100
9	Хуучин газрын хамтаар	13.35	12	1/100
10	Хуучин газрын хамтаар	14.35	12	1/100
11	Хуучин газрын хамтаар	9.05	12	1/100
12	Хуучин газрын хамтаар	16.30	6	1/100

ф. 2 1925 д.241 л.206

Страница

№	Место	Материал	Масштаб	Дата	Рисунки
28	Восток в долине №1	глина	1:100	12	1/100
29	Самый в долине №2	глина	1:100	12	1/100
30	Монгол №2	глина	1:100	12	1/100
31	Монгол №4	глина	1:100	12	1/100
32	Монгол №2	глина	1:100	12	1/100
33	Монгол №2	глина	1:100	12	1/100
34	Монгол №2	глина	1:100	12	1/100
35	Монгол №2	глина	1:100	12	1/100
36	Монгол №2	глина	1:100	12	1/100
37	Монгол №2	глина	1:100	12	1/100
38	Монгол №2	глина	1:100	12	1/100
39	Монгол №2	глина	1:100	12	1/100
40	Монгол №2	глина	1:100	12	1/100
41	Монгол №2	глина	1:100	12	1/100
42	Монгол №2	глина	1:100	12	1/100

ф. 2 1925 д.241 л.3

1921 г.

8

№	Место	Материал	Масштаб	Дата	Рисунки
1.	Восток в долине (из глины)	глина	1:100	12	1/100
2.	Восток в долине (из глины)	глина	1:100	12	1/100
3.	Восток в долине (из глины)	глина	1:100	12	1/100
4.	Восток в долине (из глины)	глина	1:100	12	1/100
5.	Восток в долине (из глины)	глина	1:100	12	1/100
6.	Восток в долине (из глины)	глина	1:100	12	1/100
7.	Восток в долине (из глины)	глина	1:100	12	1/100
8.	Восток в долине (из глины)	глина	1:100	12	1/100
9.	Восток в долине (из глины)	глина	1:100	12	1/100
10.	Восток в долине (из глины)	глина	1:100	12	1/100
11.	Восток в долине (из глины)	глина	1:100	12	1/100
12.	Восток в долине (из глины)	глина	1:100	12	1/100
13.	Восток в долине (из глины)	глина	1:100	12	1/100
14.	Восток в долине (из глины)	глина	1:100	12	1/100
15.	Восток в долине (из глины)	глина	1:100	12	1/100
1. V	Каменистая глина на берегу в долине	глина	1:100	12	1/100
2. V	Каменистая глина на берегу в долине	глина	1:100	12	1/100

ф. 2 1925 д.241 л.8

ГЭРЭЛ ЗУРГИЙН ЦЭС КАТАЛОГ ФОТОГРАФИЙ

Зураг II 25137.
хуудас 25

Фото II 25137.
стр. 25

Зураг II 25143.
хуудас 29

Фото II 25143.
стр. 29

Зураг II 25138.
хуудас 26

Фото II 25138.
стр. 26

Зураг II 25144.
хуудас 30

Фото II 25144.
стр. 30

Зураг II 25139.
хуудас 26

Фото II 25139.
стр. 26

Зураг II 25145.
хуудас 31

Фото II 25145.
стр. 31

Зураг II 25140.
хуудас 27

Фото II 25140.
стр. 27

Зураг II 25146.
хуудас 31

Фото II 25146.
стр. 31

Зураг II 25141.
хуудас 27

Фото II 25141.
стр. 27

Зураг II 25147.
хуудас 32

Фото II 25147.
стр. 32

Зураг II 25142.
хуудас 28

Фото II 25142.
стр. 28

Зураг II 25148.
хуудас 33

Фото II 25148.
стр. 33

Зураг II 25149.
хуудас 36

Фото II 25149.
стр. 36

Зураг II 25155.
хуудас 39

Фото II 25155.
стр. 39

Зураг II 25150.
хуудас 34-35

Фото II 25150.
стр. 34-35

Зураг II 25156.
хуудас 40

Фото II 25156.
стр. 40

Зураг II 25151.
хуудас 36

Фото II 25151.
стр. 36

Зураг II 25157.
хуудас 40

Фото II 25157.
стр. 40

Зураг II 25152.
хуудас 37

Фото II 25152.
стр. 37

Зураг II 25158.
хуудас 41

Фото II 25158.
стр. 41

Зураг II 25153.
хуудас 37

Фото II 25153.
стр. 37

Зураг II 25159.
хуудас 42

Фото II 25159.
стр. 42

Зураг II 25154.
хуудас 38

Фото II 25154.
стр. 38

Зураг II 25160.
хуудас 42

Фото II 25160.
стр. 42

Зураг II 25161.
хуудас 43

Фото II 25161.
стр. 43

Зураг II 25167.
хуудас 48

Фото II 25167.
стр. 48

Зураг II 25162.
хуудас 46

Фото II 25162.
стр. 46

Зураг II 25168.
хуудас 48

Фото II 25168.
стр. 48

Зураг II 25163.
хуудас 44-45

Фото II 25163.
стр. 44-45

Зураг II 25169.
хуудас 49

Фото II 25169.
стр. 49

Зураг II 25164.
хуудас 45

Фото II 25164.
стр. 45

Зураг II 25170.
хуудас 50

Фото II 25170.
стр. 50

Зураг II 25165.
хуудас 47

Фото II 25165.
стр. 47

Зураг II 25171.
хуудас 51

Фото II 25171.
стр. 51

Зураг II 25166.
хуудас 47

Фото II 25166.
стр. 47

Зураг II 25172.
хуудас 51

Фото II 25172.
стр. 51

Зураг II 25173.
хуудас 52

Фото II 25173.
стр. 52

Зураг II 25179.
хуудас 57

Фото II 25179.
стр. 57

Зураг II 25174.
хуудас 53

Фото II 25174.
стр. 53

Зураг II 25180.
хуудас 58

Фото II 25180.
стр. 58

Зураг II 25175.
хуудас 54

Фото II 25175.
стр. 54

Зураг II 25181.
хуудас 59

Фото II 25181.
стр. 59

Зураг II 25176.
хуудас 53

Фото II 25176.
стр. 53

Зураг II 25182.
хуудас 60-61

Фото II 25182.
стр. 60-61

Зураг II 25177.
хуудас 55

Фото II 25177.
стр. 55

Зураг II 25183.
хуудас 64

Фото II 25183.
стр. 64

Зураг II 25178.
хуудас 56

Фото II 25178.
стр. 56

Зураг II 25184.
хуудас 62-63

Фото II 25184.
стр. 62-63

Зураг II 25185.
хуудас 65

Фото II 25185.
стр. 65

Зураг II 25191.
хуудас 68

Фото II 25191.
стр. 68

Зураг II 25186.
хуудас 68

Фото II 25186.
стр. 68

Зураг II 25192.
хуудас 70

Фото II 25192.
стр. 70

Зураг II 25187.
хуудас 66

Фото II 25187.
стр. 66

Зураг II 25193.
хуудас 70

Фото II 25193.
стр. 70

Зураг II 25188.
хуудас 67

Фото II 25188.
стр. 67

Зураг II 25194.
хуудас 71

Фото II 25194.
стр. 71

Зураг II 25189.
хуудас 67

Фото II 25189.
стр. 67

Зураг II 25195.
хуудас 71

Фото II 25195.
стр. 71

Зураг II 25190.
хуудас 69

Фото II 25190.
стр. 69

Зураг II 25196.
хуудас 72

Фото II 25196.
стр. 72

Зураг II 25197.
хуудас 73

Фото II 25197.
стр. 73

Зураг II 25203.
хуудас 76

Фото II 25203.
стр. 76

Зураг II 25198.
хуудас 72

Фото II 25198.
стр. 72

Зураг II 25204.
хуудас 77

Фото II 25204.
стр. 77

Зураг II 25199.
хуудас 74

Фото II 25199.
стр. 74

Зураг II 25205.
хуудас 77

Фото II 25205.
стр. 77

Зураг II 25200.
хуудас 75

Фото II 25200.
стр. 75

Зураг II 25206.
хуудас 78

Фото II 25206.
стр. 78

Зураг II 25201.
хуудас 75

Фото II 25201.
стр. 75

Зураг II 25207.
хуудас 79

Фото II 25207.
стр. 79

Зураг II 25202.
хуудас 76

Фото II 25202.
стр. 76

Зураг II 25208.
хуудас 78

Фото II 25208.
стр. 78

Зураг II 25209.
хуудас 80

Фото II 25209.
стр. 80

Зураг II 25215.
хуудас 83

Фото II 25215.
стр. 83

Зураг II 25210.
хуудас 80

Фото II 25210.
стр. 80

Зураг II 25216.
хуудас 83

Фото II 25216.
стр. 83

Зураг II 25211.
хуудас 81

Фото II 25211.
стр. 81

Зураг II 25217.
хуудас 84

Фото II 25217.
стр. 84

Зураг II 25212.
хуудас 81

Фото II 25212.
стр. 81

Зураг II 25218.
хуудас 84

Фото II 25218.
стр. 84

Зураг II 25213.
хуудас 82

Фото II 25213.
стр. 82

Зураг II 25219.
хуудас 85

Фото II 25219.
стр. 85

Зураг II 25214.
хуудас 82

Фото II 25214.
стр. 82

Зураг II 25220.
хуудас 86-87

Фото II 25220.
стр. 86-87

Зураг II 25221.
хуудас 88

Фото II 25221.
стр. 8

Зураг II 25227.
хуудас 94

Фото II 25227.
стр. 94

Зураг II 25222.
хуудас 89

Фото II 25222.
стр. 89

Зураг II 25228.
хуудас 94

Фото II 25228.
стр. 94

Зураг II 25223.
хуудас 90-91

Фото II 25223.
стр. 90-91

Зураг II 25229.
хуудас 95

Фото II 25229.
стр. 95

Зураг II 25224.
хуудас 92

Фото II 25224.
стр. 92

Зураг II 25230.
хуудас 95

Фото II 25230.
стр. 95

Зураг II 25225.
хуудас 93

Фото II 25225.
стр. 93

Зураг II 25231.
хуудас 96

Фото II 25231.
стр. 96

Зураг II 25226.
хуудас 93

Фото II 25226.
стр. 93

Зураг II 25232.
хуудас 96

Фото II 25232.
стр. 96

Зураг II 25233.
хуудас 97

Фото II 25233.
стр. 97

Зураг II 25239.
хуудас 101

Фото II 25239.
стр. 101

Зураг II 25234.
хуудас 98

Фото II 25234.
стр. 98

Зураг II 25240.
хуудас 102

Фото II 25240.
стр. 102

Зураг II 25235.
хуудас 99

Фото II 25235.
стр. 99

Зураг II 25241.
хуудас 103

Фото II 25241.
стр. 103

Зураг II 25236.
хуудас 98

Фото II 25236.
стр. 98

Зураг II 25242.
хуудас 103

Фото II 25242.
стр. 103

Зураг II 25237.
хуудас 102

Фото II 25237.
стр. 102

Зураг II 25243.
хуудас 104

Фото II 25243.
стр. 104

Зураг II 25238.
хуудас 100

Фото II 25238.
стр. 100

Зураг II 25244.
хуудас 104-105

Фото II 25244.
стр. 104-105

Зураг II 25245.
хуудас 106

Фото II 25245.
стр. 106

Зураг II 25251.
хуудас 111

Фото II 25251.
стр. 111

Зураг II 25246.
хуудас 107

Фото II 25246.
стр. 107

Зураг II 25252.
хуудас 109

Фото II 25252.
стр. 109

Зураг II 25247.
хуудас 106

Фото II 25247.
стр. 106

Зураг II 25253.
хуудас 109

Фото II 25253.
стр. 109

Зураг II 25248.
хуудас 108

Фото II 25248.
стр. 108

Зураг II 25254.
хуудас 112

Фото II 25254.
стр. 112

Зураг II 25249.
хуудас 108

Фото II 25249.
стр. 108

Зураг II 25255.
хуудас 113

Фото II 25255.
стр. 113

Зураг II 25250.
хуудас 110

Фото II 25250.
стр. 110

Зураг II 25256.
хуудас 115

Фото II 25256.
стр. 115

Зураг II 25257.
хуудас 114

Фото II 25257.
стр. 114

Зураг II 25263.
хуудас 120

Фото II 25263.
стр. 120

Зураг II 25258.
хуудас 115

Фото II 25258.
стр. 115

Зураг II 25264.
хуудас 121

Фото II 25264.
стр. 121

Зураг II 25259.
хуудас 116-117

Фото II 25259.
стр. 116-117

Зураг II 25265.
хуудас 122

Фото II 25265.
стр. 122

Зураг II 25260.
хуудас 116-117

Фото II 25260.
стр. 116-117

Зураг II 25266.
хуудас 123

Фото II 25266.
стр. 123

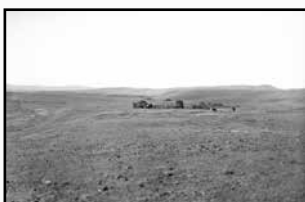
Зураг II 25261.
хуудас 118-119

Фото II 25261.
стр. 118-119

Зураг II 25267.
хуудас 122

Фото II 25267.
стр. 122

Зураг II 25262.
хуудас 118-119

Фото II 25262.
стр. 118-119

Зураг II 25268.
хуудас 124

Фото II 25268.
стр. 124

Зураг II 25269.
хуудас 125

Фото II 25269.
стр. 125

Зураг II 25275.
хуудас 129

Фото II 25275.
стр. 129

Зураг II 25270.
хуудас 125

Фото II 25270.
стр. 125

Зураг II 25276.
хуудас 129

Фото II 25276.
стр. 129

Зураг II 25271.
хуудас 126

Фото II 25271.
стр. 126

Зураг II 25277.
хуудас 131

Фото II 25277.
стр. 131

Зураг II 25272.
хуудас 127

Фото II 25272.
стр. 127

Зураг II 25278.
хуудас 130

Фото II 25278.
стр. 130

Зураг II 25273.
хуудас 128

Фото II 25273.
стр. 128

Зураг II 25279.
хуудас 131

Фото II 25279.
стр. 131

Зураг II 25274.
хуудас 128

Фото II 25274.
стр. 128

Зураг II 25280.
хуудас 132

Фото II 25280.
стр. 132

Зураг II 25281.
хуудас 132

Фото II 25281.
стр. 132

Зураг II 25287.
хуудас 135

Фото II 25287.
стр. 135

Зураг II 25282.
хуудас 133

Фото II 25282.
стр. 133

Зураг II 25288.
хуудас 136

Фото II 25288.
стр. 136

Зураг II 25283.
хуудас 133

Фото II 25283.
стр. 133

Зураг II 25289.
хуудас 136

Фото II 25289.
стр. 136

Зураг II 25284.
хуудас 134

Фото II 25284.
стр. 134

Зураг II 25290.
хуудас 137

Фото II 25290.
стр. 137

Зураг II 25285.
хуудас 134

Фото II 25285.
стр. 134

Зураг II 25291.
хуудас 137

Фото II 25291.
стр. 137

Зураг II 25286.
хуудас 135

Фото II 25286.
стр. 135

Зураг II 25292.
хуудас 138

Фото II 25292.
стр. 138

Зураг II 25293.
хуудас 138

Фото II 25293.
стр. 138

Зураг II 25299.
хуудас 142

Фото II 25299.
стр. 142

Зураг II 25294.
хуудас 139

Фото II 25294.
стр. 139

Зураг II 25300.
хуудас 143

Фото II 25300.
стр. 143

Зураг II 25295.
хуудас 139

Фото II 25295.
стр. 139

Зураг II 25301.
хуудас 145

Фото II 25301.
стр. 145

Зураг II 25296.
хуудас 140

Фото II 25296.
стр. 140

Зураг II 25302.
хуудас 144

Фото II 25302.
стр. 144

Зураг II 25297.
хуудас 141

Фото II 25297.
стр. 141

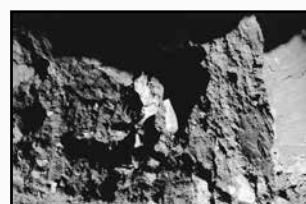
Зураг II 25303.
хуудас 145

Фото II 25303.
стр. 145

Зураг II 25298.
хуудас 142

Фото II 25298.
стр. 142

Зураг II 25304.
хуудас 146

Фото II 25304.
стр. 146

Зураг II 25305.
хуудас 147

Фото II 25305.
стр. 147

Зураг II 25311.
хуудас 149

Фото II 25311.
стр. 149

Зураг II 25306.
хуудас 147

Фото II 25306.
стр. 147

Зураг II 25312.
хуудас 150

Фото II 25312.
стр. 150

Зураг II 25307.
хуудас 146

Фото II 25307.
стр. 146

Зураг II 25313.
хуудас 150

Фото II 25313.
стр. 150

Зураг II 25308.
хуудас 148

Фото II 25308.
стр. 148

Зураг II 25314.
хуудас 151

Фото II 25314.
стр. 151

Зураг II 25309.
хуудас 148

Фото II 25309.
стр. 148

Зураг II 25315.
хуудас 151

Фото II 25315.
стр. 151

Зураг II 25310.
хуудас 149

Фото II 25310.
стр. 149

Зураг II 25316.
хуудас 152

Фото II 25316.
стр. 152

Зураг II 25317.
хуудас 153

Фото II 25317.
стр. 153

Зураг II 25323.
хуудас 156

Фото II 25323.
стр. 156

Зураг II 25318.
хуудас 153

Фото II 25318.
стр. 153

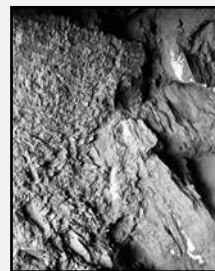
Зураг II 25324.
хуудас 157

Фото II 25324.
стр. 157

Зураг II 25319.
хуудас 154-155

Фото II 25319.
стр. 154-155

Зураг II 25325.
хуудас 157

Фото II 25325.
стр. 157

Зураг II 25320.
хуудас 154

Фото II 25320.
стр. 154

Зураг II 25326.
хуудас 158

Фото II 25326.
стр. 158

Зураг II 25321.
хуудас 155

Фото II 25321.
стр. 155

Зураг II 25327.
хуудас 159

Фото II 25327.
стр. 159

Зураг II 25322.
хуудас 156

Фото II 25322.
стр. 156

Зураг II 25328.
хуудас 160

Фото II 25328.
стр. 160

Зураг II 25329.
хуудас 160

Фото II 25329.
стр. 160

Зураг II 25335.
хуудас 164

Фото II 25335.
стр. 164

Зураг II 25330.
хуудас 161

Фото II 25330.
стр. 161

Зураг II 25336.
хуудас 165

Фото II 25336.
стр. 165

Зураг II 25331.
хуудас 161

Фото II 25331.
стр. 161

Зураг II 25337.
хуудас 167

Фото II 25337.
стр. 167

Зураг II 25332.
хуудас 162

Фото II 25332.
стр. 162

Зураг II 25338.
хуудас 166

Фото II 25338.
стр. 166

Зураг II 25333.
хуудас 163

Фото II 25333.
стр. 163

Зураг II 25339.
хуудас 167

Фото II 25339.
стр. 167

Зураг II 25334.
хуудас 163

Фото II 25334.
стр. 163

Зураг II 25340.
хуудас 168

Фото II 25340.
стр. 168

Зураг II 25341.
хуудас 168

Фото II 25341.
стр. 168

Зураг II 25347.
хуудас 174

Фото II 25347.
стр. 174

Зураг II 25342.
хуудас 169

Фото II 25342.
стр. 169

Зураг II 25348.
хуудас 175

Фото II 25348.
стр. 175

Зураг II 25343.
хуудас 170

Фото II 25343.
стр. 170

Зураг II 25349.
хуудас 175

Фото II 25349.
стр. 175

Зураг II 25344.
хуудас 172-173

Фото II 25344.
стр. 172-173

Зураг II 25350.
хуудас 176

Фото II 25350.
стр. 176

Зураг II 25345.
хуудас 171

Фото II 25345.
стр. 171

Зураг II 25351.
хуудас 177

Фото II 25351.
стр. 177

Зураг II 25346.
хуудас 174

Фото II 25346.
стр. 174

Зураг II 25352.
хуудас 177

Фото II 25352.
стр. 177

Зураг II 25353.
хуудас 178

Фото II 25353.
стр. 178

Зураг II 25359.
хуудас 182-183

Фото II 25359.
стр. 182-183

Зураг II 25354.
хуудас 179

Фото II 25354.
стр. 179

Зураг II 25360.
хуудас 184

Фото II 25360.
стр. 184

Зураг II 25355.
хуудас 179

Фото II 25355.
стр. 179

Зураг II 25361.
хуудас 184

Фото II 25361.
стр. 184

Зураг II 25356.
хуудас 179

Фото II 25356.
стр. 179

Зураг II 25362.
хуудас 185

Фото II 25362.
стр. 185

Зураг II 25357.
хуудас 180

Фото II 25357.
стр. 180

Зураг II 25363.
хуудас 185

Фото II 25363.
стр. 185

Зураг II 25358.
хуудас 181

Фото II 25358.
стр. 181

Зураг II 25364.
хуудас 186

Фото II 25364.
стр. 186

Зураг II 25365.
хуудас 186

Фото II 25365.
стр. 186

Зураг II 25377.
хуудас 190-191

Фото II 25377.
стр. 190-191

Зураг II 25366.
хуудас 187

Фото II 25366.
стр. 187

Зураг II 25378.
хуудас 192-193

Фото II 25378.
стр. 192-193

Зураг II 25367.
хуудас 187

Фото II 25367.
стр. 187

Зураг II 25379.
хуудас 192-193

Фото II 25379.
стр. 192-193

Зураг II 25368.
хуудас 189

Фото II 25368.
стр. 189

Зураг II 25380.
хуудас 194-195

Фото II 25380.
стр. 194-195

Зураг II 25373.
хуудас 188

Фото II 25373.
стр. 188

Зураг II 25381.
хуудас 194-195

Фото II 25381.
стр. 194-195

Зураг II 25376.
хуудас 188

Фото II 25376.
стр. 188

Зураг II 25382.
хуудас 196

Фото II 25382.
стр. 196

Зураг II 25383.
хуудас 197

Фото II 25383.
стр. 197

Зураг II 25389.
хуудас 203

Фото II 25389.
стр. 203

Зураг II 25384.
хуудас 198-199

Фото II 25384.
стр. 198-199

Зураг II 25390.
хуудас 203

Фото II 25390.
стр. 203

Зураг II 25385.
хуудас 198-199

Фото II 25385.
стр. 198-199

Зураг II 25391.
хуудас 204

Фото II 25391.
стр. 204

Зураг II 25386.
хуудас 200

Фото II 25386.
стр. 200

Зураг II 25392.
хуудас 202

Фото II 25392.
стр. 202

Зураг II 25387.
хуудас 201

Фото II 25387.
стр. 201

Зураг II 25393.
хуудас 204

Фото II 25393.
стр. 204

Зураг II 25388.
хуудас 202

Фото II 25388.
стр. 202

Зураг II 25394.
хуудас 205

Фото II 25394.
стр. 205

Зураг II 25395.
хуудас 206

Фото II 25395.
стр. 206

Зураг II 25401.
хуудас 209

Фото II 25401.
стр. 209

Зураг II 25396.
хуудас 206

Фото II 25396.
стр. 206

Зураг II 25402.
хуудас 209

Фото II 25402.
стр. 209

Зураг II 25397.
хуудас 207

Фото II 25397.
стр. 207

Зураг II 25403.
хуудас 210

Фото II 25403.
стр. 210

Зураг II 25398.
хуудас 207

Фото II 25398.
стр. 207

Зураг II 25404.
хуудас 210

Фото II 25404.
стр. 210

Зураг II 25399.
хуудас 208

Фото II 25399.
стр. 208

Зураг II 25405.
хуудас 211

Фото II 25405.
стр. 211

Зураг II 25400.
хуудас 208

Фото II 25400.
стр. 208

Зураг II 25406.
хуудас 211

Фото II 25406.
стр. 211

Зураг II 25407.
хуудас 212-213

Фото II 25407.
стр. 212-213

Зураг II 25413.
хуудас 218

Фото II 25413.
стр. 218

Зураг II 25408.
хуудас 212

Фото II 25408.
стр. 212

Зураг II 25414.
хуудас 219

Фото II 25414.
стр. 219

Зураг II 25409.
хуудас 214-215

Фото II 25409.
стр. 214-215

Зураг II 25415.
хуудас 220

Фото II 25415.
стр. 220

Зураг II 25410.
хуудас 213

Фото II 25410.
стр. 213

Зураг II 25416.
хуудас 220

Фото II 25416.
стр. 220

Зураг II 25411.
хуудас 216-217

Фото II 25411.
стр. 216-217

Зураг II 25417.
хуудас 221

Фото II 25417.
стр. 221

Зураг II 25412.
хуудас 216-217

Фото II 25412.
стр. 216-217

Зураг II 25418.
хуудас 221

Фото II 25418.
стр. 221

Зураг II 25419.
хуудас 222

Фото II 25419.
стр. 222

Зураг II 25425.
хуудас 225

Фото II 25425.
стр. 225

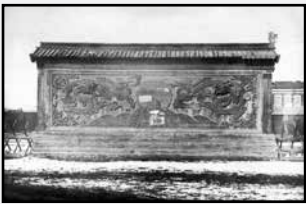
Зураг II 25420.
хуудас 222

Фото II 25420.
стр. 222

Зураг II 25426.
хуудас 226

Фото II 25426.
стр. 226

Зураг II 25421.
хуудас 223

Фото II 25421.
стр. 223

Зураг II 25427.
хуудас 226

Фото II 25427.
стр. 226

Зураг II 25422.
хуудас 223

Фото II 25422.
стр. 223

Зураг II 25428.
хуудас 227

Фото II 25428.
стр. 227

Зураг II 25423.
хуудас 224

Фото II 25423.
стр. 224

Зураг II 25429.
хуудас 227

Фото II 25429.
стр. 227

Зураг II 25424.
хуудас 224

Фото II 25424.
стр. 224

Зураг II 25430.
хуудас 228

Фото II 25430.
стр. 228

Зураг II 25431.
хуудас 228

Фото II 25431.
стр. 228

Зураг II 25443.
хуудас 231

Фото II 25443.
стр. 231

Зураг II 25432.
хуудас 229

Фото II 25432.
стр. 229

Зураг II 25444.
хуудас 234

Фото II 25444.
стр. 234

Зураг II 25433.
хуудас 225

Фото II 25433.
стр. 225

Зураг II 25446.
хуудас 235

Фото II 25446.
стр. 235

Зураг II 25441.
хуудас 230

Фото II 25441.
стр. 230

Зураг II 25448.
хуудас 236-237

Фото II 25448.
стр. 236-237

Зураг II 25442.
хуудас 232-233

Фото II 25442.
стр. 232-233

ТАЛАРХАЛ

Тус бүтээлийг хэвлэн нийтлүүлэхэд тусалж, дэмжсэн ОХУ-ын ШУА-ийн Эдийн соёлын түүхийн хүрээлэнгийн захирал, түүхийн шинжлэх ухааны доктор В.А.Лапшин, орлогч захирал, түүхийн шинжлэх ухааны дэд эрдэмтэн Н.Ф.Соловьева, Төв Ази ба Кавказын археологийн судалгааны салбарын эрдэм шинжилгээний ахлах ажилтан, түүхийн шинжлэх ухааны дэд эрдэмтэн М.Е.Килуновская, архивын эрдэм шинжилгээний ажилтан Н.А.Лазаревская, Монгол улсын ШУА-ийн орлогч дарга Б.Бат-Эрдэнэ, Түүх, Археологийн хүрээлэнгийн эрдэмтэн нарийн бичгийн дарга, доктор (Ph.D) Н.Хишигт, эрдэм шинжилгээний ажилтан доктор (Ph.D) Б.Нацагдорж, доктор (Ph.D) Ч.Баасанжаргал, Ч.Батдорж болон БСШУСЯ-ны Соёлын бодлого, зохицуулалтын газрын захирал Н.Болд, Соёлын өвийн мэргэжилтэн Б.Даваацэрэн нарт талархал илэрхийлэе.

Эмхэтгэгчдээс

БЛАГОДАРНОСТЬ

Авторы-составители выражают глубокую благодарность директору Института истории материальной культуры РАН, д.и.н. В.А.Лапшину, заместителю директора, к.и.н. Н.Ф.Соловьевой, старшему научному сотруднику Отдела археологии Центральной Азии и Кавказа, к.и.н. М.Е.Килуновской, научному сотруднику архива Н.А.Лазаревской, заместителю Председателя Монгольской Академии наук Б.Бат-Эрдэнэ, ученому секретарю Института истории и археологии МАН, доктору (Ph.D) Н.Хишигт, научным сотрудникам доктору (Ph.D) Б.Нацагдорж, доктору (Ph.D) Ч.Баасанжаргал, Ч.Батдорж, директору Департамента культурной политики и координации Министерства образования, культуры, науки и спорта Монголии Н.Болд и специалисту по культурному наследию Б.Даваацэрэн за оказанное содействие в издании настоящего труда.

От составителей.

ISBN 978-99978-854-5-6

© С.Чулуун., М.В.Медведева
© ИИМК РАН
© Институт истории и археологии МАН

ISBN 978-99978-854-5-6

9 789997 885456

